САХА РЕСПУБЛИКАТЫН НЬУРБА УЛУУҺУН ХАҺЫАТА

ХАҺЫАТ
1937 СЫЛТАН
ТАХСАР

НЬУРБА
ОГНИ НЮРБЫ

12+

2023 сыл
Муус устар
20 күнэ
Чэппиэр
15 №
(12039)

ТЭРИЙЭЭЧЧИЛЭР: СР Правительствота, Ньурба улууһун «Ньурба» («Огни Нюрбы») хаһыат редакцията» автономнай тэрилтэ

14-16 апреля в г. Новосибирске прошел открытый турнир по художественной гимнастике на призы тренера Центра Олимпийской подготовки Юлии Канаевой. Нашу республику представляла команда Нюрбинского района, воспитанницы Центра дополнительного образования детей "Авокадо" под руководством тренера-преподавателя Марии Александровой, которые в групповом напарвлении среди детей 2015-2016 г.р. заняли 1 место. Поздравляем!

– Своих не бросаем –

Фонд поддержки СВО

По состоянию на 17 апреля в районный фонд поддержки мобилизованных граждан и их семей с начала года поступило 1185167 руб. В т.ч. в апреле внесли ИП "Игнатчук Василий Иванович" - 50000 руб., Служба жизнеобеспечения Нюрбинского района - 11500 руб., Кировский угольный разрез - 100000 руб., Управление Нюрбинского района - 7500 руб., Едейский наслег - 17000 руб.

Всего с момента создания районного фонда СВО было перечислено 4295597 руб. Из них израсходовано 3563898 руб., в т.ч. на приобретение пикапа, 3 квадрокоптеров, 15 радиостанций, 3 тепловизионных прицелов, 12 аккумуляторов и другого аксессуара и снаряжения участникам СВО из Нюрбинского района, материальной помощи семьям участников, волонтерам. Остаток средств фонда на 18 апреля составил 636699 руб.

С момента отправки средств на счета фонда до их фактического поступления проходит какое-то время. Так, платежное поручение от выручки продажи билетов на концерт культурного десанта работников департамента культуры в помощь СВО в Якутске в размере 181701 руб. прошло 18 апреля, но средства еще не видны в финансовом отчете.

Геннадий АНТОНОВ.

Вниманию население

С 18.04.2023 года закрыто движение транспортных средств через ледовую переправу р. Вилюй Нюрбинского района.

Штрафы:

Статья 9.10 КоАП РС(Я) - выезд транспортных средств в период введенных ограничений,установленных нормативно правовыми актами органа государственной власти РС(Я) или органа местного самоуправления- влечёт наложение административного штрафа на граждан в размере от 3-х до 5-ти тысяч рублей;на должностных лиц- от 20 до 50 тысяч рублей; на юридических лиц от 100 тысяч до одного миллиона рублей.

ОГИБДД ОМВД Росси по Нюрбинскому району.

Нэдиэлэ сонуннара

Олоҕу-дьаһаҕы хааччыйыы

Салайааччылар бэнидиэнньиктээҕи планеркаларыгар СӨ Быыһыыр улууспатын Ньурбатааҕы этэрээтин салайааччыта Афанасий Ноев улуус баһылыга Алексей Иннокентьевка Арассыыйатааҕы быыһааччылар сойуустарын "За содружество в деле спасения" мэтээлин туттарда. Афанасий Ноев бу наҕараада баһылык Быыһыыр улууспа матырыйаалынай-тэхиниичэскэй базатын бөҕөргөтүүгэ кылаатын сыанабыла буоларын эттэ. Улуус салалтатын туруорсуутунан 2020 с. Ньурбаҕа Быыһыыр улууспа туспа этэрээтэ тэриллибитэ, улуустан этэрээккэ квадроцикл, "Поиск-20" мобильнай көрдүүр комплекс уонна уу аннынан эбийиэктэри көрдүүргэ дрон бэриллэн Быыһыыр улууспа этэрээтин үлэтин көдьүүһэ үрдээбитэ.

13.04.2023 с. Дьаархаҥҥа үүт собуотун хочуолунайыгар баһаар буолла. Чаппандатааҕы дьоҕус баһаарынай чаас үлэһиттэрэ суҺаллык кэлэн умуруордулар, үүт собуота бэйэтэ эмсэҕэлээбэтэ. Баһаар төрүөтүн уонна буруйдааҕы быһааларга бэрэбиэркэ барар.

14.05.23 с. 112-с линиянан Ньурбатааҕы суут приставтарын хонтуората миинэлээҕин туһунан иһитиннэрии киирбит, бэрэбиэркэ ыытыллан туох да булуллубата. Эмиэ ити күн Чаппандаҕа уот саахалланан арахсан, 5 ч. кэриҥэ уота суох олордулар. Нэһилиэнньэттэн ЕДДС-ка уу ханаабата аһара туолан дьиэ анныгар, оҥкучахха уу киирэрин туһунан иһитиннэриилэр киирэллэр.

Ньурба к. 3000 киһи олорор миэстэлээх, сүүрэр манежтаах стадион тутуутун өрөспүүбүлүкэттэн саҕалыырга 50 мөл. солк. көрүлүннэ. СӨ бүддьөтүн корректировкатыгар эбии 50 мөл. сок. биэриэхтэрин туһунан иһитиннэрбиттэр.

Ньурба к. Сэбиэскэй уул. ууну ыраастыыр ыстаансыйаны саҥардыы үлэтин генподрядчик "Вариант" ХЭТ хантараагын болдьоҕор кыайан бүтэрбэтин, ыам ыйын ортотугар бүтэрэрин биллэрбит. Убайаан оскуолатын тутуу куонкуруһа бэс ыйын саҕаланыыта аукциоҥҥа тахсыаҕа.

Доруобуйа харыстабыла

Ааспыт нэдиэлэҕэ улуус үрдүнэн ОРВИ-нан ыалдьыы 69 түбэлтэтэ бэлиэтэннэ, **11 3 киһиэхэ** хамсык дьаҥын анаалыһа оҥоһуллан 2 киһи ыалдьыбыта чуолкайданна. Ааспыт нэдиэлэҕэ көһө сылдьар ФЛГ Антоновкаҕа үлэлээн 364 киһи хабылынна.

СВО

Улуустааҕы култуура департаменын үлэһиттэрэ Дьокуускайга култуурунай десанынан тиийэн, аһымал кэнсиэри уонна эр дьон оһуокайга өрөспүүбүлүкэтээҕи күрэхин ыыттылар. СВО кыттыылаахтарыгар уонна кинилэр дьиэ кэргэттэригэр улуустааҕы көмө фондатыгар 188901 солк. киллэрдилэр.

14.04.23 с. улуус медиктэрэ Ньурба к. "Кыталык" КД-гар СВО-ҕа көмөҕө аһымал кэнсиэртэригэр 126 тыһ. солк. киирдэ.

Дьокуускайтан "Илии сылааһа" добровольческай сыах салайааччыта Ирина Саввина уо.д.а. кэлэн биһиги иистэнньэҥнэрбитигэр маастар-кылаас ыыттылар.

Өр кэм устата сураҕа суох сүппүтүнэн ааҕылла сылдьыбыт Хорулаттан төрүттээх Мичил Мярикянов өлүгэ субуотаҕа Дьокуускайга аҕалылынна. Дойдутугар Ньурбаҕа аҕалан сэрэдэҕэ байыаннай чиэстээһиннээх тиһэх суолугар атаарыллар.

СВО-ҕа биир кэлим Координационнай сэбиэт тэриллэр буолла, тэрилтэлэртэн биирдии эппиэтинэстээх үлэһиттэрин сыһыарыахтара.

Дойду үрдүнэн мобилизация иккис түһүмэҕэ ыытыллыбат, ол оннугар байыаннай улууспаҕа контрактниктары тардарга былаанныыллар, сөптөөх хамнастарын, усулуобуйаларын тэрийэн туран. Оройуоннарынан чопчу былааннар тиэрдиллибиттэр, Ньурба улууһугар - 65 киһи. Онон былааны толороро тэрилтэлэр салайааччылара күүскэ үлэлэһэллэригэр этилиннэ. Билиҥҥитэ 1 киһи хантаарагынан улууспалыы барда.

Тэрээһиннэр

Улуустааҕы ыччат управлениетыттан Валерия Владимирова салалтатынан 3 буолан СӨ дэлэгээссийэтигэр киирсэн, Нижнэй Новгородка Бүтүн Арассыыйатааҕы маҥнайгы ыччат Форумугар сырыттылар. 1300 киһи кыттыбыт, 11 хайысханан былааһаккалар үлэлээбиттэр, грант суруйарга үөрэппиттэр. Росмолодежь граныгар 10 бырайыак, Ил Дархан граныгар 20 бырайыак бэлэмнэммит, УМП үлэһиттэрэ бэйэлэрэ 2 бырайыагы бэлэмнээбиттэр.

Ньурбатааҕы судаарыстыбаннай экология кэтэбилин кэмитиэтэ Мирнэйгэ Экология министиэристибэтин Коллегиятыгар, сэминээргэ уонна регионнааҕы Спартакиадаҕа кытынна. Ньурбалар 8 хамаандаттан 4-с миэстэҕэ таҕыстылар. Эһиилги судаарыстыбаннай экология кэтэбилин кэмитиэттэрин регионнааҕы Спартакиадата Ньурбаҕа ыытыллар буолла.

Иитиэх (подсадной) кустаах сааскы булт көҥүлэ - муус устар 24 күнүттэн ыам ыйын 23 к. диэри, көннөрү кустааһын ыам ыйын 14-23 кк. көҥүллэнэр. Куска лицензия биэрэ олороллор. Андыны бултааһын болдьоҕо - бэс ыйын 1-4 кк. Кэлэр сылтан өрөспүүбүлүкэ үрдүнэн подсадной кустаах сааскы бултааһыны ыам ыйын 1-31 к. көҥүллүүргэ былаанныыллар эбит.

Дьокуускайтан "Ньырбакаан" түмсүү дойдуларыгар културуунай десанынан кэлэ сырыттылар, Ньурба к., хас да нэһилиэккэ ыалдьыттаатылар.

28-29.04.23 с. Учуутал уонна настаабынныык сылыгар анаан, Ньурбатааҕы техникум базатыгар оробуочай идэлэргэ практическай хабааннаах аһаҕас куонкурус ыытыллар. Номинациялара - "Бастыҥ сыбаарсык", "Бастыҥ бульдозерист" уонна "Бастыҥ "В" категориялаах суоппар.

Уопсастыбаннай бэрээдэк

Ааспыт нэдиэлэҕэ полицияҕа 78 сайабылыанньа киирдэ. Хирургияҕа 18 киһи көрдөрүннэ. Административнай буруй - 8, буруй оҥоруутун сибикилэрин булуу туһунан араапар - 5, атын сирдэртэн буруй оҥоһуллуутун туһунан кэлбит матырыйаал - 3, бэйэҕэ тиийинии - 1, уоруу - 2 (1-рэ арылынна), киһи этин-сиинин эчэтии - 5, 1 өлүк булулунна, бэрэбиэркэ барар. Барыта 91 административнай боротокуол толорулунна, ол иһигэр ГАИ отделынан - 78. Ыстаарааптыыр стоянкаҕа 4 массыына туруорулунна, правата суох уруулга олоруу - 2, итирик туруктаах 2 суоппар тутулунна, ол иһигэр хаттаан маннык буруйу оҥорбут киһиэхэ холуобунай дыьала көбүтүлүннэ.

Дьон син-биир дистанционнай түөкүттэр угаайыларыгар киирэн биэрэрэ тохтообот. Масыанныыктар инвестиционнай фондаҕа харчы уган үрдүк дохуот ылыаххыт диэн албынныыллар. Үксэ үлэлээх дьон, тэрилтэлэр үлэһиттэрэ киирэн биэрэллэр.

Айфону туһаныыга хааччахтар

Судаарыстыбаннай уонна муниципальнай улууспалаахтар "Айфонтан" аккаастаныахтаахтарын туһунан ирдэбил кэлбит. СВО кыттыылаахтара этэллэринэн, "Айфонунан" кэпсэтэр-суруйсар дьон туһунан сибидиэнньэни өстөөхтөрө көрө-аҕа олороллор, туох-баар дааннай барыта АХШ-ка тиийэ турар эбит.

Тыа хаһаайыстыбата

Улуус үрдүнэн ынахтар 35,5%-нара төрөөтө. От хаачыстыбата мөлтөҕүнэн сибээстээн, ырыганнааһын элбэх, чуолаан "Ньурба-Агро" МТС-ка. "Саха сүөһүтэ" Аканатааҕы филиалыгар Чкаловка сүөһүлэр куһаҕан оту уһуннук сиэн мөлтүү сылдьан баран өрүтүннүлэр, ол эрээри төрүөхтэрэ аҕыйах: 14 ынах төрөөтө. Улуус үрдүнэн 105 ынах искусственнайдык буоһатылынна.

Ньурба к. бруцеллезтаах боруода ыттан соторутааҕыта сыстыбыта биллибит ыалыы ыты хаһаайыттара сөбүлэҥ биэрэн бэтэринээрдэргэ "утуттарбыттар". Былырыыҥҥыттан бруцеллезтаах ыт син-биир баар, сууттаһыы барар.

Үүт уонна төбө харчыта кэлэн, ааспыт нэдиэлэҕэ үүт харчытын 50%-на соҕотуопка тэрилтэлэригэр барда, салгыы үүт туттараччыларга ыытыллыаҕа.

Спорт

Наро-Фоминскайга 18-гар диэри саастаах спортсменнарга көҥүл тустууга Арассыыйа күрэхтэһиитигэр УОР иитиллээччитэ, Хорулаттан төрүттээх Михаил Осипов 48 кг ыйааһыҥҥа боруонса мэтээл хаһаайына буолла.

10-11.04.23 с. Ньурба к. улуустааҕы бэтэрээннэр Спартакиадата ыытылынна, Ньурба к. хамаандата бастаата.

Ааспыт нэдиэлэҕэ бээтинсэҕэ уонна субуотаҕа судаарыстыбаннай, муниципальнай улууспалаахтарга ГТО-ну туттардылар. 60 киһи кытынна. 21-23.04.23 с. ГТО нуорматын туттарыыга СӨ бэстибээлигэр хамаанданы сүүмэрдээһин быһыытынан ыытылынна. Улуус баһылыга Алексей Иннокентьев ГТО туттарыытыгар улахан болҕомто ууруллуохтааҕын, медик баар буолуохтааҕын бэлиэтээтэ. "Май! Мир! ГТО!" өрөспүүбүлүлүкэтээҕи аахсыйа чэрчитинэн ыам ыйыгар тэрилтэлэр Спартакиадаларыгар ГТО-ну туттарыы эмиэ баар буолуоҕа. Хас биирдии салайааччы үлэһиттэрэ чэгиэн, бэйэлэрин кыанар буолаллар-ыгар кыһаллыахтааҕа этилиннэ.

15-16.04.23 с. Дьокуускайга СӨ остуол теннииһигэр Федерациятын күрэхтэһиитигэр эр дьоҥҥо уонна дьахталларга улууспут хамаандата 2-с миэстэлэннилэр. Официальнайа суох ааҕыынан улууспут хамаандата уопсай түмүккэ 1-кы миэстэҕэ таҕыста.

Ньурба куорат

Манчаары уул. сырдатыы матырыйаалларыгар куонкуруска таһаардылар. Септик кирдээх уутун таһыыга 7 самосос уонна 2 наливник сүүрэр. Москваттан хос бэдэрээккэ урбаанныыт Исабаев ыыппыт 2 АСМ суоппардара "Клин-сити" ХЭТ иһинэн киирэн үлэлии сылдьаллар. Бириэмэни аахсыбакка үлэлиир буолан, атыттарга холобур буолаллар. Куоракка 89 септик баарыттан 70%-на аварийнай, өрөмүөнү уонна саҥардан оҥорууну эрэйэр.

Сэбиэскэй уул. аспааллааһыҥҥа мэрия Минтранска сайаапкаларын биэриэхтээх, быйыл 800 м оҥоһуллара былааннанар, улуустан уонна куораттан 10%-нын ирээттэһэн үбүлүөхтээхтэр. Быйыл барыахтаах ППМИ үлэлэринэн буолаллар - Ньурба биллиилээх дьонун аллеята, Ст. Васильев уул. парковката, пааркаҕа Никифор Семенов пааматынныыгын оҥоруу. Итини таһынан Набережнай тутуутун 2-с түһүмэҕэ ыытыллыаҕа.

Улуус дьаһалтатын пресс-сулууспата.

Улуус баһылыга Алексей Иннокентьев эҕэрдэ тылыгар улууска сыл саҥатыгар дьиэ ыларга көмөҕө наадыйан 134 эдэр дьиэ кэргэн учуокка турарын, эдэр ыаллар дьиэлэнэллэригэр көмө бырагыраамата 3 таһымнаах бүддьөттэн үбүлэнэрин, ол иһигэр улуустан сыллата 10 мөл. солк. көрүллэрин, итиэннэ федеральнай уонна өрөспүүбүлүкэ бүддьөттэриттэн үбүлэнэрин бэлиэтээтэ. Улууска алмаастан киирэр үптэн бу хайыс-хаҕа иллэрээ сылтан элбэх үп көрүллэринэн сибээстээн, федеральнай бүддьөттэн кэлэр харчы кээмэйэ улаатта, ону кытта квота эмиэ элбээтэ. Быйыл, этиллибитин курдук, 9 эдэр дьиэ кэргэн маннык көмөнөн туһанар, онтон 6-та - НЬурба к. олохтоохоро, итиэннэ Антоновкаттан, Хатыҥ Сыһыыттан уонна Кировтан бааллар. Түмүккэ Алексей Михайлович эдэр дьиэ кэргэттэргэ үтүөнү баҕарыыларын тиэртэ уонна социальнай төлөбүр сэртипикээттэрин туттарда.

– Бырагыраама олоххо киирэр –

9 эдэр дьиэ кэргэн олорор дьиэни булунарга социальнай төлөбүр сэртипикээтин тутта

Муус устар 13 к. улуус эдэр ыалларыгар кэрэ-бэлиэ түгэн үүннэ. Улуус дьаһалтатын мунньахтыыр саалата элбэх кыра оҕолор үөрбүт сэргэх күйгүөннэринэн туолла. Судаарыстыбаннай бырагыраама чэрчитинэн 9 эдэр дьиэ кэргэҥнэ олорор дьиэни булуналларыгар социальнай төлөбүр сэртипикээтэ туттарылынна.

Дьиэ кэргэттэртэн харда махтал тылы Александр Лаптев эттэ. ИСУ олорор дьиэлэри олоххо киллэрии отделын салайааччыта Надежда Матвеева дьиэ кэргэттэргэ инструкция быһыытынан туһалаах сүбэ-соргу биэрдэ.

Киниттэн хаһыакка анаан санаатын этэригэр көрдөстүбүт. "9 ыалтан 7-тэ - элбэх оҕолоохтор, ол иһигэр алта ыал 3 оҕолоохтор уонна биир ыал биэс оҕолоох, - *диир Надежда Васильевна.* - Көмө кээмэйэ дьиэ кэргэн ахсаанытан тутулуктанан, 1,3 мөл. солк. саҕалаан 2,3 мөл. солк. диэри халбаҥныыр. Бэрээдэк быһыытынан квота 70%-на элбэх оҕолоохтор дьиэ кэргэттэргэ уонна 30%-на 1-2 оҕолоох ыалларга тиксэр. Дьиэ 35%-нын судаарыстыба социальнай төлөбүр быһыытынан биэрэр, 65%-нын эдэр ыаллар бэйэлэрэ уйуналлар. Ол иһин манна эдэр дьиэ кэргэттэр дохуоттара көрүллэр".

НЬурба к. олохтоохоро Семен Васильевич Степанов уонна Марианна Ксенофонтовна Федорова 5 оҕолоохтор. 2 улахаттара оскуолаҕа 5-с уонна 1-кы кылааска үөрэнэллэр, 3 кыралара "Кэскил" оҕо уһуйааныгар сылдьаллар. Ыал аҕата - техлицейгэ техник-программист, ийэлэрэ эмиэ техлицейгэ асчытынан үлэлиир.

"Биһиги 2014 с. уочаракка турбуппут, онтон дьэ уочараппыт кэлэн олус диэн үөрдүбүт, - *диэн санааларын үллэстэллэр кэргэннииллэр.* - Дьиэ туттаары сылдьабыт. 12х9 м кээмэйдээх саҥа дьиэни атыыласпыппыт. Ону НЬурбаҕа көһөрөн киллэрэн учаастакпытыгар туттуохтаахпыт. Эдэр ыалларга аналлаах маннык бырагыраама үлэлиирэ олус үчүгэй. Эдэр ыалларга дьиэлэнэллэригэр улахан көмөлтө буолар. Түгэнинэн туһанан, улууспут баһылыга А.М.Иннокентьевка уонна ИСУ үлэһиттэригэр истиҥ махталбытын тиэрдэбит".

Геннадий АНТОНОВ.

– Сонуннар –

Ыччат маҥнайгы Форумугар кытыннылар

Муус устар 7-10 кк. быйыл Арассыыйа ыччатын киин куоратынан аатталлыт Нижнэй Новгородка "Росмолодежь. Гранты "Пик возможностей" Бүтүн Арассыыйатааҕы ыччат маҥнайгы Форума буолан ааста. Саха сириттэн 6 киһилээх дэлэгэссийэҕэ биир дойдулаахтарбыт баран кытыннылар. Дэлэгээссийэҕэ Ыччат министиэристибэтиттэн Раиса Иванова, федеральнай экспертэр Любовь Клюкина уонна Наталья Уарова, итиэннэ улуустааҕы ыччат бэлитиикэтин управлениетын салайааччыта Валерия Владимирова, управление кылаабынай испысэлиитэ Елена Романова уонна Дьокуускай к. уокуругун дьаһалтатыгар тиийэн үлэлии сылдьар Дайана Васильева киирбиттэрэ.

Форумҥа кыттыыларын туһунан Валерия Гаврильевна кэпсиир:

"Форуму Ыччат дьыалатыгар федеральнай агентство ("Росмолодежь") тэрийэн ыытта. Нижегородскай уобалас губернаторын солбуйааччыта Олег Беркович, РФ Бэрэсидьиэнин Дьаһалтатын салайааччытын 1-кы солбуйааччыта Сергей Кириенко, РФ наука уонна үрдүк үөрэх миниистирин солбуйааччыта Ольга Петрова, Ыччат дьыалатыгар федеральнай агентство хардарыта үлэҕэ регионнааҕы салалтатын управлениетын салайааччыта Екатерина Богомаз тыл этиилэрин истибиппит.

Бастакы икки күн үөрэх буолла. Биһиги "Кыттыс" ("Присоединяйся") диэн кэнэҕэски грант ылааччыларга аналлаах былаһаккаларыгар үлэлээтибит. Бырайыак былааннаан-суруйан хайдах киирсэргэ элбэхтэ үөрэттилэр. Наһаа интэриэһинэй. Сүрүннээн бырайыактары хайдах ырыталларын көрдүбүт-иһиттибит. Дьон бырайыактарын экспертэр ылан көрөллөр, ырыталлар, сүбэ-ама биэрэллэр. Элбэх маастар-кылаастар буоллулар. Туохха эмэ ыйытардаах буоллаххына тутатына федеральнай экспертэргэ киирэн консультация ылаҕын.

Үһүс күнүгэр Форум кыттыылаахтарыгар Нижнэй Новгороды барытын көрдөрдүлэр, босхо киэҥ хабааннаах культуурунай-экскурсионнай бырагыраамаларга сырытыннардылар. Онон бу тэрээһиҥҥэ элбэҕи билэн, үгүс дьону кытта билсэн, үчүгэй баҕайытык сылдьан кэллибит.

Улууспут баһылыга Алексей Михайлович Иннокентьев биһигини өйөөн маннык улахан форумҥа ыытан сырытыннарбытыгар улахан махталбытын тиэрдэбит. Инники үлэбитигэр көдьүүстээҕи элбэҕи эбиннибит. Бу ый 20 к. диэри Росмолодежь граннарыгар сайаапкалары туталлар. Онно кыттаары бырайыакпытын бэлэмнээтибит. Былаан быһыытынан үлэлии олоробут".

Геннадий АНТОНОВ.

Нэһилиэкпит сайдыытыгар саҥа тыыны киллэрээри

Арассыыйаҕа эдэр ыччаттарга аналлаах куонкурус биллэриллибитэ. Бу куонкуруска эдэр ыччаттар ким баҕалаах төрөөбүт нэһилиэктэрэ сайдарыгар бэйэтин кылаатын киллэрэригэр кыах бэрилиннэ. Мин, бибилэтиэкэр Наталия Крылова уонна "Айылгы" Норуот айымныытын Дьиэтин уус-уран салайааччыта Марфа Федоровалыын иккиэн бырайыак бэлэмнээтибит.

Бибилэтиэкэр буоларым быһыытынан, нэһилиэк историятын аныгы технологиянан интерактивнай остуолга бэлэмнээтим. Бырайыагым аата "Прикоснись к истории предков". Бу бырайыакка кыттыһаары эрдэттэн нэһилиэк историятын, кинээстэрин, сирдэр ааттарын, таҥара дьиэтин үлэһиттэрин, сылгыһыттар, механизатордар, сэрии кыттыылаахтара, тыыл, үлэ бэтэрээннэрэ уонна учууталлар диэн тус туспа салаанан наарданан бэлэмнээтим. Ону таһынан музей экспонаттарын көрдөрөр салаа эмиэ баар буолуо. Нэһилиэкпит баһылыга Мария Николаева уонна биир дойдулаахпыт Семен Гаврильев сүҥкэн үлэни бэлэмнээн "Үөдэй" диэн кинигэни бэчээттэтэн таһаартардылар. Эдэр ыччакка анаан бу кинигэни туһанан интерактивнай дуоскаҕа киирдэҕинэ дьон аныгылыы көрөр кыахтаныахтара.

Иккис бырайыагы Марфа Федорова "БИБЛИО+СПОРТ" диэн аатынан арт-объект оҥоһуутун бырайыагын оҥордо. Тоҕо маннык ааттанна?

"Айылгы" НАДь Дмитрий Данилов аатынан уулуссаҕа турарынан сибээстээн, биһиги бу киһи кимин бар дьоҥҥо тиэрдэр санаалаахпыт. Үгүс киһи бу кимий диэхтэрин сөп. Дмитрий Данилов сахалартан көҥүл тустууга бастакы Сэбиэскэй Сойуус маастара. Онон эдэр ыччат биир дойдулаахпыт аатынан киэн тутта, махтана дьоҥҥо кэпсиэхтээх, Үөдэйтэн төрүттээх чулуу тустуук диэн. QR-куодунан Дмитрий Данилов олоҕун, төрөппүттэрин, ситиһиитин, араас хаартыскалары көрүөхтэрэ.

Иккиһинэн, "Айылгы" НАДь дьиэтин иһигэр бибилэтиэкэ үлэлиир. Ол иһин ичигэс кэмҥэ оҕолор, эдэр ыччат кинигэни аахтын, кинигэни өрө туттун, кинигэ - билии төрдө диэн өйдөбүл куруук баар буолуо диэн санааттан дьоҕус кинигэ ааҕар аныгылыы миэстэ "Айылгы" НАДь тиэргэнигэр баар буолуо. Манна кэлбит киһи кинигэни ылан олорон эрэ ааҕыа. Сайынын күн уотуттан, кыһынын хаартан, тыалтан харыстанар хаххалаах буолуо. QR-куодунан бибилэтиэкэ ыытар араас үлэтин, Үөдэй туһунан кинигэлэри, араас тэрээһиннэри көрөр кыахтаныахтара.

Сайаапканы хомуйуу муус устар 20 күнүгэр диэри, онон эдэр ыччаттар күнүстэри-түүннэри бырайыактарын суруйаллар, нэһилиэк сайдыытыгар саҥа тыыны киллэрэр баҕа санаалаахтар.

Наталия КРЫЛОВА.

НКО участвует в конкурсе

Автономная некоммерческая организация дополнительного профессионального образования «Образовательный контент» участвует в Конкурсе грантов Главы Республики Саха (Якутия) на развитие гражданского общества в Республике Саха (Якутия).

Проект: «Настольный теннис - вид активного отдыха и реабилитации детей с инвалидностью» по поддержке адаптивных видов физической культуры и спорта. В рамках данного проекта планируется установка уличных столов для настольного тенниса в ПКиО им. С.Васильева в г. Нюрба. Проект ориентирован на социализацию, реабилитацию детей с инвалидностью, также настольный теннис способствует активизации двигательных функций и поддержанию физической формы, мобилизует психические ресурсы и восстанавливает психоэмоциональный настрой ребенка. Отличительной особенностью настольного тенниса от других видов спорта является его доступность, практически не имеет противопоказаний и научиться в него может каждый, начиная с любого возраста без ограничений.

Сардана ВАСИЛЬЕВА.

Дьиикимдэлэр граҥҥа кыттыһаллар

Биһиги күннээҕи олохпут-дьаһахпыт укулаата тупсарыгар, дьиэбит ичигэс, уулуссабыт ыраас, нэһилиэкпит тупсаҕай буоларыгар, бэйэ баҕа санаалардыгын олоххо киллэрээри "Сайдыы" диэн аатталлаах Сири-уоту уопсастыбаннас бэйэтэ салайыныыта (ТОС) коммерческайа суох тэрилтэбит Саха Өрөспүүбүлүкэтин юстиция Министиэристибэтин управлениетыгар регистрациятын быйыл тохсунньу ыйга аахан, үлэтин-хамнаһын саҕалаата. Араас өрөспүүбүлүкэтээҕи, федеральнай даҕаны бырайыактарга, граннарга кыттар кыахтанан, Саха Өрөспүүбүлүкэтин Ил Дарханын граныгар кыттарга быйыл бастакы бырайыакпытын бэлэмнээн ыытан эрэбит.

Ол курдук муус устар 17 күнүгэр Дьиикимдэ нэһилиэгэр киириигэ "Мин таптыыр Дьиикимдэм" диэн уоттаах-күөстээх тупсаҕай архитектурнай эбийиэк (стела) туруоҕун, олорор сирдэрин тупсарыахтарын баҕарар дьон-сэргэ,олохтоох нэһилиэнньэ, оҕолуун, улахан дьоннуун, нэһилиэк тэрилтэлэрэ, салайааччылара биир санаанан салайтаран, бары түмсэн, халлаан тымныытыттан да толлубакка, бары тахсан аҕыйах мүнүүтэлээх флешмоб уһулунна. Дьон-сэргэ аҕыйах тылынан бэйэлэрин баҕа санааларын эттилэр.

М.Ф. ГЕРАСИМОВА.
Дьиикимдэ нэһилиэгин дьокутааттарын сэбиэтин бэрэссэдээтэлин солбуйааччыта.

Благотворительный концерт медиков в поддержку СВО

14 апреля в ДК "Кыталык" на высоком организационном уровне прошел благотворительный концерт медицинских работников в поддержку СВО "Айхаллан үлэ киһитэ!".

Общеизвестно, что талантливые люди талантливы во всем, а уж медики уже доказали эту непреложную истину несколько лет назад своей яркой победой на фестивале трудовых коллективов нашего района. И в этот раз ангелы в белых халатах подарили многочисленным зрителям, до отказа заполнившим зрительный зала, массу положительных эмоций. Удивительно теплая атмосфера в зале была наполнена музыкой, вокальными и хоровыми выступлениями, танцами, веселыми сценками и стихотворной декламацией.

Всего от продажи билетов поступило 126 тыс. руб., средства будут перечислены в фонд поддержки Специальной военной операции. Спасибо нашим медикам - людям с большим сердцем!

Геннадий АНТОНОВ.

– Назначения –

Новый начальник Нюрбинского территориального отдела Роспотребнадзора

Приказом Руководителя Управления Федеральной службы по надзору в сфере защиты прав потребителей и благополучия человека по РС (Я) от 6 апреля 2023 г. начальником Нюрбинского территориального отдела Роспотребнадзора назначена Ноговицына Айталина Александровна.

А.А.Ноговицына родилась в п. Нюрба, в 2018 г. окончила Северо-восточный федеральный университет им. М.К.Аммосова по специальности "врач по общей гигиене и эпидемиологии". В 2018-2019 гг. работала в ФБУЗ "Центр гигиены и эпидемиологии по РС (Я) в Нюрбинском районе" главным врачом. С 2019 г. - врач-эпидемиолог в ГБУ РС (Я) "Нюрбинская центральная районная больница".

Пресс-служба администрации МР.

– Тыа хаһаайыстыбата –

Бырағыллыбыт бааһыналары сөргүтэн

Александр Илистяровы Дьокуускайга "Туймаада-Агроснаб" тэрилтэҕэ үлэлиир сылларыттан билэбин. Туймаада хочотугар Тулагы эргин бырағыллыбыт бааһыналары сөргүтэн, тилиннэрэн, элбэх сыллаах от, бурдук ыһан, үүнүү бөҕөнү хомуйара. Хас даҕаны сыллааҕыта дойдутугар, Ньурбаҕа, үлэлии барбыт сураҕын истибитим. Онтон бу соторутааҕыта Саха сирин тыа хаһаайыстыбатын табаарын оҥороччуларын сийиэһигэр көрсөн, сэҥэргэҥэ түһэр түгэн тосхойдо.

"Мин ол кэмҥэ Ньурба улууһун баһылыгын бастакы солбуйааччынан үлэлии олорор Артур Янович Яковлев ыҥырыытынан дойдубар тиийэн, 2018 сыл ыам ыйыгар "Ньурбатааҕы сүөһү аһылыгын хампаанньата" ХЭУо-ны тэринэн үлэбин саҕалаабытым", - *диэн билиһиннэрэр Александр Иванович.*

Александр Илистяров Иркутскайдааҕы тыа хаһаайыстыбатын институтугар үөрэнэн, учуонай-агроном дипломун 1992 с. бүтэһигинэн ылбыт исписэлиис буолар. Кини кууруһа үөрэнэн бүппүт сылыгар институт академияҕа уларытан тэриллибитэ. Идэтигэр бэриниилээх буолан, түһүүлээх-тахсыылаах күннэргэ-дьылларга даҕаны, сиртэн тэйбэтэҕэ. "Туймаада-Агроснаб"-ка агрономнуур сылларыгар үтүөкэн киһи, талааннаах салайааччы Василий Николаевич Филипповтан үлэ-олох мындыргар уһуйуллубутун-такайыллыбытын иҥниик саныыр эбит.

"Ньурбатааҕы сүөһү аһылыгын хампаанньата" ХЭУо Тыа хаһаайыстыбатын министиэристибэтин уонна Ньурба улууһун дьаһалтатын сүөһү аһылыгын оҥорууга туһуламмыт кыттыгас бырагыраамаларыгар улуустан соҕотоҕун кыттар. Бырагыраама өйөбүлүнэн сир үлэтигэр аналлаах тиэхиньикэнэн добуочча сэбилэммиттэр: биир "Енисей-1200" комбайн, икки "Агратор-3400", бурдук ыраастыыр ОВС-25, иккилии булуук, ыарахан диискэ, барана, каток, икки МТЗ-12-21, биир МТЗ-82, сушилка. Ону тэҥэ сири алдьаппакка оту ыһар Голландия "Вредо" сиэйэлкэлээхтэр.

Хампаанньа генеральнай дириэктэрэ: "Ньурба куорат тулатыгар, Убайаан өттүгэр урукку сопхуос бааһыналара бырағыллан, оһорбо буолан сыппыттарын таҥастаан, чөлүгэр түһэрэн, 1200 гектар кэриҥэ сири оҥордум. Бэйэбэр онтон 300 гектарын түүлэһиигэ ылбытым. Бастакыбын 2019 с. эбиэс ыспыппын күһүн хомуйан, 1200 туоннаны сиилэстээбитим. Эһиилигэр 64 гектарга элбэх сыллаах оту ыспытым. Ити сыл 150 туонна эбиэһи ылбытым.

Кураанҥа уолан хаалбыт күөл оннун ыраастаан, 14 тыһ. куб. м сабардамнаах ууну хаһаанар гына оҥостон, чөлүгэр түһэрбитим. Онно собо балык ыытан үөскэттим. Кытылларынан облепиха олордубутум", - *диэн кэпсиир.*

Ааспыт сайын улуус киниттэн чугас сытар нэһилиэктэр сирдэригэр кураанаан, аһыҥа турбута. Александр Илистяровтаах Ньурба куорат тулатыгар 500 гектар иэннээх сиргэ "эмтээһини" ыыппыттар, 5 лиитирэлээх иһит 20 гектарга тиийэр. "Эми" Россельхозцентр тэрилтэттэн атыылаһаллар эбит. Сааһын кураанаан баран, күһүөрү сайынтан кэлэ-кэлэ ардаан, хомуур үлэтин атахтаабыта.

"Алтыннны 27 күнүгэр диэри оттоотубут. Бурдук ситэн иһэн, саһаран баран көҕөрөрүн саҥа көрдүм", - *диир Александр Иванович.*

Хаһаайыстыба элбэх сыллаах окко анаан 64 гектар иэннээх питомнигы 2020 с. тэриммит. Ардах атахтаабытын уонна аныгы ирдэбилгэ эппиэттээбэт буолан, үлэттэн туоратыллыбыт эргэ комбайнынан хомуйалларыгар сорох сиринэн үүнүү аҥаарын сүтэрэллэрин үрдүнэн, 4 туонна "кострец безостый" диэн от сиэмэтин ылан хаһаамыттар.

"Ньурбатааҕы сүөһү аһылыгын хампаанньата" ХЭУо быйыл, табылыннаҕына, идэтийбит сиэмэ хаһаайыстыбатын быһыытынан федеральнай реестргэ Саха сириттэн бастакынан киириэҕэ.

"Документтэрбитин ыыппыппыт. Ирдэбиллэргэ сөп түбэһэбит диэн эрэх-турах сананабыт", - *диир генеральнай дириэктэр.*

Хампаанньа дьыл кэминэн үлэлиир буолан, ыһыыга уонна хомуурга дьону ГПХ дуогабарынан үлэлэтэр. АГАТУ-тан агрономҥа үөрэнэр устудьуоннар тиийэн быраактыкаланаллар эбит. Кинилэргэ хаһаайыстыба 50-нуу тыһ. солкуобай хамнас төлүүр. Александр Иванович инникитин өссө Маарга баар Ньурбатааҕы СПТУ-га үөрэнэр ыччаттары сир үлэтигэр уһуйар былааннаах.

"Үйэ чиэппэрэ сиртэн үүнүүнү ылыыга көлөһүммүн тохпут кэммэр бэйэм сыыһаларбар үөрэнэн, уопутуран, инникитин бу эйгэҕэ үлэлиирбэр элбэх билиини мунньуннум. Өрөспүүбүлүкэм уонна улууһум салалталара, Тыа хаһаайыстыбатын министиэристибэтэ өйүүллэрин түһэн биэрбэт, аара тохтообот бигэ санаалаахпын", - *диир Александр Иванович.*

Арай, эргитэ санаан көрдөххө, кини агроном идэтин баһылаабатах, үгүс үөлэннээхтэрин курдук куораттан тыаҕа үлэлии барыан баҕарбатах буоллун - тыһыынчанан гектардаах бааһыналар эрбэһининэн, талаҕынан бүрүллэн сытыахтар эбитэ буолуо. Александр Илистяров үтүө холобуругар дойдутун таптыыр, идэтигэр бэриниилээх үлэһит киһи соҕотоҕун даҕаны элбэҕи оҥоруоҕар итэҕэйэҕин.

Василий НИКИФОРОВ.

Мэҥэдьэктэр сылгыларын аахтылар

Муус устар 7-15 күннэригэр "Саха сүөһүтэ" генопуонда тэрилтэтин үлэһиттэрэ Елизавета Ефремова уонна Егор Горохов Ньурба улууһун Бордоҥ нэһилиэгэр баар "Степан Васильев" аатынан Мэҥэдьэктээҕи салааҕа сылгы ааҕыытын ыыттылар.

Сылгы ааҕыыта сылын ахсын ыытыллар үлэ буолар. Генопуонда тэрилтэтин Мэҥэдьэктээҕи салаатыгар түөрт звенонан 345 сылгы турар. Барыта 12 үлэһит: аҕыс сылгыһыт, тырахтарыыс, бэтэринээр-зоотехник, биригэдьиир уонна управляющай баар. Бу сылга киирэн баран 12 сылгы көҕүрээбит. Ол биричиинэтинэн бөрө буолар. Даҕатан эттэххэ, Ньурба улууһун дьаһалтатын өйөбүлүнэн, муус устар 24 күнүгэр бөрөнү бултаһарга бөртөлүөт көтөрө былааннанар.

Муус устар 13 күнүгэр "Саха сүөһүтэ" генофонда хааһына тэрилтэтин дириэктэрэ Александр Артемьев уонна кини солбуйааччытта Егор Посельскай тиийэн сылгыһыттары кытта көрүстүлэр. Икки базанан сылдьан сылгылар туруктарын, от хаачыстыбатын көрдүлэр-иһиттилэр. Сылгыһыттар салайааччыны кытта ирэ-хоро кэпсэтэн, санааларын үллэстэн, инники үлэни былааннаан бэрт үчүгэй көрсүһүү аста диэн бэлиэтииллэр. 2022 с. "Саха сүөһүтүгэр" киириэхпититтэн хамнаспыт кэмигэр, өссө ыйга иккитэ кэлэр, кыһыҥҥы-сайыҥҥы анал таҥаһынан хааччыйаллар, аны туран бэйэбит бэтэринээрдээх буолан эминэн, битэмиининэн хааччыллан сөптөөх өҥөнү уталыппака ылабыт дэһэллэр. Биллэн туран, базалар эргэрбиттэрин эмиэ таарыйан аастылар.

- Биһигини күрүө-хаһаа суоҕа улаханнык атахтыыр. Сылгы төрүөҕэ хойутуур буолла, ол барыта сылгы аһылыгыттан, көрүүттэн-истииттэн тутулуктаах, биэлэр күрүөлээх-хаһаалаах сиргэ төрөөн, эбии аһылыкка туран, кулунчуктара арыый бороохтуйан сиргэ бараллара ордук эрэллээх буолар. Сылгы аһылыга тиийбэт буоллаҕына, эрдэ сиргэ ыыттахха, кулунчук охторо-сүтэрэ элбэх, ыттар, бөрөлөр аһылыктара буолаллар, сороҕор саҥа төрүүр биэлэр эмтэрбэккэ кулунчуктара эмиэ охтор, ону барытын учуоттаан күрүө-хаһаа тутуллара буоллар, - диир Саха Өрөспүүбүлүкэтин тыатын хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитэ, сылгыһыт Александр Анатольевич Николаев.

Быйылгы кыстыкка отделениеҕа 261 туонна от Маалыкайтан, Аканаттан, Амма улууһун Болугуруттан тиэллэн кэлбит. Ону таһынан 24,5 туонна уонна 25 туонна эбиэс Ньурбатааҕы сүөһү аһылыгын бэлэмниир хампаанньаттан уонна Дьокуускайтан, 100 туонна сенаж Сунтаар улууһун Кириэстээҕиттэн аҕалыллыбыт.

Былырыын улуус да, өрөспүүбүлүкэ да үрдүнэн ардахтаах дьыл буолан от хаачыстыбата биллэ мөлтөх этэ. Онуоха эбии сылгы хаһан аһыыр сирдэрэ ууга бараннар, уустук кыстык аахан эрэр. Билигин сылгылар туруктара этэҥҥэ, биэлэр 80 %-нара уулаах. Ол эрээри, күрүө-хаһаа суоҕа, от кырыымчыга, хаачыстыбата мөлтөҕө күчүмэҕэйдэри үөскэтиэн сөп дииллэр сылгыһыттар. Күөххэ этэҥҥэ үктэнэр, төрүөх ылар инибит диэн бөҕөх санаалаах үлэлии-хамсыы олороллор.

- Тымныыны-куйааһы аахсыбакка төрүт дьарыкпыт сүппэтин туһугар, аатырбыт Мэҥэдьэк сылгыта симэлийбэтин туһугар үлэлии-хамсыы сылдьаргыт эһиги төрөөбүт дойдугутугар бэриниилээххитин, дьиҥ айылҕа оҕолоро, сылгы куттаах дьон буоларгытын туоһулуур. Инникитин саҥа база тутуллуоҕа, күрүө-хаһаа салгыы да оҥоһуллуоҕа. Ааспыт сылга 3 км. усталаах күрүө тутуллубута. Быйыл да бу үлэ салҕаныаҕа, - диир үлэ инники хайысхатын туһунан Александр Артемьев.

Салалта өттүттэн үлэ дьонугар болҕомто уруллара, өрүү билсэ тураллара, үлэ хаамыытынан боппуруостары быһааралларa, биллэн туран, сылгыһыттарга эрэли саҕар, үлэҕэ кынаттыыр, үлэ түмүктээх буолар.

Екатерина ЗАХАРОВА.
Сахапарламент.ру

– Алмаас промышленноһа –

Маалыкайдар – бастакылар

Накыыҥҥа алмааһы хостооһун саҕаламмытын туһунан истээт, "Степан Васильев" аатынан сылгы собуотун дириэктэрэ Н.К.Антонов Ботуобуйа экспедициятын кытта дуогабар түһэрсэн Мурун диэн үрэххэ, Накыынтан 6 көстөөх сиргэ, тутуу маһын кэртэрбит. Ити 1996 с. этэ, онно Васильев Роман Николаевич, Ефремов Василий Николаевич, Можуков Михаил Николаевич буолан үлэлээбиттэр. Геологтар дьиэлэрин отторго оттук мас бэлэмнээһинигэр Баланов Александр Михеевич сылдьыбыт.

Онтон Нестер Климович Накыыннар көрдөһүүлэринэн Ми-26 улахан бөртөлүөт былаһаккатын тутарга сылгы собуотуттан В.А.Ушкановы 15 киһилээн ыыппыт. Биригээдэ былаһакканы түргэнник тутан бүтэрбит. Ити кэмҥэ 15-с фабрика тутуута саҕаланан эрэрэ, Ми-26 бөртөлүөтүнэн фабрика оборудованиетын таспыттар, улахан 20-лии туонналаах контейнердэри аҕалтаабыттар.

Эмиэ ол саҕана сылгы собуотун аатыттан Духов Владислав Егорович биригээдэтэ 15-с фабрика остолобуойун туппут. Салгыы Владислав Егорович биригээдэтэ уопсай дьиэ, баанныык, Моркуокуга база туппут, уот баҕанатын туруорбут. Ити үлэ кэлин Айхаллааҕы трест иһинэн барбыт. Сайыҥҥы өттүгэр үлэ көрүҥэ, далааһына кэҥээн атын нэһилиэктэртэн дьэ дьоннор кэлитэлээн барбыттар.

Онтон 1999 с. Егоров Марк Ионович Ньурбатааҕы трест нөҥүө биригээдэ тэрийэн таһаарар. Лукин И.Ф. ахтыытыттан көрдөххө, биригээдэ 2000 с. бэс ыйын 29 к. бөртөлүөтүнэн Накыыҥҥа тиийбит. Онно Маалыкайтан Ион Маркович бэйэтэ, Ушканов В.А., Андреев В.Н., Степанов В.С., Саввинов П.С., Иванов В.П., Ефремов Н.Н., Егоров Г.Н., Степанов Дь.Н., Седалищев П.Н. буолан барбыттар. Биригээдэ Ньурбатааҕы тутар-монтажтыыр (НСМТ) трехи кытта дуогабардаспыт.

Бастаан тиийээт туох да суох сиригэр вахтовай бөһүөлэги тутууну саҕалыыллар. Арай буровой биригээдэ баара үһү. Тутааччылар 3 вагончикка олохсуйбуттар. Сарсыарда 8-тан киэһэ 10-ҥа диэри күүскэ үлэлээбиттэр. Уот суох буолан аһылыктарын кулуһуҥҥа буһарыналлар эбит. Тутар эбийиэктэрэ үс подъезтаах икки мэндиэмэннээх улахан дьиэлэр. Аны дьиэлэрин бырайыага сыыһа буолан акылаатын үстэ уларыппыттар. Көтүрэн иккиһин тутуу ыарахан үлэ этэ, диэн суруйар Илья Федотович. Үлэлэрин хаамыытын, хаачыстыбатын Мииринэйтэн кэлэн сотору-сотору бэрэбиэркэлииллэр эбит.

Бастакы дьиэлэрин тута сыыттахтарына Ньурбаттан эмиэ үлэһиттэр кэлбиттэр. Биригээдэ бастакы дьиэни бүтэрээт иккис дьиэлэрин саҕалыыллар.

2000 с. күһүнүгэр суол аһыллыбытын кэннэ матырыйаал бөҕөнү таспыттар. Ону тэҥэ бөртөлүөтүнэн, өрүһүнэн эмиэ араас оборудованиены аҕалаллар. Онтон 2001 с. 200-кэ киһи Белоруссияттан кэлэн 16-с фабриканы таҥмыттар. Биһиги дьоммут итиннэ дэлби тэптэрэр вещество ыскылаатын, вахтовай бөһүөлэккэ НСМТ гараахын, остолобуой, 3-түү мэндиэмэннээх икки уопсай дьиэни, медпууну туппуттар.

Дьэ ити курдук Бордоҥ нэһилиэгин дьоно күндү таас хостоноругар усулуобуйаны тэрийиигэ бастакынан үлэлээбиттэрэ диэтэхпитинэ сыыспаппын. Туох барыта бастаан олорор, аһыыр дьиэлэри тутууттан саҕаланар буоллаҕа.

Хостуур промышленноска уонна да атын промышленность көрүҥнэринэн Мииринэйгэ, Удачнайга, Айхалга, Нерюнгрига Бордоҥ нэһилиэгиттэн бүгүҥҥү күҥҥэ 190-ча киһи үлэлээбит, билигин даҕаны үлэлии сылдьаллар. Сорохторо Дьокуускайга, Айхалга, Нерюнгрига, оннооҕор Сургукка кытта олороллор. Ол эрэн кинилэр бары Бордоҥ нэһилиэгэр төрөөн, улаатан, үөрэнэн олох киэҥ суолугар тахсыбыттара. Үгүстэрэ "Степан Васильев" аатынан сопхуоска үлэлээн, үлэҕэ үөрүйэх мунньунан бэлэм үлэһиттэр тиийэн айдахтара-туттахтара.

Биһиги бэйэбит нэһилиэкпит дьоно алмаас промышленноһыгар сыстан үлэлэрин туһунан сырдатабыт. Атын нэһилиэктэртэн, Ньурбаттан бэйэтиттэн эмиэ элбэх киһи промышленноска үлэлээтэхтэрэ, үлэлии сылдьаллара буолуо. Ону тустаах нэһилиэктэр, Ньурба к. сырдатыахтара турдаҕа.

Вера СОЛОВЬЕВА,
Маалыкай.

– ЯСИА сообщает –

Около 250 тонн металлолома вывезли из Усть-Янского района по проекту "Чистая Арктика"

Благодаря федеральному проекту "Чистая Арктика" из Усть-Янского улуса смогли вывезти около 250 тонн металлолома. Груда металла будет переработана в Якутске. А на освободившемся от мусора месте компания "Янолово" построит спортивную площадку.

"Чистая Арктика" - федеральный проект, инициированный общественностью, по очистке территорий от накопленного загрязнения с его последующей переработкой. Ранее глава Якутии Айсен Николаев отметил, что в рамках проведения важного для экологии страны, в частности Арктики, проекта должны оказать помощь волонтерам в части предоставления им безвозмездно техники, спецсредств, также решить вопрос вывоза металлолома до мест утилизации.

Дьулустаан СЕРГЕЕВ.

– Туризм уонна ыалдьытымсах буолуу –

Быыстапка дьаарбанката эбэтэр Бурятия эридьиэстэрэ

Соторутааҕыта Улан-Удэҕэ "Baikal Travel Mart 2023" норуоттар икки ардыларынааҕы туризм быыстапкатыгар Саха сириттэн тиийэн кытыннылар. Ньурба улууһун урбаанҥа, эргиэнҥэ уонна олохтоох производствоҕа департаменын салайааччыта, улуус Сүбэтин дьокутаата Нюргуяна Михайлова барса сырытта. Кинилиин бу тэрээһин туһунан кэпсэтиибитин таһаарабыт.

"СӨ дэлэгээссийэтигэр урбаан, эргиэн уонна туризм миниистирэ Тимур Ханды, СӨ Туризмы сайыннарар агентствотын генеральнай дириэктэрэ Дмитрий Громов, "Камелек" хампаанньа салайааччыта, СӨ урбаанныттарын Ассоциациятын бэрэссэдэтэлэ, СӨ Уопсастыбаннай палаататын чилиэнэ Ольга Григорьева, "Сделано в Якутии" СӨ урбаанныттарын Ассоциациятын толороччу дириэктэрэ Ирина Атласова, Атласовтар этно-уһаайбаларын бренд-шебэ Николай Атласов уонна мин киирэн сырыттыбыт, - ***диир Нюргуяна Михайловна***. - Биһигини тиийээппитин кытта Улан-Удэ саамай киинигэр "Бурятия" гостиницаҕа олохтообуттара.

Быыстапкаҕа дойду регионнарыттан уонна Казахстантан, Монголияттан бэрт элбэх кыттааччы баара. Госдума туризмҥа бастайааннай кэмитиэтин бэрэссэдээтэлэ Сангаджи Тарбаев уонна кэмитиэт дьокутааттара бары кэриэтэ кэлэ сырыттылар. Тэрээһини Бурятия Өрөспүүбүлүкэтин баһылыга Алексей Цыденов иилээн-саҕалаан ыытта.

Бастакы күн Бурятия драматическай тыйаатырын дьиэтигэр, сарсыныгар Бурятия Национальнай бибилэтиэкэтигэр ыытылынна. Москваттан, Санкт-Петербургтан, Екатеринбургтан кэлбит федеральнай спикердэр лиэксийэлэрин иһиттибит, төгүрүк остуолларга саная атастастыбыт. Бурятия оройуоннарын маастар-кылаастарын уонна презентацияларын көрдүбүт. Дойдубут уонна Казахстан, Монголия бастын туроператордарын кытта билистибит.

"ДВФО субъектарыгар туризм эйгэтин сайдыыта" төгүрүк остуолга кыттыбыт дьон Уһук Илиҥнэ туризм барыыстаах хайысха буолуон сөп, итини өйүөххэ уонна сайыннарыахха диэн сөбүлэстилэр. Тимур Юрьевич Ханды экотуризм кэскиллэрин туһунан олус үчүгэйдик тыл эппитэ, ол иһигэр ураты харыстанар сирдэри (ООПТ) эмиэ таарыйбыта. Билигин туризм типовой быраабылаларын уонна федеральнай, өрөспүүбүлүкэ суолталаах ураты харыстанар сирдэргэ туризм куттала суох буолуутун хаачыйыы, итиэннэ ООПТ айылҕата чөллөөх буоларын инниттэн туристическай маршруттарга көҥүллэнэр ноҕуруурууска (биир кэмҥэ сылдьар туристар ахсааннара) ааҕыллыытын туһунан РФ Бырабыыталыстыбатын уураахтара дьүүллэһиигэ тахсыбыта.

Тэрээһин кэмигэр Бурятия бары оройуоннара киэҥ ис хоһоонноох быыстапканы тэрийбиттэрэ. Оройуоннар баһылыктара бэйэлэрэ иилээн-саҕалаан кэпсээбиттэрэ. Селенгинскэй оройуон баһылыгын кытта билсибитим. Мин Ньурба оройуонуттан сылдьарбын истэн улаханнык үөрбүттэрэ. Хас да сыллааҕыта кинилэргэ улуус баһылыгын 1-кы солбуйааччыта Артур Яковлев эдэр баһылыктары кытта тиийэ сылдьыбыт, онон билэллэр эбит. Селенгинскай оройуонтан Ньурбатааҕы кормовой хампаанньа облепихалары ылан аҕалан олордубута.

Быыстапкаҕа Окинскай оройуон юртатыгар сылдьан баһылыктара Матвей Мадасов кэпсээнин истибиппинэн, Бурятияҕа сойоттар диэн аҕыйах ахсааннаах норуот баар эбит. Саха сирин эбэҥкилэрин, эбээннэрин курдуктар диэн майгыннаттым. Арай дьарыктара атын. Сүрүннээн яктары, табалары, ынахтары, сылгылары иитэллэр, кэнсиэрбэ оҥорор собуоттаах эбиттэр.

Бурятия туризмҥа миниистирин, кини солбуйааччыларын, элбэх турфирмалар уонна туристический информ-киинин салайааччыларын кытта билсистибит. Онон, холобура, Ньурбаттан Бурятияҕа сынньана барар эбэтэр барыахтарын баҕарар дьоҥҥо инникитин көмө буолуохпутун сөп. Монголияҕа үлэлиир улахан турфирма салайааччыта Пуджи Джаргал ийэтэ саха эбит, хомойуох иһин, ийэтэ өлөн хаалбыт буолан кыыһа кини ханнык улуустан төрүттээҕин билбэт. Сирэйинэн сахаҕа майгынныыр, үрдүк уҥуохтаах. Монголияҕа туох эмэ наада буоллаҕына хайаан даҕаны сибээстэһиэх буолан илии тутуспуппут.

Иккис күҥҥэ быыс булан гостиницаларын үлэтин-хамнаһын ымпыктаан-чымпыктаан билистибит. Хайдах үлэлииллэрин, ыалдьыттары ханнык сайтарынан ыҥыралларын, чэпчэтиилээх систиэмэлэрин. Биллэн турар, гостиницалара улахан баҕайы, биһиэнин курдук буолбатах. Ол эрээри ханнык эрэ сорох түгэннэрин биһиги гостиницаларбыт эмиэ туһаныахтарын сөп дии санаатым.

Үһүс күҥҥэ Крым Өрөспүүбүлүкэтин бэрэстэбиитэллэрин кытта бииргэ сылдьыыбыппыт. Байкал кытыытыгар турар туристическай эбийиэктэр хайдах үлэлииллэрин көрдөрбүттэрэ. Онно сылдьан Крым Өрөспүүбүлүкэтин норуот уус-уран идэлэрин уонна дьарыктарын Ассоциациятын бэрэсидьиэнэ, Крым курортарын уонна туризмын түүлээх үлэһитэ, Крым Өрөспүүбүлүкэтин Совминын Бэрэссэдэтэлин сүбэһитэ Наталья Гордецкая кытта билсистим. Кини үйэтигэр туризм эйгэтигэр үлэлээбит, сааһыгар холооно суох олус эрчимнээх дьахтар эбит. Кинини кытта бииргэ үлэлэһэр туһунан сөбүлэһиигэ илии баттастыбыт. Крымҥа Феодосияҕа оҕолор, спортсменнар сынньаныахтарын сөптөөх бэртээхэй санаторийдара баалларе. Сыаналара удамыр эбит. Ньурба улууһа Крым Бахчисарайскай оройуонун кытта сөбүлэһии түһэрсэн оҕолору, спортсменнары онно сынньата ыытыан сөп. Улуус дьаһалтатын кытта кэпсэтэн бу боппуруоска үлэлэһиэхпит.

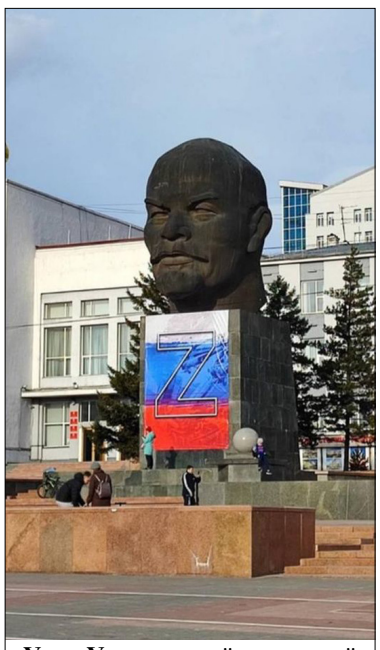

Улан-Удэҕэ аан дойдуга саамай улахан Ленин төбөтө пааматынныык баар.

Ольга Григорьева СӨ остуол оонньууларын Федерациятын бэрэсидьиэнэ буоларын быһыытынан, Быыстапка кэмигэр хабылыгы-хаамысканы көрдөрбүппүт. Кэлиҥҥи көрсүһүүлэргэ хабылык, хаамыска турнирын ыыппыппыт, хомуска оонньоон иһитиннэрбиппит. Бүрээттэр хомуска оонньоон көрөн баран, биһиги илдьэ сылдьан оонньуурбутун ордук санаабыттара. Кинилэр оннук гымматтар эбит. Николай Атласов бэйэтэ эмиэ илдьэ кэлбит отонунан соус оҥорорго маастар-кылаас көрдөрбүтүн олус сэҥээрбиттэрэ.

Инники үлэбитигэр туһаныахпыт

Үлэбитигэр көдьүүстээҕи элбэҕи биллибит-көрдүбүт. Холобура, биһиги улууспутугар туризм саҥа сайда сатыыр. 2027 с. СӨ норуоттарын IX Спортивнай оонньууларыгар ыалдьыттарбытын үрдүк таһымнаа көрсөр курдук, общепит тэрилтэлэрин, гостиницалары, дьон сынньанар сирдэрин, ыалдьыттарга Ньурба улууһун толору көрдөрөр сувенирдарбытын оҥоруура тиийэ - барытын хайдах тэрийэри-оҥорору көрөн-истэн, билэн кэллим.

СӨ дэлэгээссийэтэ.

Атласовтар этно-уһаайбаларын бренд-шебэ Николай Атласов Арктика уонна Хоту сир бренд-шебэ буолбут, дьону элбэххэ үөрэтэр кыахтаах. Хас да сыллааҕыта Ньурбаҕа Иннокентий Тарбаховы аҕала сылдьыыбыппыт курдук, Николай Атласовы эмиэ манна ыҥырыппар кэлиэх буолла. Биһиэхэ саҥа аһыллар общепит тэрилтэлэригэр асчыттар тиийбэттэр. Итиннэ үөрэттэрдэхпитинэ биһиги дьоммут Ньурбаҕа общепит тэрилтэлэригэр үлэҕэ киирэр кыахтаныа этилэр.

Эһиил СӨ Туризм агентствота, Урбаан уонна туризм министиэристибэтэ кыттыылаах, Ньурбаҕа өрөспүүбүлүкэтээҕи ыалдьытымсах буолуу (гостеприимство) Форума ыытыллыахтаах. Общепит тэрилтэлэрэ, гостиницалар, сувенир оҥорон таһаараччылар, дьону таһаччылар - итиннэ сыһыаннаах бары урбаанныттарбыт, самозанятайдарбыт, тэрилтэлэрбит кыттан, көрөн-истэн үөрэниэхтэрэ. Форум чэрчитинэн "Сделано в Якутии" Ассоциация ыалдьытымсах буолуу Ассоциациятын кытта эмиэ улахан тэрээһини ыытыахтара. Ньурба улууһа хас да сыллааҕыта "Сделано в Якутии" Ассоциацияны кытта бииргэ үлэлииргэ сөбүлэһии түһэрсэн турабыт.

"Улан-Удэ горсоветын үлэтин билистибит"

РФ Бэрэсидьиэнин иһинэн РАНХГИС-ка бииргэ үөрэнэр кууруһум дьоно олус үчүгэйдик көрсөн, Ольга Григорьеваны уонна Ирина Атласованы кытта Улан-Удэ горсоветыгар уонна мэриятыгар сырыттыбыт. Горсовекка правовой отдел начаалынныыгынан Мирнэйгэ төрөөбүт, оскуоланы бүтэрбит кыыс үлэлиир эбит. Горсовет 2 дьокутаата Саха сиригэр өр кэмнэ үлэлээбит дьон буолан биэрдилэр. Онон Саха сирин кытта уопсайбыт элбэх эбит диэн түмүккэ халлыбит. Бэл диэтэр, сорох тылларбыт даҕаны майгыннаһар. Ол эрээри кинилэр сүрүннээн бэйэ-бэйэлэрин кытта нууччалыы кэпсэтэллэр. Бурятия оройуоннара тус-туспа диалектаах буолан, холобура, кэргэнниилэр атын-атын оройуоннартан буоллахтарына үчүгэйдик өйдөспөккө нууччалыы кэпсэтэллэр, онтон сылтаан оҕолор эмиэ нууччалыы тыллаахтар диэн быһаардылар. Биллэн турар, онтон хомойоллор, "сахалар курдук бэйэбит тылбытын сайыннарыахпытын, өрө таһаарыахпытын наада" дэһэллэр.

Оҕоҕо-ыччакка бүрээт тыла тарҕанарыгар үчүгэй былааннардаах эбиттэр. Бурятияны уонна тас регионнары хабан үлэлиир улахан чаһынай медиа-холдинг салайааччытын, эмиэ бэйэлэрин үөлээннэхтэрин кытта үлэлэһэллэрин эттилэр. Ити медиа-холдинг таһаарыыларын Интэриниэккэ, социальнай ситимнэргэ уонна сонуннары киэҥник тарҕатар сириэстибэлэргэ күннэтэ 4 мөл. кэриҥэ киһи көрөр-ааҕар эбит. "Улан-Удэ куорат куода" диэни ырытан оҥорбуттар. Куораттарын пааматынныктарын саҥардан, аныгылыы соҕус мөссүөннээн, уулуссаларын, тротуардарын, дьон сынньанар сирдэрин, дьиэлэрин-уоттарын саҥардан оҥоруохтаахтар. Бу манна эмиэ горсовет дьокутааттара үлэлии сылдьаллар.

Мин сэҥээрбитим - горсовет дьокутааттара үксүлэрэ эдэр уонна орто саастаах урбаанныт эр дьон. Бэйэлэрин дьыалаларын сайыннаран баран, төрөөбүт-улааппыт куораппытын, Бурятиябытын сайыннарыа этибит диэн үлэлии-хамсыы сылдьар дьон эбит. Уокуруктарыгар, оройуоннарыгар туох эмэ боппуруос, кыһалҕа үөскээтэҕинэ хамыыһыйа тэринэ охсон, туһааннаах тэрилтэлэр салайааччыларын илдьэн миэстэтигэр баран көрөллөр, быһаарсаллар эбит. Итиэннэ нэһилиэнньэни кытта ыкса үлэлииллэрин, ый аайы баран уокуруктарын кэрийэллэрин, көрсөллөрүн эттилэр. Итини эмиэ сэҥээрэ иһиттим. Биһиги орто саастаах уонна эдэр эрчимнээх урбаанныт уолаттарбыт маннык дьокутааттаан дойдулара сайдарын туһугар бэйэлэрин кылааттарын киллэриэ этилэр диэн баҕа санаалаахпын.

Бүрээттэр – ыалдьытымсах норуот

Оттон Бурятия туһунан кэпсиир буоллахха, килиимэтэ биһиэнинээҕэр быдан сылаас. Тиийбиппит +15, онтон +20 буолбута, олох сайын курдук. Арай Байкалга хаардаах этэ. Айылҕалара киэҥ-куоҥ, барыта истиэп, Монголияны санатар. Аэропортара Дьокуускай киэнин курдук аныгылыы буолбатах, Мирнэй киэниттэн эрэ арыый үчүгэй. Федеральнай бүддьөттэн куонкуруска кыттан саҥа пуорт тууута саҕаланан эрэр эбит. 2-3 сылынан бүтүөхтээх диэтилэр.

Пуортан куоракка киириигэ Селенга өрүһү муостанан туораан истэххэ, тулаҥ барыта - чаахынай дьиэлэр. Кииннэммит хочуолунай оһоҕо чоҕунан оттуллар, салгын дэлби киртийэр диэн федеральнай бырагыраамаҕа киирсэн харчы ылан, быйылгыттан сылаахынан уонна уунан хааччыйыы систиэмэтин саҥардан оҥоруохтаахтар эбит. Сопкалар ортолоругар хотоолго олорор буоланнар, хочуолунай курунньуга барыта аллараа, куоракка түһэр, дьон доруобуйатыгар куһаҕаннык дьайар диэн дакаастаабыттар.

Улан-Удэ сирин ньуура биир кэм үрдүүр-намтыыр, барыта кирилиэһинэн түһэҕин-тахсаҕын. Уулуссалара, суоллара эмиэ хас да таһымнаах. Улан-Удэҕэ Сибиир тырааныспарын суоллара кэлэн холбоһор. Куорат ортотунан тимир суоллара барар буолан, араас пуойас, кэлии-барыы олус элбэх.

Дьонноро олус ыалдьытымсахтар. Мин көрдөхпүнэ, норуот үгэс буолбут дьарыктарынан саастаахтар да, эдэрдэр да дьарыгыраллар. Саха сириттэн Бурятияҕа тиийэн олохсуйбут дьон олус элбэх эбит, олору көрүстүбүт. Бурятияҕа биллэр фирмалары тутан-дьаһайан олорор сахалар, Саха сириттэн төрүттээх бүрээттэр элбэхтэр эбит. Бары дойдуларын олус сылаастык ахталлар.

Крым бэрэстэбиитэлэ Наталья Гордецкаяны кытта.

Биһигини саамай ытык сирдэригэр - Улан-Удэттэн 40 км-даах Иволгинскай дацаҥҥа илдьэ сылдьыыбыттара. Манна харалла сытар бүрээт норуотугар саамай ытыгыланар "нетленное тело Ламы Даши-Доржо Итигэлова" диэни көрдөрбүттэрэ. Бу манастыырга үгүс-элбэх дьон сылдьар эбит, паломниктар да бааллара.

Бурятияҕа дьон сынньалаҥын тэрийии, туризм олус сайдыбыт. Сынньалаҥ хайдах баҕарар көрүүгэ баар: көннөрү сынньанар (пляжнай), чэбдигирдэр, спортивнай. Сатыы, атынан айан эбэтэр тыынан устар туурдар, кэлин кыра сөмөлүөтүнэн, бөртөлүөтүнэн көтөр өҥөлөрү оҥорон эрэр эбиттэр.

Бүрээттэр итэҕэллэрин күүскэ тута сылдьаллар. Бэл диэтэр, архитектура барыта буддийскай. Көннөрү маҕаһыыннар, общепит тэрилтэлэрэ эмиэ сарайдара биир оҥоһуулаах. Муниципалитеттар федеральнай куонкурустарга кыттан элбэх субсидияны ылаллар эбит. Байкалга тиийэр суоллара соторутааҕыта аспаалламмыт. Ол иннинэ эрэйдээх соҕус этэ дииллэр. Суол кытыытыгар араас кафелар, сылаас туалеттаах заправкалар, маҕаһыыннар бааллар. Элбэх дэриэбинэ аттынан аастыбыт. Сылгылар, бараанная, овцалар бөҕө сылдьаллар, элбэх сибиинньэ иитэллэр эбит. Сылаас буолан бары таһырдьа сылдьаллар.

Биһиги Быыстапка кэмигэр барыллаан кэпсэтии ыыппыппыт. Холобура, биһиги полуфабрикат оҥорор дьоммут Бурятияттан ханнык баҕарар эти ылыахтарын сөп. Ким наадыйарга ол дьон контактарын биэриэхпин сөп. Эттэрин хаачыстыбата олус үчүгэй. Биһиэхэ кэлии эт мөлтөх хаачыстыбалаах диэн санаа олоҕуран хаалбыт эрээри, бүрээттэр сүөһүлэрин этэ миннньигэс эбит. Биһиги курдук, сүрүннээн этинэн аһаан олорор буолан, сиир эттэрин хаачыстыбатын көрөллөр. Үчүгэйдик аһаталлар, итиэннэ килиимэттэрэ сылаас буолан, хаһаайыстыбалар тыһыынчанан сүөһүнү туталлар эбит. Эт, үүт астара олус дэлэгэй, биһиэнин курдук аһара сыаналаах буолбатах. Уопсайынан, Бурятияҕа барыгабары сыаналара биһиэниттэн төһө эмэ чэпчэки эбит диэн көрдүм.

Бу сырыыбыт түмүгүнэн биһиги "Саха-бүрээт доҕордоһуута" уопсастыбаны тэрийдибит. Күннэтэ сонуннарбытын ыытыһан, кэпсэтэбилсэ олоробут. Дэлэгээссийэбит салайааччыта, миниистирбит Тимур Ханды биһигини көрсүбүт уонна бииргэ сылдьыыбыт Бурятия, Крым, Монголия бэрэстэбиитэллэрин сайын Дьокуускайга Туймаада туонатын ыһыаҕар ыалдьыттыы кэлэллэригэр ыҥырбыта. Кэлиэх буолбуттара, онон ыалдьыттарбытын Туймаада ыһыаҕар күүтэбит.

Геннадий АНТОНОВ.

– Үлэ сыла –

Хоһуун эбээ сааскы түбүктэрэ

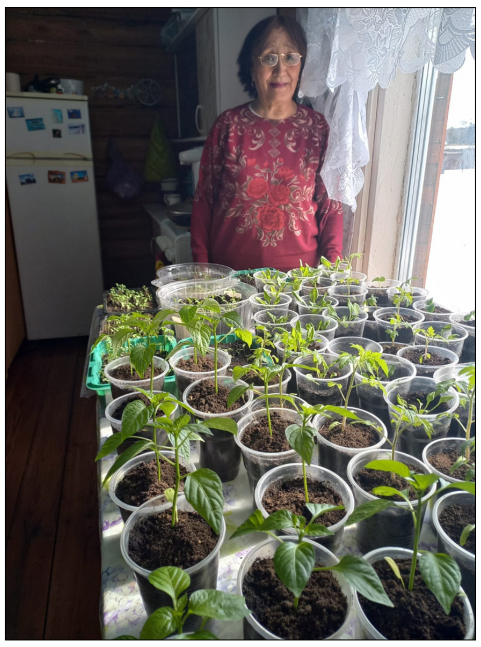

Хаҥалас нэһилиэгин олохтооҕо Семенова Сусанна Анисимовна олоххо биир көхтөөх, эдэр сааһыттан үлэни өрө тутан кэлбит киһи. Нэһилиэккэ баар "Алаас Хотуна" түмсүү биир актыыбынай чилиэнэ. Кини билигин сыныьаланҥа да олордор, эбээ бары оруолун толорон, кыһын куоракка баран сиэннэрин көрсөн, саас кэллэ да, ахтылҕаннаах Хаҥалаһыгар кэлэн, оҕуруот араах ааһын үүннэрэр, кини оҕуруотугар туох үүммэтий диэбит курдук.

Эбээ Сусанна сыллата, бэс ыйын саҥатыгар бастакы үүнүүтүттэн куораттан кэлбит сиэннэрин үөрэ көрсөр. Сиэннэр сайын устата эбээ сатабыллаах илиитинэн үүннэрбит арбуз, физалис, дьэдьэн, клубника курдук соҕуруу дойду астарын дуоһуйа амсайаллар.

Быйыл эмиэ рассадаларын өссө куоракка ыһан, бэлэмнээн, дойдутугар бүөбэйдээн аҕалан, сайылыыр дьиэтигэр, киэҥ тэлгэһэтигэр кэлэн астынан, күн бокуойа суох түбүгүрэр. Ол иһигэр Мэҥэ Хаҥаластан Мичийэ Аргуноваттан 20 араас томат суортарын боруобалаан олордон саҕалаата.

Мария НИКОЛАЕВА.

Тыа үлэһит ыччата

Биһиги Бордоҥмут нэһилиэгэр сатабыллаах, сүрэхтээх, үлэлиир баҕалаах ыччаттар быыс-хайаҕас булан, үп-харчы туруорсан, чааһынай тэрилтэ тэринэн, билиҥҥи олох ирдэбилигэр сөп түбэһиннэрэн үлэлииллэр-хамсыыллар.

Олортон биирдэстэрэ Илья Прокопьевич Мопполов буолар. Илья 1992 сыллаахха бэс ыйын 29 күнүгэр Антонина, Прокопий Мопполовтарга 4 оҕонон күн сирин көрбүтэ. Оҕо сааһа дьонун кытта Маалыкайга оттоон-мастаан ааспыта, оскуоланы бүтэрбитэ.

Тыа оҕотун сиэринэн тиэхиникэни кыра сааһыттан ыытан, тиэхиникэҕэ сыһыаннаах, көрөр-истэр, наада буоллаҕына аҕатыгар өрөмүөннээн көмөлөһөрө. Аҕата Прокопий Васильевич эмиэ тиэхиникэҕэ, уот ситимигэр, тутууга, мастан оҥоһуктарга да мындыр, барытыгар сыһыаннаах, туспа көрүүлээх, ситиһиилэрдээх Маалыкайга эмиэ биир убаастанар элбэх оҕолоох ыал аҕа баһылыга, эһээтэ буолар.

Оскуоланы бүтэрэн баран Илья электрик идэтин баһылаабыта. Маалыкай орто оскуолатыгар электригынан үлэтин саҕалаабыта. Онтон кэргэнин быраатынаан, "Шиномонтаж" тэриниэххэ диэн санаа киирэн тэрилтэтэ үлэлэтэ хааллара сатаабытын үрдүнэн туспа барбыта. Аан бастаан шиномонтаж тэринэн үлэлэрин саҕалаабыттара. Онтон нэһилиэк оройуон киниттэн ыраах сытарынан өрөмүөнҥэ, тиэхиникэни көрөөһүн-истээһин курдук өнө олох наада эбит диэн 2019 с. муус устар 26 күнүттэн "Автосервис" үлэлэтэн, регистрацияланан үлэ үөһүгэр түспүтэ.

Манна аҥаардас көлүөһэ эрэ өрөмүөнэ буолбатах, тиэхиникэҕэ оҥоһуллар өҥө барыта оҥоһуллар. Айанныт таксистар быһа ааспат сирдэрэ буолан, дьон махталын ылар. Маны таһынан тиэхиникэни көрүү (техосмотр), страховка өҥөлөрүн эмиэ оҥорор. Онон бары өттүнэн абыраллаах тэрилтэ буолар. Онтон 2 сыл анараа өттүгэр нэһилиэнньэҕэ сайыҥҥы уу ситимин ситэри тардыллыбатаҕын, итэҕэһин-быһаҕаһын барытын ситэрэн үтүө дьыаланы оҥордо. Онон биһиги сайыҥҥы өттүгэр ыам ыйыттан саҕалаан балаҕан ыйын бүтэһигэр диэри сайыҥҥы уу ситиминэн туһанан олох абырал.

Администрация эргэ уу баһар массыынатын арендаҕа ылан өрөмүөннээн, эбиитин 1 уу баһар массыынаны атыылаһан, хамнастаах үлэ миэстэтин таһаарда. Инники ууга кыһын, сайын да эрэйдээх соҕус буолара.

Онон биһиги Ильябыт элбэх өҥөнү оҥорон абырыыр. Эдэр дьоҥҥо холобур буолар эдэр ыалбыт аҕата буолар. Инники былаанҥа сайыҥҥы уу ситимин ситэрии о.д.а. элбэх үлэлэр бааллар. Эдэр киһиэхэ Ильяҕа инники өттүгэр өссө сайдыыны, тэтимнээх далааһыннаах үлэни, бары үтүөнү баҕарабын. Төрөөбүт нэһилиэгэр сэмэй кылаатын киллэрдин, дьонугар-сэргэтигэр үтүө холобурга сырыттын диэн алгыс тылларбын этэбин.

САВВИНОВА Анна Даниловна.

ГОД ТРУДА
В РЕСПУБЛИКЕ САХА (ЯКУТИЯ)
2023

– Быыбар-2023 –

Барыллаан куоластааһын уратылара уонна суолтата

Быйыл күһүн ыытыллаары турар быыбардарга баартыйалар кыттар стратегияларын, бырагыраамаларын чочуйа, хандьыдааттарын сүүмэрдиир үлэни ыыта сылдьаллар. Манан сибээстээн, биһиги "Биир ньыгыл Арассыыйа" баартыйа Саха сиринээҕи салаатын эрэгийиэннээҕи ситэриилээх кэмитиэтин салайааччыта Руслан Михайлович Платоновтыын кэпсэттибит.

- Руслан Михайлович, быйыл күһүн ыытыллыахтаах быыбардарга бэлэмнэнии хайдах бара турарый? Онуоха саамай сүрүнэ уонна суолталааҕа тугуй?

- Быйыл балаҕан ыйын 10 күнүгэр болдьоммут кэлим быыбарга өрөспүүбүлүкэ олохтоохторо Ил Дарханы, Ил Түмэн VII ыҥырыытыгар 70 дьокутааты талыахтара. Маны таһынан, Дьокуускай куорат олохтоохторо куорат Дууматыгар 30 дьокутааты быыбардыахтара. Оттон 21 улууска (Алдан, Амма, Анаабыр, Үөһээ Халыма, Бүлүү, Горнай, Ленскэй, Мэҥэ Хаҥалас, Мииринэй, Муома, Нам, Нерюнгри, Ньурба, Өлөөн, Сунтаар, Таатта, Уус Алдан, Уус Маайа, Хаҥалас, Чурапчы, Эбээн-Бытантай улуустарыгар) оройуон Сэбиэтин дьокутааттарын талыахтара. Оттон 9 улууска (Үөһээ Халыма, Горнай, Кэбээйи, Нам, Эбээн-Бытантай, Уус Алдан, Уус Маайа, Усуйаана, Таатта улуустарыгар) баһылыктары талыахтара. Өссө 21 нэһилиэк баһылыга уонна 7 бэрэстэбиитэллээх уорган дьокутаата талыллыахтара.

"Биир ньыгыл Арассыыйа" баартыйа Саха сиринээҕи салаата ити быыбардарга көхтөөх кыттыыны ыларга бэлэм. Кулун тутар 8 күнүттэн хандьыдааттары талыыга барыллаан куоластааһыны бэлиэр саҕалаабыта. Манна уратыта диэн - хандьыдааттары сүүмэрдээн талар барыллаан куоластааһыҥҥа баартыйалаахтары сэргэ баартыйата суохтар кыттыахтарын сөп. Бэлиэтээн эттэхпинэ, баартыйата суох дьоҥҥо маннык кыаҕы "Биир ньыгыл Арассыыйа" баартыйа эрэ биэрэр. Бу - атын ханнык да баартыйаҕа суох саамай демократичнай ньыма. Онон хандьыдаакка саамай сөптөөх диэбиттэрин быыбардааччылар бэйэлэрэ талан туруоруохтара.

Ил Дархан, "Биир ньыгыл Арассыыйа" баартыйа Саха сиринээҕи салаатын сэкирэтээрэ Айсен Николаев барыллаан куоластааһыҥҥа чиэһинэй киирсиилэргэ кыайбыт дьон эрэ баартыйаттан хандьыдаатынан буолуохтара диэн бэлиэтээн эппитэ. Бу - саамай суолталаах уонна сөптөөх. Дьонсэргэ маны биһириир.

Бу күннэргэ барыллаан быыбарга кыттар баҕалаах дьонтон документтаннар киирэ тураллар. Документтаны тутуу муус устар 27 күнүнэн түмүктэниэҕэ. Манна өссө биир уратыны бэлиэтиэххэ сөп - документтары туттараччылар ортолоругар уруккулартан олох атын, балачча элбэх саҥа дьон көстөр. Саҥа дьон хаһан баҕарар саҥа күүһү, саҥа идиэйэлэри аҕалалларынан, олору олоххо киллэриигэ саҥа кыахтары арыйалларынан үчүгэй.

Быйылгы быыбар уратыта - быыбарга бэлэмнэнии байыаннай дьайыылар бара турар кэмнэригэр ыытыллар итиэннэ РФ Бэрэсидьиэнин быыбара буолуо сыл аҥаарын иннинэ буолар.

- Барыллаан куоластааһыҥҥа кыттыыга туох документтары ханна, хайдах туттарыахха сөбүй?

- Документтары бэйэ аҕалан биэрэн эбэтэр тэйиччиттэн олорон ыытан туттарыахха сөп. Бэйэ аҕалан туттарыытыгар Тэрийэр кэмитиэттэр баар сирдэригэр сайабылыанньаны уонна онтон да атын документтары тиксэриллэр. Ил Түмэн быыбарыгар хандьыдааттары талыыга ыытыллыахтаах барыллаан куоластааһыҥҥа кыттарга документтары Дьокуускай к., Аммосов уул., 18 №-дээх дьиэтигэр, 413 кэб. аҕалан туттараллар. Дьокуускай куорат Дууматыгар хандьыдааттары талыыга ыытыллыахтаах барыллаан куоластааһыҥҥа кыттарга документтары Дьокуускай к., Киров уул., 13 №-дээх дьиэтигэр, 405 уонна 411 кэб. аҕалан туттараллар.

Оттон документтары онлайн электроннай көрүҥүнэн ыытарга барыллаан куоластааһын PG.ER.RU саайтыгар киирэн, "Госуслуги" порталыгар авторизацияны ааһыллар, эрэгийиэни уонна туһаанныах быыбар таһымын булан баран, пааспар, дьупулуом, онтон да атын документтаннар сканнаммыт куоппуйаларын киллэрэн, бэйэ туһунан даанныйдары толоруллар. Хандьыдаатынан турбут кэннэ 30 күн иһигэр Тэрийэр кэмитиэккэ хандьыдаат документтарын дьиҥнээҕин киминэн эрэ, курьерынан эбэтэр буостанан буолбакка, тус бэйэтэ эрэ аҕалан туттарар. Ол кэннэ ыам ыйын 3 күнүгэр диэри хандьыдааттар бүтэһиктээх чуолкай испииһэктэрэ быһаарыллар.

Оттон барыллаан куоластааһын электроннай көрүҥүнэн ыам ыйын 22-28 күннэригэр ыытыллыаҕа. Интэриниэт-порталга куоластааһын дьоҥҥо табыгастаах итиэннэ дьэҥкэтик көстөрүнэн чиэһинэй. Өрөспүүбүлүкэбит сирэ-уота улаханынан, суолаиһэ уустугунан документтары туттарыыга электроннай көрүҥ ордук. Онон документтары тутуттан саҕалаан куоластааһыҥҥа тиийэ барыта аһаҕастык уонна дьэҥкэтик көстөр кыахтаах.

- Бу барыллаан куоластааһыҥҥа туох эмэ хааччах баар дуу? Туох идэлээх, үлэлээх дьон кыттан эрэллэрий?

- Хандьыдаатынан 18 эбэтэр 21-тэн үөһэ саастаах (ханнык таһымнаах быыбарга кыттарыттан), суукка тардыллыбатах, кыраныысса таһыгар баайа уонна онно бас билиитэ суох Российскай Федерация гражданина буолуон сөп.

Документтары туттарбыт хандьыдааттар орто саастара 45 - сөбүгэр уопуттаах, ылыммыт соруктарын олоххо киллэрэригэр толору кыахтаах, сиппит өйдөөх-санаалаах дьон. Баартан 77 % - эр дьон. Үрдүк үөрэхтээх бырааастар, урбаанныттар, IT-эйгэ, судаарыстыбаннай уонна кэмиэрчэскэй буолбатах тэрилтэлэр үлэһиттэрэ, уопсастыбаннай диэйэтэллэр, суруналыыстар, байыаннай дьайыылар кыттыылаахтара бааллар.

Бэйэм бу барыллаан куоластааһыҥҥа кытта сылдьабын. Быыбардааччыларым өйөөтөхтөрүнэ - киин куорат Гагаринскай уокуругуттан хандьыдаатынан турар санаалаахпын.

- Барыллаан куоластааһыҥҥа, быыбарга саҥа кыттааччыларга туугу этиэҥ этэй?

- Бу өттүгэр барыллаан куоластааһын чэрчитинэн "Политстарт" диэн баартыйа каадыры үүннэриигэ көмөлөөх бырайыага үлэлиир. Ол курдук Үрдүкү бартыыйынай оскуолаҕа барыллаан куоластааһыҥҥа кыттарга бэлэмнэнэр эдэр хандьыдааттар биллэр-көстөр дьокутааттарга уонна политтехнологтарга үөрэниилэрэ тэриллэр. Бу ордук быйыл дойду Бэрэсидьиэнэ Арассыыйаҕа Учуутал уонна уһуйааччы сылын биллэрбитинэн суолтата үрдээн биэрдэ.

Ол быһыытынан эдэр дьону идэлэрин толору баһылаабыт учуутал, урбаанныт, ханнык баҕарар уопуттаах үлэһит сүбэ-ама биэрэн, өйөөн, сайдарыгар кыах биэриэхтээх. Тус бэйэм ыччаттары өрүү өйүүбүн, сөптөөх хайысханан кыахтарын сайыннаралларыгар, уопсастыбаннай дьыалаҕа кытталларыгар, сысталларыгар сүбэнэн, дьыаланан, бииргэ үлэлээһининэн көмөлөһөбүн.

- Баартыйа быйылгы быыбары туох ситиһиилэрдээх көрсөрүй?

- Салайар баартыйа ааспыт быыбарга ылыммыт бырагыраматыттан барыта кэриэтэ толоруллан кэллэ. Кэнники 5 сыл иһигэр баартыйа бырайыактарын кытта биир ситимнээх национальнай бырайыактарынан олоххо киирбит дьыала элбэх: ону быыбардааччылар уу харахтарынан көрө, эт кулгаахтарынан истэ-билэ, онон туһана, тутта сылдьаллар. Элбэх оскуолалар, уһуйааннар, култуура дьиэлэрэ, балыыһалар, суоллар, муосталар, түргэн сибээс уо.д.а. тутуллан олоххо киирэ тураллар.

Баартыйа биирдиилээн бырайыактарыттан аҕыннахха, Ил Дархан, баартыйа эрэгийиэннээҕи салаатын сэкирэтээрэ А.С. Николаев сорудаҕынан Мархаҕа байыаннай сулууспалаах умайан хаалбыт дьиэтин оннугар саҥа дьиэ тутуутун боппуруоһун шефствоҕа ылан, саҥа дьиэни уонна гараажы тутуу үлэтэ тэриллэ турар, аһымал көмөттөн харчы көрүллэн, ыам ыйыттан Моякуновтарга дьиэ тутуута саҕаланыахтаах.

Хабаровскай кыраай Ньылхан (Нелькан) бөһүөлэгиттэн Евгения, Николай Карамзиннар 25 табаны Саха сиригэр эдэр табаһыт кыыска Раиса Ильиноваҕа тиэрдэллэригэр көмөнү тэрийбитэ. Маны сэргэ Дьокуускай куоракка самбоҕа уһуйар анал оскуола тутуллуутугар бастакы сыбаайа түһэриллибитэ.

Байыаннай сулууспалаахтар төрөөбүт сирдэриттэн ичигэс таҥаһы, тактическай тиэхиникэни, аһы-үөлү, оҕолортон аккырыыккалары, суруктары уо.д.а. илдьэ бара сыруттахха, уолаттар төрөөбүт дойдуттан кэлэр хас биирдии сонун, баһыылка, көмө кинилэр бойобуой туруктарыгар улахан суолталааҕын бэлиэтииллэр. Бу курдук араас хайысхалаах үлэлэрбитин салгыыбыт.

- Руслан Михайлович, буолаары турар быыбарга бэлэмнэниини сырдатыыгар улахан махтал. Саха сиригэр баартыйа салалтатынан күннэтэ олоххо киирэ турар үгүс үтүө саҕалааһыннаргытыгар ситиһиилэри баҕарабын.

Кэпсэттэ Елена ИВАНОВА.

– Уопсастыбаларга –

Доруобуйаларынан хааччахтаах дьону болҕомтоҕо ылалларыгар ыҥырыам этэ

Оройуоннааҕы көрбөттөр уопсастыбаларын салайааччыта Светлана Семеновна Яковлева куйаар ситим нөҥүө үлэ-хамнас, доруобуйаларынан хааччахтаах дьон туох кыһалҕалары көрсөллөрүн туһунан кэпсээтэ.

- Оройуоннааҕы көрбөттөр уопсастыбалара 2022 сыл муус устар ыйтан уонна бу сыл муус устар ыйыгар диэри сыллаах отчуот ыытылынна. Үлэбит түмүгүнэн сыллата отчуоттуубут. Отчуокка өрөспүүбүлүкэҕэ уонна улууска ыытыллыбыт тэрээһиннэрбитин киллэрдибит.

Ньурба улууһугар 143 киһи учуокка турар, балартан 80-тан тахса бырыһыана тыа сиригэр олорор.

Соторутааҕыта "Сааскы сирэйдэр" сонун тэрээһин буолан ааспыта. Тэрээһиҥҥэ Ольга Маччаева, Ирина Казакова, Екатерина Лазарева көхтөөхтүк кытыннылар. Күндээдэттэн төрүттээх Искусство оскуолатын учуутала Валерий Платонов өрөспүүбүлүкэтээҕи эр дьон оһуокайын күрэҕэр бастакы миэстэни ылла.

- Доруобуйаларынан хааччахтаах дьоҥҥо туох көмө оҥоһулларый?

- Көрбөт уонна мөлтөхтүк көрөр дьон наһаа кыһалҕаны көрсөллөр, ону өйдүүр киһи өйдүүр, өйдөөбөт киһи өйдөөбөт. Көрбөттөр уопсастыбалара нэһилиэнньэ саамай көмүскэлэ суох араҥата дии саныыбыт. Тыа дьоно маһынан оттуллар дьиэҕэ олороллор, мас, муус тиэйтэриитэ, хаһаайыстыбалаахтарга от тиэйии-таһыы боппуруоһа, маны таһынан кыһыны мэлдьи хаар күрдьээһинэ, таһыыта бу барыта кыаммат-түгэммэт киһиэхэ сүктэриллэр. Бары уруулаах, аймахтаах буолбатахтар. Ордук тиэхиньикэ, тыраахтыр өҥөтүгэр, дьиэ боппуруоһугар, өрөмүөнүгэр көмөҕө наадыйаллар.

Үөс сиргэ, Ньурбаҕа толору хааччыллыылаах дьиэҕэ олорооччу отой аҕыйах. Дьиэҕэ уочаракка туруурга көрбөт уонна мөлтөхтүк көрөр дьоҥҥо туспа бырагыраама баар буоллар диэн баҕа санаалаахпын.

- Тэрээһиннэргитин хантан үбүлэнэн ыытаҕытый?

- Биһиэхэ бүддьүөттэн ханнык да көмө кэлбэт, үксүн спонсор быһыытынан көмө оҥоһуллар. Улуус дьаһалтата өрөспүүбүлүкэ таһымнаах күрэхтэргэ барарбытыгар-кэлэрбитигэр, чуолаан улуус баһылыга Алексей Михайлович Иннокентьев өйөбүл буолар. Холобур, сылын аайы ыытыллар "Үрүҥ торуоска" тэрээһиммитигэр Ньурбатааҕы ГУП ОДьКХ (Тихонов А.С.), урут "Арылаах" ХЭУо (Тихонов А.Н.) харчынан, спонсорство быһыытынан турнирга кытта бараргa көмөлөһөн кэлбиттэрэ. Улуустааҕы ГИБДД (Прокопьев Н.В.) "Үрүҥ торуоска" ыытарбытыгар көмөлөһөр уонна I группалаах инбэлиитэргэ "светоотражающай" сэлиэччигинэн көмөлөһүүтэ биһиэхэ улахан көмө дии саныыбыт. Маны сэргэ "Мебель +", "Махтал" атыы кииннэрэ бириистэринэн, "Байдам" маҕаһыын бородууктанан көмө буолбуттара.

Тиэйии-таһыы боппуруоһа биһиэхэ биир сүрүн кыһалҕабыт буолар. Кыһалҕалаах дьон тэрээһиннэргэ эрэ буолбакка, бэйэлэрин наадаларыгар Ньурбаҕа киирэллэригэр нэһилиэк дьаһалтата болҕомтоҕо ылара буоллар ордук буолуо этэ. Бу боппуруоска Октябрьскай нэһилиэк баһылыга Семён Александрович Корякин доруобуйаларынан хааччахтаах дьоннортан мэлдьи өйөбүл буолар.

Кыһалҕалаах дьон диэн өйдөөн, өйөөн кэлбит тэрилтэлэрбитигэр, биирдиилээн көмө оҥорбуттарга түгэнинэн туһанан улахан махталбытын тиэрдэбит.

Урукку сылларга сайын ыһыах кэнниттэн от ыйын саҥатыгар Бүлүү бөлөхтөр мустаммыт Ботомоойуга, Түүкээҥнэ айылҕаҕа тахсан сөтүөлээн сынньанан кэлэр буолар этибит. Тиэхиньикэ, уматык, аһылык, бириис боппуруостарын улуус баһылыгын I солбуйааччыта А.Я.Яковлев, социальнай боппуруостарга солбуйааччы А.М.Уларова атын улуустардааҕар ордук түргэнник дьаһайан көмөлөһөөччүлэр.

Быйыл сайын өрөспүүбүлүкэ таһымнаах голбол спартакиадата ыытыллыахтаах, онно кулун тутар ыйыгар бэлэмнэниигэ барыахтаах этибит, спонсор кыайан булбакка кыайан барбатыбыт.

- Доруобуйаларынан хааччахтаах дьону үлэҕэ ылыы хайдаҕый?

- Харахтарынан мөлтөхтүк көрөр дьону үлэҕэ ылыы мөлтөх. Жатайдааҕы мэдиссиинискэй училищеҕа массажист идэтигэр үөрэнэн практика бараччылар. Ордук инсульт кэнниттэн ыарыһахтарга көмө оҥороллорун дьон хото туһаммыттара.

Ньурбаҕа үлэ миэстэтэ суох буолан, үөрэҕи бүтэрбиттэр куоракка баран дьиэ куортамнаан, биитэр аймахтарыгар быыс-хайаҕас булан олорон быстах үлэлэргэ, чаһынай дьоҥҥо массаж өҥөтүн оҥороллор. Манна Ньурбаҕа массаж салонун аһан үлэлэтэр буоллар, дьон өҥөнөн туһаныа, үлэһит хамнастаныа этэ, эдэрдэр барыа суох этилэр.

- Быйыл тымныы кыһын дьиэҕитигэр (тэрилтэҕитигэр) хайдах кыстааты-гыт?

- Быйылгы тымныы кыһыҥҥа үлэлиир тэрилтэбит тымныйа сырытта. Электроуотунан ититиллэр буолан, биир нэдиэлэ иһигэр үстүү конвектордар умайар түбэлтэлэрэ тахсыталаан, кыайан тулуйан үлэлиир кыаҕа суох буола сылдьыыппыт. Кэлэр кыстыкка бэлэмнэнии үлэтигэр улуустааҕы доруобуйаларынан хааччахтаах дьон үлэлиир тэрилтэлэрин болҕомтоҕо ылан киинтэн ититиини киллэрэллэрэ буоллар диэн баҕа санаалаахпыт. Үлэлиир дьиэ сылаас буоллаҕына үлэ таһаарыылаах буолар.

Түгэнинэн туһанан оройуон Сэбиэтин бэрэссэдээтэлигэр Сергей Иванович Евсеевкэ, Виктория Валерьевна Степановаҕа тымныы кэмигэр конвектордарынан көмөлөспүттэригэр махталбытын тиэрдэбит.

Бар дьонум, Ньурбам улууһун олохтоохторо, тэрилтэлэр кыаммат араҥаҕа болҕомтолоохтук сыһыаннаһалларыгар, өйөбүл буолалларыгар ыҥырыам этэ. Бука бары доруобай, чэгиэн туруктаах буолуҥ.

Антонина СЕМЁНОВА.

– Алмазная промышленность –

Работа в АЛРОСА: призвание и возможности

Социальный пакет работника АЛРОСА включает дополнительные льготы, компенсации и преимущества сверх установленных законодательством норм, среди которых ДМС, бесплатный проезд в отпуск, питание, фитнес, различные надбавки и компенсации, в т.ч. процентов по ипотеке и многое другое. Группа регулярно заключает Коллективный договор с Профсоюзом, направленный на защиту трудовых прав и интересов работников.

В АЛРОСА работают десятки тысяч сотрудников. Помимо алмазно-бриллиантового комплекса, в группе есть компании, которые обеспечивают деятельность добывающих предприятий, геологоразведочный, энергетический и транспортный комплекс, научно-исследовательский институт и десятки других активов, включая социальные. О том, как работается в огромной алмазной корпорации, кто и почему становится частью команды, читайте в нашем материале.

ОПЫТ И МОЛОДОСТЬ

Более 40% нынешних работников трудится на предприятиях АЛРОСА уже больше 10 лет. Немало и тех, кто имеет стаж в компании более 25 лет и носит почетное звание "Ветеран АЛРОСА".

"Мы гордимся нашими сотрудниками и очень ценим их вклад в развитие алмазодобывающей промышленности. Компания не только поддерживает ветеранов, но и непрерывно совершенствует подходы к привлечению новых сотрудников, молодых специалистов для развития кадрового потенциала с надеждой на то, что они, как и нынешние ветераны, захотят остаться с нами надолго", - говорит заместитель генерального директора АЛРОСА Ольга Макарова.

Средний возраст работников составляет 41 год, при этом 13% от общего числа работников - это молодые специалисты. Для них компания предлагает специальные программы, включая наставничество и профессиональную подготовку, а также тренинги, справочники и сервисы для легкой адаптации.

ЕСТЬ ВСЕ УСЛОВИЯ ДЛЯ РАБОТЫ И ЖИЗНИ

Давиду Захарову 25 лет, в Удачнинский ГОК он устроился прошлым летом. Отправил резюме и был приглашен на работу горным мастером в горнотранспортный комплекс. Опытные коллеги и образование взрывника, которое он получил в 2021 году в Московском университете стали и сплавов (НИТУ МИСиС), позволили ему быстро освоиться на рабочем месте. Давид работает на участке буровзрывных работ и часто бывает на карьере "Зарница" и на складах взрывчатых веществ.

"Каждое утро я выдаю наряд-задания взрывникам и машинистам буровых установок, а также передаю сводку за прошедшую ночную смену. На "Зарнице" у нас проходит один взрыв в неделю. Стараюсь делать свою работу качественно, но пока опыт работы небольшой, поэтому часто советуюсь с коллегами по цеху.

В Удачном, куда я приехал из Якутска, есть все необходимое для работы и досуга. Работать в АЛРОСА очень комфортно, условия благоприятные, например, за жилье компенсируют часть затрат как молодому специалисту", - рассказывает Давит.

А пока молодые специалисты только осваиваются на своем рабочем месте, свой многолетний труд в АЛРОСА ни на что не променяют ветераны, связавшие свою жизнь с компанией.

Давид Захаров

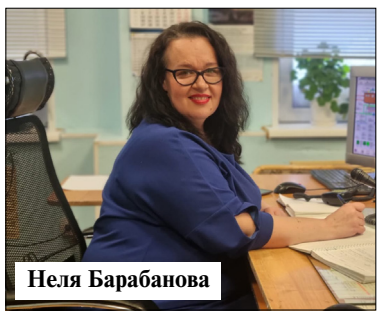

Неля Барабанова

Татьяна Загребельная

КОЛЛЕКТИВ – КАК СЕМЬЯ

Оператором пульта управления Айхальского ГОКа Неля Барабанова работает вот уже более 20 лет. До этого трудилась на обогатительной фабрике, отвечала за работу рентгенолюминесцентных сепараторов. За несколько лет она изучила весь технологический процесс обогащения алмазоносной руды и песков, что очень помогло ей впоследствии на новом рабочем месте за операторскими мониторами. Сегодня своим богатым производственным опытом она делится с коллегами и молодежью.

"Я помню свои первые шаги в новой профессии сепараторщика на фабрике № 14 в марте 1996 года. Моим наставником был мастер участка обогащения Олег Викторович Комаров, высококлассный специалист и замечательный человек, научивший меня всем азам профессии. Самым запоминающимся событием для меня стал запуск фабрики с проектной годовой производительностью 10 млн тонн руды. Для меня осознанная трудовая деятельность началась именно на Обогатительной фабрике № 14. И с тех пор я чувствую себя на своем месте. Здесь мне все близко, знакомо, дорого. Здесь и коллектив уже как семья", - признается ветеран АЛРОСА.

ЕСЛИ ХОЧЕШЬ БЫТЬ СЧАСТЛИВЫМ, БУДЬ ИМ

"Моих родителей до сих пор тепло вспоминают айхальцы, - рассказывает старший лаборант химического анализа промсанлаборатории Айхальского ГОКа, заслуженный работник комбината, ветеран АЛРОСА Татьяна Загребельная. - Папа, Виктор Григорьевич Климчук, работал сварщиком, потом механиком на фабрике № 14. Его знали как отличного мастера, который обучил немало молодых специалистов. Мама, Людмила Ипполитовна, заслуженный работник Айхальского ГОКа".

Сама Татьяна начала свою трудовую деятельность в 1996 году лаборантом в промышленно-санитарной лаборатории Айхальского ГОКа.

"Меня направили в молодой, дружный коллектив, где я получила колоссальный практический опыт. Благодаря новым навыкам и знаниям смогла погрузиться во все тонкости производственного процесса цехов Айхальского ГОКа. Освоив новую профессию, я искренне полюбила свою работу. И вот уже 27 лет жизни я посвятила работе в лаборатории. За все это время я четко осознала, насколько важно то, что мы делаем. Наша профессия - важнейшее звено в горно-обогатительном производстве. Вместе с коллегами мы следим за соблюдением экологических требований в процессе производства. Работа эта очень важна и ответственна. Отмечу, что АЛРОСА регулярно проводит обновление технического оборудования, средств измерения, внедряются новые методы проведения анализов, вместе с тем повышается и профессиональный уровень всего коллектива", - говорит она.

Пресс-служба АЛРОСА.

– Редакция почтата –

Үчүгэй даҕаны үөрүүгэ кыттыһар...

Муус устар 12 күнүгэр Хаҥалас нэһилиэгин "Алаас Хотуна" эбээлэр түмсүүлэрэ (сал. Федорова М.Г.) 16 буолан, ыаллыы сытар Үөһээ Бүлүү оройуонугар баран олус сэргэх, баай ис хоһоонноох улахан тэрээһиҥҥэ кыттан, дуоһуйа сынньанан, элбэҕи көрөн, истэн кэллибит. Бу күн биһиги СӨ эригийиэнин "Дуураабытынан эдэрбит" киинин "Үрүҥ көмүс" волонтердарын Уопсастабыннай көҕүлээччи күнүн нэдиэлэтин түмүктүүр тэрээһинигэр кыттыыны ыллыбыт. Бу саҥалыы ааттанан тэриллибит, Арассыыйа регионын иһигэр киирбит улахан хамсаһыны биһиги биир дойдулаахпыт, өрөспүүбүлүкэҕэ киэҥник биллэр лидер салайааччы Валентина Васильевна Сартаева-Васильева салайан үлэлэтэр.

Көрсүһүүгэ Бүлүү улуустарыттан 78 далбар хотун кыттынна. Салгыы минньигэс астаах сандалы тула олорон, хас биирдии түмсүү бэйэтин үлэтин билиһиннэрэн, санаа атастаһыыта, кэпсэтии олус сэргэхтик барда. Ырыа-тойук да умнуллубата, саҕалаах дефиле хаамыыта буолла, көрсүһүүнү бэйэтин сэргэх ырыаларынан олохтоох биллэр мелодист Николай Чуручанов олус киэргэттэ.

Сомоҕолоһуу төгүрүк остуолугар кыттыыны ыллылар: Үөһээ Бүлүү улууһун социальнай боппуруостарга салайааччыта Тойтонова Люция Спиридоновна, Кэнтик нэһилиэгин дьаһалтатын баһылыга Николаев Валерий Валерьевич, улууска уопсастыбаннай түмсүүлэри түмэн үлэлэтэр Потапова Ирина Васильевна уонна СӨ эригийиэнин "Дуураабытынан эдэрбит" киинин "Үрүҥ көмүс" волонтердарын салайааччыта Валентина Васильева. Солбуйааччы баһылык Люция Спиридоновна түмсүүлэргэ аны эр дьоннорбутун инники күөҥҥэ тутан, эр киһи оруолун үрдэтэн үлэлэһэргэ этиитэ ыҥырыы курдук иһилиннэ.

Көрсүһүүгэ кэлбит тыл этээччилэр хас биирдиилэрэ Валентина Васильевна ыытан кэлбит үлэтигэр улахан сыанабылы биэрэн, махтанан ахтыылара биир дойдулаахпыт дьону түмэр дьоҕура күн-дьыл эргииригэр бэриммэккэ өссө кэрэхсэтэн иһэриттэн астына үөрдүбүт.

Бу үөрүүлээх күҥҥэ кэлбит далбар хотуттар хас биирдиилэрэ ураты кэрэлэрэ, чахчы да дуураларынан эдэрдэрэ, сырдык санаалара олоххо саҥалыы көрүүнү, эрэли, эрчими эбэр курдук. Тэрээһини сахалыы хомоҕой тыллаах тамада, алгысчыт, оһуохайдьыт Надежда Егоровна Николаева сомоҕолоһуу түһүлгэтин оһуохайынан түмүктээн, салгыы Түгэхтэй диэн ыһыахтыыр сиргэ Аал Луук маска сахалыы сонноох хаамсыы, фотосессия буолла.

Программа быһыытынан, Кэнтик нэһилиэгин түмэлин көрө баран иһэн, техникабыт моһуоктаан, бириэмэбит бүтэн, кыайан көрбөккө, өссө кэлэр баҕалаах төнүннүбүт. Ол эрэн баҕа санаабытын толорон, хараҥардар да, Кэнтиккэ үөрэнэ сылдьар оҕобутугар Иванова Василинаҕа интернакка илдьэн, минньигэс бэлэх туттаран, кыыспыт, бэйэбит да үөрэн төнүннүбүт.

Бу сырыыбытыгар суолта биэрэн, тиэхиникэнэн хааччыйбыт нэһилиэк баһылыга Серафим Александровичка, АТП тэрилтэтигэр эбээлэр истиҥ махталбытын аныыбыт.

Мария НИКОЛАЕВА.
"Нь уурба" хаһыат общественнай кэрэспэдьиэнэ.

Сааскы каникуллар саҕаланыыларыгар С.П. Алексеев-Боһуут аатынан Чаппанда орто оскуолатыгар Ньурбатааҕы искусство оскуолатыттан икки учуутал, алта үөрэнээччи Арассыыйаҕа Педагог уонна настаабынныык, СӨ Үлэ, Ньурба оройуонугар Олохтоох оҥорон таһаарыыны сайыннарыы сылларыгар анаан оскуола үөрэнээччилэрин, учууталларын, нэһилиэк араас иитиннэн дьарыгырар дьонун кытта оскуола актовай залыгар көрсүһүүлэрэ буолла.

Актовай заалга тилэри искусство оскуолатын үөрэнээччилэрэ республиканскай, российскай таһымнаах быыстапкаларга кыттыбыт улахан үлэлэрин быыстапката турда. Бу улахан таһымнаах үлэлэри бары сэргээн, интэриэһиргээн көрдүлэриһиттилэр.

Саха Өрөспүүбүлүкэтин культуурратын туйгуна, искусство оскуолатын үрдүк категориялаах декоративнай-прикладной кылаас учуутала Алиса Васильевна Егорова "Өҥнөөх сап умсулҕана" диэн тиэмэни киэҥник сырдатан кэпсээтэ, киниэхэ үөрэммит уонна билигин үөрэнэ сылдьар үөрэнээччилэрин, араас тиэмэлэргэ кыбытыгынан, быысапканан тикпит үлэлэрин туһунан кэпсээбитин бары да сэргээтибит уонна оҕолор дьаныардаах, ис сүрэхтэн тикпит үлэлэрэ чахчы да улахан ситиһиилээх үлэлэр буолалларын итэҕэйэн көрдүбүт.

Бэсиэдэ кэнниттэн төрдүс декоративнай-прикладной кылааһын кыргыттара Федотова Айта, Сун Саша, Чупрова Сааскылаана, Миронова Камелия, Давыдова Целейа, Колесова Люба оҕолорго, кэлбит дьоҥҥо маастар-кылаас ыыттылар. Кыргыттар ыыппыт маастар-кылаастарыттан оҕолор, учууталлар бразильскай вышивка араас көрүҥнэрин, укталыы анньыы ньымаларын, сиик синньигэс ситимнээх хардыыларын илдьэ тахсыбыт матырыйаалларыгар көрдөрбүттэрин түүктэн тигэн элбэҕи биллилэр, үөрэннилэр. Бу ылбыт эбии билиилэриттэн туһаныахтара диэн эрэбил баар.

РФ үөрэҕириитин туйгуна, Ньурба куорат бочуоттаах олохтоохо, Ньурбатааҕы Искусство оскуолатын уруһуйа уонна живописка учуутала Саргылана Николаевна Олесова уруһуй кылааһыгар "Сундук педагогических идей" диэн тиэмэҕэ оҥорбут бэсиэдэтин интэриэһиргээн иһиттилэр. Ол курдук кини Искусство оскуолатын үлэтин туһунан сырдаппытын, оҕо иитиитин хайдах ситиһэллэрин, профориентацияҕа ыытыллар үлэлэр тустарынан, персональнай оҕо быыстапкаларын ситимнээхтик ыытталларын, оскуола базатыгар "ПЛЕНЭР" лааҕыр ситиһиилээх үлэтин хаартыска тэнитэн ылааска туруорбут быыстапкатын билиһиннэрбититтэн элбэҕи биллилэр, боппуруос биэрэн ыйыталастылар.

Салгыы кэлбит ыалдьыттарбыт Н.Т. Степанов аатынан фольклор уонна литература түмэлигэр сылдьан өр сылларга Николай Тарасович муспут сэдэх кинигэлэрин, оҥорбут хартыыналарын, истиэндэлэрин, муспут өбүгэлэрбит иһиттэрин кэрэхсээн көрдүлэр. Ол курдук С.А. Новгородов 1923 сылга саҥардан таһаартарбыт "Сурук-бичик" үһүс кинигэтэ биһиги түмэлбитигэр баарын уонна төрөппүттэрэ, эбэлэрэ, эһэлэрэ үөрэммит Буквардарын сэргээн көрдүлэр. Сергей Васильевич Борогонскай истиэндэтин таһыгар баар портретын, Бүлүү биэрэгинэн, Ленин уруссатынан үлэтигэр баран иһэр хаартыскатыттан Николай Тарасович уруһуйдаабыт хартыынатын аллараатыгар Ньурба туһунан хоһоонун бастакы күппүлүөтүн суруйбута турарын сэргээн көрдүлэр. Кини хоһооно Ньурбалар гимнэрэ буоларын биллилэр, истиэндэ таһыгар туран "Гимн" буолбут ырыаны ыллаатылар, хаартыскаҕа түстүлэр.

Бу бырайыактарынан салгыы атын да оскуолаларга сылдьан Искусство оскуолатын үөрэнээччилэрин, учууталларын ситиһиилээх үлэлэрин туһунан билиһиннэрэ турдуннар. Ханнык баҕарар киһи көрдөҕүнэ-иһиттэҕинэ, тутан-хабан көрдөҕүнэ билиитэ кэҥиир, кэрэҕэ тардыһыыта күүһүрэр. Биһиги оскуолабытыгар кэлэн барбыккытыгар истиҥник махтанабыт уонна аныгыскы көрсүһүүгэ диэри диибит.

Татьяна Дмитриевна СИДОРОВА,
Н.Т. Степанов аатынан фольклор-литература түмэлин салайааччыта.

– Искусство оскуолатын үбүлүөйүн көрсө –

Ньурбатааҕы искусство оскуолатыттан ыалдьыттар

– Духовно-нравственные ценности –

Создай прочную платформу своего будущего

Я не открою Америку, если скажу, что у каждого поколения свое время - со своими особенностями, законами и требованиями. Наше же выпало в основном на советский период, по которому часть из нас сильно ностальгирует, а есть и те, кто, возможно, сожалеет, что родился раньше или позже. Лично я не принадлежу ни к одной из этих категорий, я реалист и убеждена, что время никому не дано выбирать. С высоты прожитых лет, накопленного опыта и жизненных наблюдений могу лишь с уверенностью сказать, что нынешняя молодежь, в отличие от моих ровесников, живет в более цивилизованном мире и в очень интересное время. Внедрение в жизнь цифровых технологий, появление в обыденной жизни интернета и других новейших продуктов человеческого разума раздвинули границы мира, космические скорости стерли для каждого из живущих на планете Земля физические понятия времени и расстояний для общения и получения любой информации.

Сегодня настало время неограниченных возможностей, если суметь ими правильно воспользоваться. Мы все живем в новом времени, в новых энергиях, в новых вибрациях. Вокруг столько возможностей, чтобы раскрыть свой потенциал. Не скрою: немножко грустно сознавать, что наша юность осталась далеко позади, за гранью, безжалостно отделившей век прошлый от века настоящего, что мое поколение в большинстве своем сейчас уже завершает трудовую карьеру. А ведь были когда-то и мы рысаками... Но все же своими мыслями о новом я хочу поделиться с нынешней молодежью. Может, кому-то из вас они покажутся скучными и бесполезными. В таком случае дальше можете не читать. Я не обижусь. Конечно, как любому автору мне будет приятно, если из данной публикации кто-то найдет интересное и полезное для себя и возьмет себе на вооружение.

26 декабря 1991 г. СССР официально перестал существовать. И на закатной ниве прошлого столетия, в разгар приснопамятных 90-х, проклюнулись первые робкие, хилые ростки рыночных отношений. Тогда еще никто толком и не знал, что за зверь этот пресловутый рынок и с чем его едят. В хаосе развала Союза нерушимого республик свободных пронеслись приватизация и открытое циничное растаскивание государственной собственности, дележ государственного добра. Простой народ не понимал, что вокруг него творится. Но, как известно, само время, каждая эпоха рождает своих людей, своих героев. И они появились - дерзкие, алчные, наглые, ненасытные... Участь большинства из них потом была крайне незавидной. Возмездие не заставило себя ждать.

Время не стоит на месте. Оно постоянно меняется. Вместе с ним меняется и все вокруг. Жизнь постепенно вошла в свое русло, стала налаживаться, улучшаться. Люди учились заново жить, учиться и работать в новых условиях. И сегодня мы имеем то, что имеем. Выросли новые поколения людей новой формации. Мы были детьми начала космической эры, сегодня нас сменило поколение детей рыночного времени, подрастают дети века цифровых технологий. Смена поколений была, есть и будет, пока живо человечество. Но неизменным условием сохранения и существования человеческого общества остается одно - наличие системы духовно-нравственных ценностей.

Известное выражение Марка Туллия Цицерона "O tempora, o mores!" ("О времена, о нравы!") как нельзя хорошо характеризуют лихие 90-ые. Но я, не вдаваясь в подробности их нравов, переключу внимание моего читателя на вопросы духовности и нравственности в достижении личностного роста на протяжении земной жизни индивида.

Как я уже сказала выше, мы живем в век скоростей и новых вибраций. А это означает, что надо успевать попасть в ритм времени, идти с ним в ногу, обретать новые навыки и умения, постоянно обновлять и увеличивать запас знаний, гармонично вписываться в экономические, политические и общественные отношения и при этом изо дня в день вести кропотливую работу над самосовершенствованием. Можно стать врачом, учителем, инженером, поваром, токарем и т.д. - не суть важно - и не обязательно быть бизнесменом, чтобы стать богатым. Важно стать хорошим профессионалом, несущим в мир добро, приносящим другим людям пользу. Чтобы стать успешным в любом деле одних знаний и навыков мало.

Невозможно надолго удержать успех, богатство, если они под собой не имеют духовно-нравственного фундамента. Приумножается только то богатство, которое заработано честным трудом и с соблюдением духовно-нравственных принципов. Такова воля Всевышнего. Можете сами поинтересоваться, кто из случайных богачей 90-х и как долго смог удержаться на гребне былой славы и повторить свой "успех". В источниках указывается средний период - 7 лет, редко 14-15.

А почему? Число 7 - одно из самых удивительных чисел. Согласно религиозным представлениям, оно выражает небесные силы, управляет Временем и Пространством. Неслучайно, все народы мира во все времена уделяли этому числу особое внимание, приписывали сакральные свойства. В Древнем Вавилоне и всей Мессопотамии семерка была астральным числом. Оно связано с Халдейским представлением о том, что в небе находится 7 планет: Сатурн, Юпитер, Марс, Солнце, Венера, Меркурий и Луна. По их понятиям эти планеты влияли на землю и людей, поэтому число 7 понималось как небесное число. Именно поэтому в Вавилоне построили семиступенчатую пирамиду Зиккурат, как знак восхождения к Небесам или к Богу. Астрономы Нововавилонского царства (626 год до н.э.) разделили неделю на семь дней, а год на 12 месяцев с одним добавочным. Так число 12 стало небесным и особенным, солярным, числом. Было замечено, что фазы Луны хорошо делятся на 7, полнолуние - это четырнадцатый день (7+7), а на двадцать восьмой (14+14) завершается Лунный цикл. У женщин беременность насчитывает 10 лунных месяцев, или 280 дней. Самими вавилонянами полнолуние считалось неудачным днем и дела, сделанные в этот день, обречены на неудачу. И сегодня полнолуние для людей - некий настораживающий образ в сказках и преданиях ("Светила полная луна..."). Четверти фаз Луны стали неделей (28:7=4), из которых состоит лунный месяц.

В священных писаниях говорится, что Бог создал землю и планеты за 6 дней, а седьмой день благословил и освятил. В христианских священных книгах цифра семь упоминается мого раз: "Всякому, кто убьет Каина, отомстится всемеро...", "... и прошло семь лет изобилия... и наступили семь лет голода", "...и насчитай себе семь субботних лет, семь раз по семи лет, чтоб было у тебя в семи субботних годах сорок девять лет" и т.д. Великий пост у христиан длится семь недель. Известно семь чинов ангельских, семь смертных грехов. В мире можно выделить семь основных религий: католицизм, протестанство, православие, ислам, индуизм, буддизм, иудаизм. Известны семь пророков: Адам, Ной, Авраам, Моисей, Давид, Иисус и Магомед.

С числом 7 у разных народов связано множество загадок, примет, пословиц, поговорок: "Семи пядей во лбу", "У семи нянек дитя без глазу", "Семь раз отмерь, один отрежь", "Один с сошкой, семеро с ложкой", "Семь бед - один ответ" и т.д. Неслучайно, что радуга имеет семь цветов, в музыке семь нот, слово "семья" предполагает наличие в ней семи Я, то есть семи человек.

А почему в семь лет дети идут в школу? Принято считать, что семерка завершает некий цикл. Семиричность мира проявляется и в семи возрастах человеческой жизни: 7х1=7 - младенчество и детство, 7х2=14 - отрочество, 7х3=21 - юношество, 7х5=35 - молодость, 7х6=42 - зрелость и т.д. Цикл личностного роста человека тоже принято считать за семерку. Есть мнение, что каждые 7 лет человеку свойственно меняться, расти, развиваться и после 42 лет наступает определенный спад. Хотя длительность этих циклов в наше время можно оспорить, такая градация все же существует.

Жизнь - штука мудрая. У нее свои законы и правила. Когда богатство достается человеку незаслуженно, обманным путем или в силу неких обстоятельств, когда оно не имеет под собой духовно-нравственной платформы, через 7 или 14 лет срабатывает неписанный закон возмездия, и человек рискует остаться ни с чем, как пушкинская старуха у разбитого корыта. Вспомните грустную эпопею несостоявшегося дояра-миллионера из Чурапчи, которому на голову неожиданно упали 10 миллионов. Как он распорядился лотерейным выигрышем? Лишь прослыл на всю страну глупцом и дурачком, позабавил россиян своими похождениями.

Мой юный читатель, напутствуя тебя в длинную дорогу под названием "Жизнь", желаю тебе благоразумия, благочестия и благополучия на всем пути следования - от первой станции до последней. Оставайся всегда человеком порядочным, честным и надежным. Всегда учись мудрости у людей, у природы, у жизни, узнавай новое в учебных заведениях, на различных курсах и семинарах, на производстве и в трудовых коллективах, постоянно делись с другими своим опытом, знаниями и навыками. Создай семью, сажай деревья, строй дороги, больницы, школы, пиши хорошие книги и научные труды. Будь максимально полезным для общества, отдавай миру больше, чем берешь, вне своей нужды. Мечтай, твори и созидай то, что принесет пользу обществу и народу, верши добрые дела и благие поступки. Если твои помыслы и побуждения будут идти от доброго сердца и чистой души, для реализации даже самой смелой, несбыточной, казалось бы, мечты всегда найдутся ресурсы и люди, готовые тебе помочь в их осуществлении. Помогай нуждающимся безвозмездно, бескорыстно, не ожидая отдачи и благодарности.

Искореняй в себе все дурное - мысли, привычки, поступки. Никогда не воруй, не лги и не обманывай. Постоянно обогащай себя духовно, ни в мыслях, ни в действиях никогда не выходи за рамки морально-нравственных норм, будь всегда в них чистоплотен. В твоей жизни будут взлеты и падения, потери и беды, неудачи и невзгоды. И только сила духа и духовно-нравственный интеллект дадут тебе достаточно сил достойно пережить удары судьбы.

И напоследок еще один маленький совет: ты не можешь изменить мир вокруг себя, поэтому меняйся сам.

Наталья СЕМЕНОВА.

– Иһирэх тылынан –

Айылҕаттан бэриллибит мындыр өйдөөҕө

Аҕабыт биһиги кэккэбитигэр баара буоллар муус устар 15 күнүгэр 96 саахын туолуохтаах этэ. Маамам, Александра Ивановна Каретникова туһунан ахтыы суруйарбар эбэһээт аҕам туһунан суруйуох буолбуппун толорон, иэтийэ сылдьыбыппын күндү хаһыат ааҕааччыларыгар, бар дьоммор төлө тардан кэбиһиим дуу?

Чэ, саҕалыаххайыҥ...

Аҕам, Степанов Василий Михайлович 1927 сыллаахха муус устар 15 күнүгэр Ньурба оройуонун 1 Малдьаҕар нэһилиэгэр күн сирин көрбүтэ. Ол кэмҥэ олорор усулуобуйа куһаҕаныттан, таҥас-сап даҕаны мөлтөҕүттэн, аһыыр аһылык кырыымчыгыттан 14 оҕо төрөөбүтүттэн 5 бырааттыы уолаттар эрэ ордубуттар. Дьонноро хараҥаттан хараҥаҕа үлэлээн оҕолорун иитэ-аһата сатаан муҥнаналлара. Уол төрүөҕүттэн ыарыһах, хачаайы, уҥуоҕунан кыра буолан эбэлээх эһэтигэр иитиллибит. Иннҥэ гынан киһи-хара буолар.

Сэрии саҕаланарыгар 14 саастаах уол улахан дьону кытта тэҥҥэ, арыт кэмҥэ ордук үлэлээн, таҥас-сап мөлтөҕүттэн тоҥон-хаахан ыалдьара кэмнээх буолуо дуо? Сэрии кэмигэр холкуоска кырдьаҕас оҕонньоттор, ыарыһах, инбэлиит, мобилизацияҕа кыайан хапсыбатах эр дьоннор, дьахталлар уонна оҕолор ыарахан үлэттэн туора турбакка күүстэрэ баарынан, доруобуйаларын харыстаабакка кыайыы туһугар үлэлииллэрэ. Оҕолор барахсаттар, ол иһигэр мин аҕам Баһылай: "Оо, утуктуу-утуктуу оҕус сиэтэр этибит. Саахтаатаҕына олус диэн үөрэрбит уонна сылаас саахха атахпытын уган сылытар этибит", - диэн оҕо саахын хараастан кэпсээччи. Дьонноро өлбүттэригэр төгүрүк тулаайах хаалбыт убайа уонна икки бырааттара улахан убайдарыгар ыарыһах, хараҕынан куһаҕаннык көрөр эдэркээн уол Степанов Александр (Өлөксөөн) Михайлович санныгар сүктэриллибиттэрэ.

1945 сыллаахха муус устар ыйга 18 саахын туолбут 8 кылааһы бүтэрбит уол Ньурбатааҕы военкоматынан Кыһыл Аармыйа кэккэтигэр ыҥырыллан айан бөҕөтүн айаннаан, тоҥон-хаахан, аччыктаан Иркутскай куоракка тиийбитин кэннэ, аны империалистическай Японияны утары сэриигэ барар буолбут. Иннҥэ гынан Забайкальскай фронт 67 Забайкальскай стрелковай полкатыгар 41 Забайкальскай стрелковай дивизияҕа стрелок быһыытынан сулууспалаабыт. "Ол дойду тыала тымныыта бэрт этэ. Икки буолан биир шинели тэлгэнэн, биириҥэн саптар этибит", - диэн кэпсээн аһардыбыта.

Сэрии бүппүтүн кэннэ 8 сыл кэриҥэ сулууспалаан баран 1951 сыл ыам ыйын 14 күнүгэр аҥаар тыҥалаах доруобуйатынан сыыйыллан төрөөбүт дойдутугар төннүбүтэ. Инбэлииккэ тахсыахтаах илдьэ кэлбит кумаахытын нуучча быраас дьахтара илдьэ хаалбыт уонна сүтэрдим диэбит. Иннҥэ гынан инбэлииттэр ахсааннарын хаҥаппатаҕа, биир тыҥалаах олох олорбута.

Кэлээт бастаан Бүлүү өрүс уҥуор ньиргиччи үлэлээн элбэх киһи эмтэнэн үтүөрбүт түбүркүлүөс санаторийыгар культмассовигынан, онтон Ньурбатааҕы радиоузелга монтерунан бэркэ диэн табыллан үлэлээбитэ. Онно үлэлиир кэмигэр бииргэ үлэлээн ааспыт Полина Герасимовна Сеялованы, Нина Филипповна Сивцеваны, Василий Зедгенидзевы, Григорий Николаевич Угапьевы, Булкина Агафьяны, Евсеева Любовь Ильиничнаны, суот-учуот үлэһитэ Степан Осиповы, тэрилтэ салайаачыларын Д.И. Сергеевы, Николай Борисович Наумовы олус истиҥник санаан-ахтан кэпсиирэ. Төлөппүөнүнэн Полина Герасимовналыын, Нина Филипповналыын, Любовь Ильиничналыын, Григорий Угапьевтыын дьээбэлэһэн кэпсэтэн күлүү-үөрүү бөҕөтө буолааччы. Эдэр саахыгар бииргэ алтыһан үлэлээбит доҕотторун, дьүөгэлэрин куруук истиҥник саныыра, мичээр аргыстаах кэпсиирэ. Д.И. Сергеев ыарахан ыарыыга ылларан сыттаҕына "хайаан да көрсүөхтээхпин", - диэн Комсомольскай уулуссаҕа олорор дьиэтигэр сылдьан турардаахпыт. Барахсан дар уҥуох буолан нэһиилэ олорон эрэ "саас дуу, күһүн дуу эбэһээт балыктыы барыахтаахпын", - диэбитэ да сотору орто дойдуттан күрэммитэ.

Аҕам сөбүлээн туттар биир тыллаах этэ ол "паразит(ка), паразиттар" диэн. Бу кыыһыран эбэтэр үөҕэн саҥарар тыла буолбатах, төттөрүтүн таптаан дьээбэлэнээри гыннаҕына саҥарар этэ. Төлөппүөнүнэн Полина Герасимовналыын, Нина Филипповналыын, Любовь Ильиничналыын, Григорий Угапьевтыын ити тылтан кэпсэтиитин саҕалыыр буолааччы. Ким даҕаны өһүргэммэт, хата дьээбэлэһэн кэпсэтэн күлүү-үөрүү бөҕөтө буолаллар. Эдэр саахыгар бииргэ алтыһан үлэлээбит доҕотторун, дьүөгэлэрин куруук истиҥник саныыра,

мичээр аргыстаах кэпсиирэ.

Марха өрүс уҥуор олорор нэһилиэк олохтоохторугар мин аҕам, Василий Михайлович бастакынан радиоточкалары тардан ыал аайы радио киллэртээн дьон махталын ылыан ылбыта, күүтүүлээх киһи буолбута. "Радиоточка киллэрбит ыалларым чэйдэтэ, аһата сатаан бөҕөлөр. Барахсаттар дьиэлэригэр радио киирбит үөрүүлэригэр баардарынан-суохтарынан күндүлүү сатааччылар. Ыал аайы чэйдээтэхпинэ үлэм турарыгар тиийэр буоллаҕа", - диир этэ.

Урукку радиоузел дьиэтэ Бүлүү өрүс биэрэгин үрдүгэр Ленин уонна Пушкин ааттарын сүгэр уулуссалар быһа охсуһуларыгар турбута. "Г" буукубаҕа майгынныыр тутуулаах, туох эрэ сырдык өҥнөөҕүнэн бүрүллүбүт кыра ааннаах, иһэ күн сырдыгар даҕаны сырдаан ылбат, оччотооҕу кэм сиэринэн оһоҕунан оттуллар улахан хара дьиэ этэ. Арай биирдэ диэххэ: аҕам уонна бииргэ үлэлиир монтер табаарыһа Григорий Угапьев түүҥҥү дьуһуурустуба кэмигэр радиостанцияны таккыйа олороннор бобуулаах каналы радиоҕа холбообуттарын билбэккэлэр утуйан хаалбыттар.

Эдэр уолаттар туох да кыһалҕата суох утуйа сыттахтарына ааннара аһылла биэрбит да тойонноро Николай Борисович Наумов, кыайан саҥарбат буолуор диэри ыгыччы кыыһыран, бэйэтэ уҥуоҕунан улахан киһи, боруоста хас да төгүл улаатан хайа саҕа буолан көстөн илэ бэйэтинэн киирэн турар үһү. Ол холбоон кэбиспиттэрэ бүтүн оройуон үрдүнэн түүннэри саҥаран чугдаара турбутун Н.Б. Наумовка райсовет үлэһитэ эрийэн эппит. Дьүүллээбиттэр, быыгабар биэрбиттэр, "хата сууттаабатылар, үлэбититтэн уураппатахтара. Бииргэ үлэлиир кыргыттарбыт көмүскэспиттэрэ", - диэн кэпсээбитэ. Мин сабаҕалыырбынан араада Полина Герасимовна, Нина Филипповна уонна Любовь Ильинична уолаттары көмүскэһэн тыл эппит буолуохтаахтар.

Аны ити үлэлиир дьиэлэригэр хас да буоланнар оһохторун ураатын эрдэ сабан өлө сыһан турардаахтар. "Бу курдук саҥара олороммут бары охтон хаалбыппыт. Тойоммут Н.Б. Наумов өйдөнөн таһырдьаны былдьаспыт. Ол гынан баран таһырдьа тахсар аанҥа ситэ тиийбэккэ дьиэ ортотугар сууллубут. Ол охторугар уҥуоҕунан улахан киһи буолан, хата аанҥа төбөтүнэн түһэн аммыт аһыллан бу тыыннаах олоробун. Монтерунан бииргэ үлэлиир табаарыспытын Алексеевы (Дьоппо) оһоҕу сабаар диэн сорудахтаабыппыт. Онтукпут дьэ өлөртүү сыспыта", - диэччи.

Кэлин радиоузел Ыраах Убайаанҥа Зедгенидзевтар дьиэлэригэр биир хоско үлэлээбитэ. Элбэх даҕаны эҥин араас өҥүнэн чыпчыҥныы турар уоттаах тимир хоптолор турар этилэр. Аҕам баҕар өссө даҕаны монтерунан үлэлии сылдьыаҕын остуолба эмэх буолан турарын билбэккэ ыттан онтун кууспутунан охтон илиитин тоһутан үлэтиттэн уурайан атын үлэҕэ көһөрүгэр күһэллибитэ уонна сынньалаҥҥа тахсыар диэри үтүө суобастаахтык Ньурбатааҕы авиапредприятиеҕа аккумуляторщигынан үлэлээбитэ.

Бу суруйарга эрэ судургу курдук үлэ буолан баран сүрдээх эппиэтинэстээх уонна доруобуйаҕа олус куһаҕан дьайыылаах этэ. Аккумулятор иитиллибэтэҕинэ эбэтэр ситэри иитиллибэтэҕинэ араас типтээх көтөр аал көппөккө кэлэр-барар дьоннор хаайтаралларыгар, алмаас таас көрдүүр сыаллаах Ньурбаҕа олохсуйан үлэлии кэлбит "Амакинскай" экиспэдииссийэ тиэйэртаһар үлэтэ харгыстанар, араас саахал тахсар кутталлааҕа. Оччотооҕу кэмҥэ сиринэн суол суоҕугар бүтүн оройуон олохтоохторо салгын аалынан эрэ көтөннөр тустаах сирдэригэр тиийэллэрэ. Онон көтөр аал харгыһа суох көтөн дьону, таһаҕаһы таһарыгар биһиги аҕабыт үлэтэ сүҥкэн оруоллаах этэ.

Пуорка үлэлиир кэмигэр бүтүн Сэбиэскэй Сойууска биллибит, суон сураҕырбыт Альков, Николай Наумович Кириллин, Семен Семенович Иванов, инженердар Владимир Семенов (аҕам "Бытык" диэн таптаан аатталааччы), Шамаев, бырааттыы Пан-си-хэлар уонна да атыттар үлэлээбиттэрэ. Командирдарынан Козлов, Дергилев, солбуйааччыларынан Степан Матвеевич Варфоломеев, замполитынан өр сылларга вертолетка бортинженердаабыт Василий Константинович Николаев курдук үтүө дьоннору кытта алтыһан үлэлээбитин исиһиттэн иэйэн кэпсиир буолааччы.

Кинини кытта сарсыарда 9 чаастан киэһэ 21 чааска диэри, эбэтэр 21 чаастан сарсыарда 9-ка диэри симиэнэнэн солбуйсан Дмитрий Басков уонна Александр Кутимскай үлэлээбиттэрэ. Аны бу дьон бары кэриэтэ Убайаан диэн ааттанар микрооройуонҥа олороллоро. Дьэ санааҥ көрүҥ эрэ урукку дьон хайдахтаах курдук усулуобуйаҕа үлэлииллэр эбитий? Дьэ киэһэ 9 чааска симиэнэтин туттаран баран бүтүн Ньурба бөһүөлэгин эт атаҕынан хааман төһөҕө дьиэтигэр кэлэрэ буолуой? Оччолорго даҕаны бэрээдэги кэһээччилэр суох буолбатахтар. Аҕабын хаста даҕаны тоһуйан турардаахтар, хата дьолго биирдэрин эмит билэр буолан эчэппэтэхтэр. Бу билигин санаатахха аҕам барахсан үлэлии барарыгар кэлэригэр "быһах биитин үрдүнэн" сылдьыбыт курдук эбит.

Аҕабыт, Василий Михайлович "За победу над Японией" уонна онтон да атын элбэх ахсааннаах үбүлүөйүнэй мэтээллэринэн, Саха АССР Бочуотунай грамотатынан, именной чаһыыларынан, "За долголетний и добросовестный труд" диэн түөскэ кэтиллэр, ССРС "Үлэ бэтэрээнэ" бэлиэлэринэн, аата ахсаана биллибэт Бочуотунай Грамоталарынан үлэлээбит үлэтэ сыаналаммыта. "Память" кинигэҕэ кини аата киллэриллэн үйэтитиллибитэ. Ньурбатааҕы авиапредприятие музейыгар аҕабыт мөссүөнэ ыйанан турар!

Аҕабыт, Василий Михайлович Степанов, киэҥ көҕүстээх, сымнаҕас майгылаах, олус аһыныгас, уйан дууһалаах, куруук мичээрдии сылдьар, айылҕаттан бэриллибит мындыр өйдөөх киһи этэ. Кыра сырыттахпына кыһын оттулла турар оһох иннигэр оҕо олоппоһугар таҥаспын сылытан чөкөччү ууран саахылаан баран, аны бэйэбин көтөҕөн аҕалан олордор буолааччы. Сайын дьиэбит тэлгэһэтигэр көтөҕөн таһааран: "Истиий, чыычаах ыллыырын, үчүгэйдик да ыллыыр. Оол, ынахтар сылдьаллар", - диэччи. Мин аҕам санныгар төбөбүн уура сытан аҕам ыйбыт ынахтарын, чыычаахтарын көрөөрү олоотуу сатааммын уһуктар буолар этим. Улааппытым кэннэ: "Чыычаах уһугун, туруу́й. Мотоцикл өрөмүөннэтэ аҕаллылар. Тахсан оҥороохха", - диир этэ. Оччону истэн баран утуйуохху баҕарбытыҥ да иһин турарга күһэллэҕин.

Мин аҕабар илии-атах, "эт кутуруга" этим. Оччолорго "Ирбит", "Урал", "Иж", кэлин "Юпитер", "Днепр" диэн тимир көлөлөр бааллар этэ, мотоцикл үйэтэ буоллаҕа. Кэлин дьон массыына атыылаһаннар аны массыына оҥороохуна буолааччы. Ол аҥардас мотуоругар алдьаммыты оҥорбот. Түҥнэстибит, мин көрдөхпүнэ массыына көрүҥүттэн ааспыты сабыс саҥа бу конвейертан тахсыбыт курдук оҥорон кэбиһэрэ. Аны оччотооҕу массыына оҥоһуллубут тимирэ билиҥҥи тимир чаалбаан курдук буолбатаҕа биллэр.

Сарсыарда дьон үлэтигэр баран иһэннэр тимир көлөлөрүн хаалларан ааһаллар этэ. Дьэ ону аҕам улуу саахыматчыт хас да дуоскаҕа саахымат сеансын ыытарын курдук миэхэ сорудах биэрэр: "бу головка хаппаҕын өһүл, арыытын сүөккээ, маны ук, манна эрий, ону тут, ханнык эрэ нүөмэрдээх күлүүһү аҕал", - диир буолааччы. Мин эппитин барытын "тук" курдук толорон оҥорон иһэр этим.

Дьэ оҥоһуллуохтаах барыта өрөмүөннэммитин кэннэ аны зажиганиетын иккиэн иһиллиибит: "ранняй" дуу "поздняй" дуу диэн быһаарабыт. Мин "кулгаахпар эһэ үктээбитин" да иһин син көх-нэм буолбута буолар этим. Уонна бу суруйа олорон санаатахпына оҕо сылдьан аҕабын батыһан былыргы Ньурба олоохтоохторугар сылдьыбатах ыалым да суох курдук. Оннук миигин батыһыннаран ыҥырыкка сылдьан араада барытын өрөмүөннүүр этэ. Ол онуманы өрөмүөннүүрүн таһынан тэрилтэлэргэ уонна тимир көлөлөөх дьоҥҥо аккумулятор иитэн биэрэр идэлээҕэ. Урут бары барыта нуччалыы эттэххэ "дефицит" кэмигэр аккумулятор эмиэ атыыга дэҥ кэриэтэ тахсар буолааччы. Ол иһин дьон эргэ аккумулятордарын оҥотторо, өрөмүөннэтэ аҕалааччылар. Ону аҕам хас да алдьаммыт, быраҕыллыбыт аккумулятордартан хомуйан маҕаһыын киэниттэн туох да уратыта суоҕу оҥорон таһаарара. Миигин илиитах оҥосторо. Электролит оҥороохуна, аны сойбутун кэннэ плотноһын кэмнээччи мин буоларым (кыһыҥҥы уонна сайыҥҥы электролит плотноһа араастаах буолар), иитэри холботторор, араартарар этэ. Элбэх киһи чаһыытын, элбэх ыал телевизорын, радиотын, холодильнигын, бэчээттиир, таҥас суулар массыыналарын, оттуллар алтан салабаардарга ТЭН уларытан олордон дьон махталын ылара. Дьэ ону аҕам өрөмүөннүүр этэ.

Уонна кини илиитинэн тутан-хабан оҥорбута гарантиялаах буолара. Тимир көлөлөөх дьон бары мин аҕабар кэлэллэрэ. Бары диэтэхпинэ омун буолбатах. Арай биирдэ дьиэбитигэр саҥарбыт-иҥэрбит сөҥ куоластаах, туора кыра бытыктаах киһи киирэн кэлэн: "Эйигин "көмүс тарбахтаах", барытын бары өрөмүөннүүр дииллэр. Бу фотоаппаратым алдьанан ону оҥотторо аҕаллым", - диэтэ. Кэлин билбитим Ньурбатааҕы түмэл үлэһитэ, суруналыыс Николай Григорьевич Петров-Буруулгун эбит. Дьэ онно аан бастаан истибитим аҕам аккаастаабытын. "Отой билбэт устуукам, оҥорбоппун", - диэбитэ. "Фотоаппараты эрэ сатаан өрөмүөннээбэт эбиппин", - диэн сонньуйбута.

Дьону албынныыр диэни төрүт билбэт диэн кини, мин аҕам буолар! Куруук мичээр аргыстаах, нап-налыччы күн иллэҥэ суох куруук туох эрэ саҥаны айа-тута, оҥоро сылдьар эбэтэр алдьаммыты оҥотторуу дьон аҕалбыт малларын өрөмүөннээн бокуойа суох буолар этэ. Аны ол быыһыгар ыалдьыттарбыт бөҕөтө. Биһиги дьиэбитигэр ким сылдьыбатаҕай диэн ыйытыахха сөп. Араада Ньурба улууһун дьоно үксэ сылдьан, хонон-өрөөн, ыалдьыттаан ааспыт буолуохтарын сөп. Дьиэбит аана куруук аһаҕас буолааччы. Арыт күн ытык-ытылларын курдук элбэх дьон тоҕуоруһан ааһар буолааччылар.

Кэлбит киһи бары кэриэтэ олорон чэйдээн, биһиги ыал фирменнай пельмеммытын амсайан, дуоһуйа кэпсэтэн бараааччылар. Биир партия аһаан бардаҕына аһаабыт иһиттэрин остуолтан хомуйуох ыккарда иккис партия кэлэн аһыыр. Итинник көстүү күн аайы кэриэтэ буолааччы. Аҕам пельмень буһарар иһитин уута оргуйа турааччы. Онно таһырдьаттан тоҥ пельменнары баһан киллэрэр миискэтигэр өрөһөлүү киллэрэн оргуйа турар ууга кутан кэбиһэр. Сотору буолаат мип-миннигэс пельменнэр буһан остуолга ууруллаллар. Уонна сарсыарда саҕалаан суруйан испит дневнигын киэһэ аайы биир күннээх түбүктээх үлэтин түмүктээбитин ситэрэн, астыммыттыы үөһэ тыынан ылааччы.

Үөһэ суруйбутум курдук аҕам, Василий Михайлович, айылҕаттан бэриллибит сүрдээх мындыр өйдөөх киһи этэ. Билиҥҥи үйэҕэ төрөөбүтэ буоллар биллэр изобретатель буолан олоруо эбитэ буолуо. Кини сатаабатаҕа диэн суох да кэриэтэ. Биһиги олорбут дьиэбит атын ыал дьиэтигэр тас көстүүтүнэн эрэ туох да уратыта суох. Оттон дьиэбит иһэ чыҥха атын, олох ураты буолааччы. Биһиэнэ барыта механизированнай. Тугу даҕаны көтөҕөн-сүгэн, ыйаан муҥнаммаккын, онноохор дьиэ иһигэр уу куттарарбыт кытары ураты этэ. Билигин даҕаны табаарыстара аҕам айбыт ньыматын туттан, дьиэлэрин иһигэр аҕам тимир лиистэн оҥорбут уһун синньигэс истиэнэни кыйа турар 300 литр уу кутуллар буочукалара күн баччааҥҥа диэри сулууспалыы тураллар. Василий Михайлович Степанов бу орто дойдуттан күрэммитэ быйыл 35 сыла буолар. Дьэ хаачыстыба диэтэҕиҥ!

Урут даҕаны, билигин даҕаны дьиэ үрдүгэр бородууһуна баарын көрө иликпин. Ол биһиэхэ баар этэ. Аны онтукпут көннөрү буолбатах, өрө тардан-түһэрэн ырычаахтаспаккын, эмиэ туспа механизм. Аны урукку дьиэ тэрилэ синньигэс мас атахтарга турар буоллахтарына биһиэнэ бары өҥүн табан кыраскаламмыт чөкө хоптолорго тураллара. Мин хоспор уруок аахтар остуолум хомуллан хаалар биир туспа уратылаах этэ. Оччолорго телевизор суоҕуна, телефон ыал аайы суох кэмигэр, эгэ билиҥҥи сайдыылаах кэмин интернета суоҕугар аҕам бэйэтин мындыр толкуйунан барытын илиитинэн тутан-хабан оҥорбута. Онноохор билиҥҥи курдук икки көлөһөлөөх кыра оҕо прогулочнай кэлээскаэтин оҥорон биһигини оҕо уһуйааннарыгар таспыта. Мин кырабар оннугу түһээн да баттаппат этилэр. Дьэ ону мин аҕам оҥорбута! Кыһын биһигини сохор салааскабыт эмиэ

туспа оҥоһуулаах эбит. Ол тэриллэрбит бырааппыт улааппытын кэннэ дьоҥҥо уларсыкка баран эмиэ туһалаатаҕа дии саныыбын.

Билигин олорон эрэ аахтахха итинник эҥин-арааһы өйүттэн айан оҥорбута-туппута элбэх эбит, оҥорбут оҥоһуктарын ааҕан сиппэккин... Эт эрийэрбит истиэнэҕэ анал туттарыллар буолан биһиги, оҕолор, ыарырҕаппакка бээтинсэ күн киэнэ оонньуу таарыйа эт эрийэрбит. Уонна субуота эбэтэр өрөбүл күн бары остуол тула олорон ону-маны дьээбэлээҕи кэпсэтэ-кэпсэтэ 3-4 биэдэрэ пельмены оҥорон кэбиһэр этибит. Ол таһынан кэтилиэт уонна онтон да атын элбэх ас астанар этэ. Дьон сылдьара элбэҕэ бэрт буолан онтукпут начаас үлүгэрдик бүтэрэ.

Кини бэйэтэ, дьиэ кэргэнинэн туттар сэптэрбит-сэбиргэллэрбит барыта анал миэстэлээх буолааччылар уонна оннук бэрээдэги мөхпөтөр даҕаны биһигиттэн ирдээччи. "Дьэ буолар да эбит" - диэни иһиттибит даҕаны ол аата аҕабыт сөбүлээбэтэх диэни билэн улаппыппыт.

Мин 14 сааспын туолуохпар диэри эбэһээт маамам төрөөбүт күнүгэр, ыам ыйын 9 күнүгэр 3-ыал: Мария Тимофеевна уонна Николай Федорович Яковлевтар, Татьяна Степановна Давыдова уонна Иван Федорович Яковлев, оҕолуун улахан дьоннуун бары хомуллан бэтиринээрдэр бөдүүссэй грузовой массыналарыгар тиэллэн "Баакаһыл" диэн сири аахаммыт мас мастыы барар этибит. Эмиэ бэйэтэ туспа бырааһынныык буолара. Суоппарбыт уопут бөҕөлөөх, куруук дьээбэлээҕи кэпсиир-ипсиир, саҥарбыт-иҥэрбит Николай Федорович Яковлев этэ. Кып-кыараҕас кабинаҕа олорсубут киһи ол күн толору дьоллооҕунан ааҕынар. Сир тоҥугар тиийиэхтээх дэлээнэбитигэр син дөбөҥнүк айаннаан тиийэн массыына үрдүттэн ыстанан хаарга курданарбытыгар дылы дьобуччу түһэн хаалан ол үөрүүтэ буолуллааччы.

Аҕаларбыт, убайдарбыт мас охторуллор, оттон ийэлэрбит уонна оҕолор мутук хомуйааһыныгар, саһаан туруоруутугар сылдьарбыт. Саһаан турда даҕаны, дьэ, биһиэхэ, оҕолорго дьоро күн үүнэрэ. Тоҕо диэн интэриэһиргээтигит дуо? Биир сыл саһааннаммыт маспытын уорбуттарын иһин, аны типография кыраскатынан биирдии чууркаҕа бэлиэ уурар этибит. "Дьэ билигин баҕас ылбаттар ини, итинник кыраскалааҕы көрө-көрө", - дии-дии дядя Коля күлбүтэ.

Сир тоҥмутун кэннэ тиэнэ кэлбиттэрэ турбут сибикилэрэ да суох үһү. Дядя Коля Яковлев бэйэтэ туспа "детектив" буолан биир ыал тиэргэниттэн булан ылан тиэйэн турардаахтар. Оччолого тиэйэр-таһар уйуктаах массыына аҕыйаҕа бэрт буоллаҕа. Ол иһин аны чууркаларбытын икки өттүттэн кыраскалыыр буолбуппут. Дьэ тыыппат буолбуттара.

Тиэргэммитигэр турар саһаммытын көрбут эрэ дьон дьиктиргээн ыйыталаччылар. Баакаһыл диэн сир диэки урут "баҕа батыллар" суола этэ, бадараанҥа түспүт массыынабытын төһүүлээн эрэй бөҕөнөн хостуур этилэр. Ол оҕолорго көр-күлүү, оонньуу курдук буолара, күн кыһалҕата суох дьон буоллахпыт.

Аҕабын кытта сэһэргэһэ биир уулуусса ҕа олорор үөлэннээҕэ Павел Петрович Макаров, "сир түннүгэ" да диэтэхпинэ сыыспатым буолуо дии саныыбын, аа-дьуо киирэн кэлэн Аан дойдуга хайдах-туох балаһыанньа буолбутун ырыппытынан бараччылар. Дьиэбит иһигэр политзанятие уочараттаах таһаарыыта саҕаланнаҕа ол. Ону барытын билэн-көрөн, истэн улаппытым. Билигин даҕаны наадата тирээн кэллэҕинэ онтум туһалыыр.

Мин бу сааспар диэри дьиктиргиирим диэн: сэриигэ поеһынан айаннаан иһэн ханнык станцияҕа хас мүнүүтэ поезд тохтоон турбутун кытта өйдүүллэр этэ, эгэ командирдарын званиеларын, ааттарын билбэт буолуохтара суоҕа дуо? Биир оннук "сир түннүгэ" киһи, эмиэ биир туспа көрүүлээх, интэриэһинэй, сэргэх кэпсээнньит Семен Степанович Давыдов-Хараҥаччы буолар этэ. Кинилэри истэ олорон бу дьон тугу билбэттэрэ буолуой дии саныырым. Ханнык да боппуруоска иҥнибэккэ сөптөөх хоруйу биэрэр дьон этилэр.

Арай биир үтүө күн аҕабыт таас суорунаны, сэлиэһинэй бурдук туораахтарын аҕалла уонна эттэ: "Маны билигин ыһыам уонна аны күһүн бу суорунанан тардан бурдуктаан сэлиэһинэй лэппиэскэтин, алаадьытын сиэхпит", - диэтэ. Мин суорунаны имэрийэн көрдүм. Эчи интэриэһинэйиин, хайдах мантан бурдук тахсар диэн олус муодарҕаатым. Күн аайы дьэ аны ону манаахын буолла. Оҕоҕо барыта интэриэһинэй буоллаҕа. Теплицабыт ойоҕоһугар кыра сиргэ туораахтары ыспыта үүнэн, ситэн быһар кэм тирээн кэллэ. Аҕам сиэрпэнэн быста уонна куурда уурда.

Дьэ саҕаланна ээ үлэ буолар үлэ. Ол сахсыйааһына, куурдааһына, онтон эмиэ тэбээһинэ, дьэ онтон биир сарсыарда "чэ, сөп буолбут, куурбут" диэтэ да күүлэбитигэр Ньурбатааҕы промкомбинат оҥорбут төгүрүк остуолугар скатерть тэлгээн баран суорунаны ууран кэбистэ. Бастаан хайдах гынарбытын көрдөрдө, онтон бэйэбит тардан бардыбыт. Оонньуу ыстанаары уонна сүрэҕэлдьээн түргэн түргэнник дэдигирэтэммит, онтукпутун иккистээн хос тардан кэһэйэн, аргыый-наллаан суорунабыт тыаһын иһиллии-иһиллии бурдуктаатыбыт. Эмиэ онтон сиитэлэнэр эбит.

Бурдукпут астанан алаадьы, лэппиэскэ буолар күнэ субу тиийэн кэллэ. Аҕам табаарыстара, үөлээннэхтэрэ элбиих элбэх киһи кэлэн "оо, сыта, амтана үчүгэйиин" дии-дии оҕо саастарын кэпсэтэ-кэпсэтэ сиэн кэбистилэр. Туох айылаҕы итиччэ хайгыыллар диэммин биир алаадьыны сиэри гыммытым доҕоор, отой эрэһиинэ курдук ас буолан биэрдэ. Төһө да тардыбытыҥ иһин дуостал быстыбат эбит. Аны таҥалайгар сыстан баран арахсыа дуо? Суох буоллаҕа. Ол биһиги, аныгы көлүөнэ дьоно испит тотон сирбиппитин аайы, оттон сэрии сылларыгар аччыктааһыны билбит оҕолорго күндүтэ бэрт буоллаҕа.

Сэлиэһинэй бурдуга баар ыалыгар баар буолуо оччотооҕу кэмҥэ. Сэлиэһинэй лэппиэскэтэ - киһи буолбут быстыспат ситиммнэрэ, умнуллубат кэмнэрэ буоллаҕа. Биһиэхэ, оҕолоругар, былыр хайдахтаах курдук ыарахан кэмҥэ улаппыттарын кэпсиир буолааччы уонна бу санаатахха сэлиэһинэй бурдугун ыһан, суорунаҕа таттаран алаадьылаан, лэппиэскэлээн "нагляднай пособие" оҥорбут эбит. Бурдук тардар диэн сүрдээх ыарахан үлэ баар эбит диэн биллэрбитэ.

Оннук үс күһүн субуруччу сэлиэһинэй туорааҕын суорунаҕа тардан дьон бөҕөтүн ыҥыран күндүлээбитэ. Икки сыл урукку "Ньурба" сопхуос кылаабынай агронома Михей Павлович Баланов биирдии куулу Өлүөхүмэттэн аҕалтаран турардаах. Аҕабыт оннук үлэҕэ үөрэтэлиир этэ уонна "оҕону мөҕүллүбэт, оҕону киһиргэтиллиэхтээх уонна оҕо хайҕаныахтаах" диэн бириинсиптээх буолааччы.

1971 сыл сайыныгар дьиэбитин көтүрэн, эбии тутуу тутуллар буолбутугар, аҕам элбэх табаарыстааҕа, кинини убаастыыллара онно көстүбүтэ. Биир биэс харчы көрдөөбөккө өрөбүл күннэргэ 30-ча киһиэхэ тиийэ кэлэн көмөлөһөллөрө. Аһылыктарын маамам улахан (билигин ыһыахха эт буһараллар) чаанҥа буһаран түбүгүрэр этэ. Оттон үлэ күнүгэр 5 киһиттэн итэҕэс буолбат этилэр.

Биир ый иһинэн тутан, ханаппаакылаан, сууйан-сотон, кырааскалаан саҥа дьиэҕэ киирбиппит. Ол да үлэлии сылдьаннар бэйэ-бэйэлэрин дьээбэлэһэннэр күлүү-үөрүү бөҕөтө буолааччылар. Дьиэ тутуһа кэлэллэрин таһынан ким кымыс, ким эт, ким балык кыбынан илдьэ кэлэр этилэр.

Аҕам бииргэ төрөөбүт быраата Ньурбатааҕы лесхоз Күндээдэтээҕи учаастагар лесничэйинэн үлэлээбит Степан Михайлович Степанов (Ыраас Ыстаппаан) аҕыйахта ручканан, харандааһынан сотон ылбыта туохха даҕаны тэҥнэммэт субу үүнэн силигилии турар курдук айылҕаны уруһуйдуур уонна маһы эрэ "ыллаппат" буоллаҕына, биһиги аҕабыт, Василий Михайлович дьон мөссүөнүн уруһуйдуур уонна тимири "ыллаппат" эрэ этэ.

Убайым Степан курдук олоро түстэ да киһи сырайын, тас дьүһүнүн билиҥҥилии "вставить-копировать" диэбиттии курдук үүт үкчү уруһуйдаан бараччы. Эдэр сылдьан "биллиилээх дьон, оннооҕор Ленин, Сталин мөссүөннэрин уруһуйдуур этим", - диэн кэпсээччи. Урут маҕаһыыҥҥа атыыламмат буолан аҕабар уруһуйдаллара буолуо. Дьиэбитигэр улахыын-улахан уруһуйдаммыт Сталин портрета саамай көстүүлээх сиргэ ыйанан турбута. Оҕо сааспар оҕустаран ким уруһуйдаабытын ыйыталаспатах да эбиппин. "Дьэ уонна сылайыахпар диэри былакаат бөҕөтүн суруйар да этим", - диэччи.

Биһигини, оҕолорун дьээбэлээн "дружеский шарж" уруһуйдаан онтуттан күлэн үөрэн дуоһуйууну ылара. Кыыс сиэнэ кыратыгар: "Бу оҕом улаатан ситэн олорорун уруһуйдаатым", - диэн сиэнэ саахыран олорорун кыра тэтэрээт лиилиҥэр уруһуйдаан хаалларбыта. Уонна дьэ биирдэн дуоһуйууну ылара: ол мин оскуолаҕа үөрэнэр сылларбар Саҥа Дьыллааҕы маскарад көстүүмнэрбин остуолга уура сытан оҥороруттан. Ол көннөрү көстүүмнэр буолбатахтар этэ. Миэнэ эбэһээт уоттаах-күөстээх, кимиэхэ даҕаны суох маскарад, бэйэм туспа киэргэммит харыйа курдук сандааран сылын аайы бастакы миэстэҕэ тиксэн илии тутуурдаах үөрэн-көтөн дьиэбэр кэлээччибин. Миигин кытта тэҥҥэ ийэлээх аҕам үөрэллэриттэн астынар этим. Аны онтукайым сылын аайы уларыйар, хаһан даҕаны хатыламмат буолар уонна бадаарак ылар мөһөөччүкпүн убайым кэрэ ойуута киэргэтэр буолааччы.

Аны биир интэриэһинэй түгэнинэн аҕам хос эбэтигэр Меланьяҕа уонна хос эҥэтигэр Хомпойуок уола Чэкиткэ Баһылай Манчаары Малдьаҕар сиригэр ссыльнокаторжнай буолан кэлэн биир сыл олорбут. 4 саастаах Бадыай Сааба диэн уол оҕолоох хамначчыт дьахталларын Мототтону Манчаарыга ойох биэрэн сылгы, ынах тыыран күөл уҥуор балаҕан туттаран олордуталаабыттар диэн аҕам эбэм кэпсиир этэ диэччи. Эбэтэ Манчаары Баһылайы кэпсээбитин тугу өйдөөн хаалбытын миэхэ кэпсиир этэ, ону оччолорго оҕо буолан уонна кэмэ даҕаны атын буолан буолуо улаханҥа уурбат этим.

Баһылай Манчаарылаах олорбут алаастарын, өтөхтөрүн уруһуйдаан хаалларбыта уонна "бу мин улааппыт алааһым. Мин өллөхпүнэ көрө сылдьаарыҥ", - диэбитэ да хомойуох иһин ол уруһуйа ханна тиийбитин билбэппин. Ол гынан баран оҕо үөрэнэр тэтэрээтин икки лиилиҥэр миэхэ кэпсии-кэпсии харандааһынан ойуулаабыта билигин даҕаны өйбөр хатанан сылдьар.

Михаил Николаевич Тагров диэн тарбахха баттанар киэҥ билиилээх бырааһы, эмиэ биир "сир түннүгэ", туспа көрүүлээх киһини дьон өйдүүр буолуохтаах. Михаил Николаевич: "Ити аҕаҥ кэпсиирин барытын сурунан ыл, кэлин наада буолуо. Эһиги историяҕа киириэхтээх дьон сылдьаҕыт", - диэн миэхэ төһөлөөҕүн эппитэ буолуой? Ону дьолоҕойго тохтотор диэн суох буоллаҕа...

Мин оскуоланы бүтэриэхпэр диэри дьиэ кэргэнинэн дьиэбит иһигэр мэниктээн ылааччыбыт. Оннук ыалы бачча сааспар диэри көрө иликпин. Билиҥҥиннэн эттэххэ "психологическай разгрузка" оҥороллор эбит уонна биһиги ыал биир туспа уратыта диэн үлэҕэ, көргө-нарга куруук бары бииргэ сылдьааһын буолар.

Олус үчүгэй табаарыстардаах этилэр. Ол курдук Мария Васильевна Еремеева уонна Николай Дмитриевич Алексеев, Тамара Иннокентьевна уонна Василий Федорович Евсеевтар, Ульяна Матвеевна Шапова уонна Николай Васильевич Иванов, тетя Шура уонна дядя Коля Колескиннар, Лидия (Елизавета) Николаевна уонна Владимир Андреевич Яковлевтар, Тамара Дмитриевна уонна Афанасий Алексеевич Гуляевтар, Чаппандаттан Елизавета Егоровна Николаева уонна Прокопий Федоров, Ньурбачаантан Григорьев Семен Николаевич буолаллар. Бары ыалынан табааарыстааннар быыс буллулар даҕаны бииргэ сир астаан, балыктаан уонна анаан-минээн ойуурга мөҕүһүннэрбитинэн мунду миинин буһарынан иһэн, оонньоон-көрүлээн сынньанан дуоһуйан кэлээччибит, бииргэ бырааһынныктаан доминолаан, лотолаан үөрүү-көтүү бөҕө буолааччылар. Оттон аҕам истиҥ табаарыстарын ааҕан сиппэппин.

Булка улаханнык сыстыбат эрээри саас, күһүн 100-тэн тахсалыы кус, куобах, балык араада "кэлээччи". Дьэ ол үргээһинэ, куобах сүлээһинэ, балык хатыыктааһына, астааһына мин үлэм буолар этэ. Табааарыстарын кытта сылга биирдэ куобах үүрээһинигэр сылдьыһан астынан-дуоһуйан кэлэрэ.

Ийэбинээн, Каретникова Александра Ивановналыын туох да аһара иллээхтик олорбуттара. Биирдэ даҕаны кыыһырсыбыттарын, этиспиттэрин отой өйдөөбөппүн. Ийэбиттиттэн 10 сыл аҕа буолан уонна кэлии, детдомҥа иитиллибит атын омук буоларынан буолуо аҕам куруук харыстыы, таптыы, оҕоҕо сыһыаннаһар курдук наһаа истиҥ сыһыаннаах буолааччы. "Сотору сэгэрим сылайан үлэтиттэн кэлиэҕэ, чэ, аһылыкпытын буһара уруоохха", - диир буолааччы уонна миигин бу соҕотох кыыс диэн хаһан даҕаны атаахтаппатахтара. Аҕам куруук бэйэтин кытта илдьэ сылдьан барыга бары сыһыаран үөрэтэн-такайан иппитэ үлэбэр, олохпор сүрдээҕин туһалаабыта уонна туһалыыр даҕаны.

Аҕам үөлэннээхтэрэ бу орто дойдуга баар эрдэхтэринэ, билигин кинилэр оҕолоро аҕабын, Василий Михайлович Степановы олус истиҥник-иһирэхтик ахтан-саная кэпсиллэриттэн сүргэм көтөҕүллэр, дуоһам сылаанныйар!

Ийэлээх аҕам биһиги кэккэбитигэр билигин суохтар. Ол гынан баран кинилэр үс оҕолоро бары ыал буолан элбэх сиэннээхтэр, хос сиэннэрдээхтэр. Дьоллоох эйэлээх оҕо сааһы, тапталы өрө тутан бэлэхтээбиттэригэр муҥура суох дьоммор сүгүрүйэбин.

Дьоллоох оҕо сааспар төннүөхпүн, оҕо буолан ылыахпын баҕардахпыын...

Наталья Васильевна
СТЕПАНОВА-КАРЕТНИКОВА.

Ынах ыалдьан мөхсөөхтүүр
Көмөлөһүө, быыһыа диэн
Иччитигэр эрэнэн
Ыҥыранан тэпсэҥниир.

Хаһаайыммыт, иччибит
Хайдах гынан быыһыаҕын
Сүбэлэһэн, толкуйдаан
Бэтэринээр ыҥырда.

Бэтэринээр кэлбитэ
Быыһаан, эмтээн барбыта
Ынах ыарыы кутаатын
Аһарынан уоскуйда.

Айылҕабыт араас дьону
Анаан-минээн төрөтөр
Араас идэ, араас үлэ
Айылҕабыт бэлэҕэ.

***

Бэтэринээр алыбын
Иҥэринэн мин дууһам
Бүппэт түбүк суолунан
Айаннаатым уһуннук.

Арахсыспат малларым
Аргыстарым олохпор
Иҥнэ, биинтэ, испириис
Араас туттар эмтэрим.

Күну-дьылы кытары
Уларыйар үлэ кэмэ.
Бииркэлиибит, чиптыыбыт
Чуолкайдыыбыт сүөһүнү.

Олох устар сүүрүгэ
Арҕаһыгар олордон
Бэтэринээр эмчити
Айаннатар, кэритэр.

– Редакция почтата –

Айар куттаах бэтэринээр Георгий

Бэтэринээр түбүктээх үлэтиттэн быыс булан, айар үлэнэн үлүһүйэр биир идэлээхтэрбит бааллар. Ол курдук, Ньурба улууһун Чаппанда бэтэринээринэй учаастагын сэбиэдиссэйэ Егоров Георгий Николаевич кыралаан хоһоон суруйар. Номнуо дьоҕус хоһооннорун хомуурунньуга бэчээттэнэн тахсыбыта. Бэтэринээр идэтигэр анаабыт аҕыйах хоһоонноох.

Алгыс

СВО-ҕа сылдьар уолаттарга анаан

Сылдьыҥ дуу, этэҥнэ уолаттар.
Хотойдуу санааҕыт кынаттаан
Бааһырыы, эчэйии ылбакка
Эргиллиҥ олоҕу тутуһа.

Алгыыбыт сэмэйдик, туттуна
Айдааран, айманан ылбакка,
Аал уоту аһатан
Сахалыы үгэһи тутуһан.

Алгыспыт тиийиэҕэ эһиэхэ.
Былыты кытары устуһан
Тыал буолан эргийэн
Көмүскүү, харыстыы сылдьыаҕа.

Алаһа дьиэҕитин санааҥныт
Санаарҕыыр буолуманг эһиги!
Дьолгутун, дьоннгутун көрсүөххүт.
Олоҕу уһансан барыаххыт!

Г.Н. ЕГОРОВ.
23.02.2023.

ЭН саастыылаағын №11

Оскуола оҕолоругар аналлаах хаһыат уонна оскуолалар медиа-кииннэрин анал таһаарыыта

"Мастерята" чемпионакка

"Мастерята".

Мин аатым **Скрябин Самсон**. Варвара Андреевна Петрова аатынан Үөдэй оскуолатын иккис кылааһыгар ситиһиилээхтик үөрэнэбин.

Муус устар 12 күнүгэр Ньурбаҕа 3 №-дээх оскуолаҕа оройуоҥҥа 3-с төгүлүн ыытыллар "Мастерята" диэн чемпионакка киирэн кыттан таҕыстыбыт. Оскуолабыттан 7 буолан киирэ сырыттыбыт. Мин Крылов Максимныын "Легоконструирование" диэн компетенцияҕа кытынныбыт. Икки сорудаҕы толордубут.

Бастакы сорудахпыт 10 мүнүүтэҕэ массыына оҥоруута. Иккис сорудахха 30 мүнүүтэҕэ былаһаакка оҥордубут. Бастакы сорудахпытын үчүгэйдик толордубут. Онтон иккис сорудахпытыгар лего улахан формата тиийбэтэҕэ. Ол иһин легоны легоҕа холбообуппут. Бүппүппүт кэнниттэн сертификат биэрбиттэрэ.

Мин иккис кылаастан маннык чемпионаттарга кыттабын. Кыһын өрөспүүбүлүкэтээҕи "Я профи" диэн чемпионакка "Коммуникабельность" диэн компетенцияҕа кыттыбытым. Маны таһынан ыллыырбын сөбүлүүбүн. Араас куонкурустарга кыттабын. Барытыгар ситиһиилээхтик кыттабын.

"Космонавтика күнэ"

Мин аатым **Нестерович Олеся**. 3 кылааска үөрэнэбин. Биһиги оскуолаҕа араас бырааһынныктар буолаллар. Космонавтика күнэ буолбута. Майя Алексеевна космос уонна телескоп туһунан кэпсээбитэ. Онтон 3 чаастан кулуупка барбыппыт. Бибилэтиэкэр Наталья Вадимовна космонавтар тустарынан кэпсээбитэ. Мин Юрий Гагарины уонна Валентина Терешкованы үчүгэйдик биллим.

Биһиги космос туһунан уруһуйдаабыппыт уонна илиибитинэн ракета, спутник оҥордубут.

Космонавтика күнүгэр.

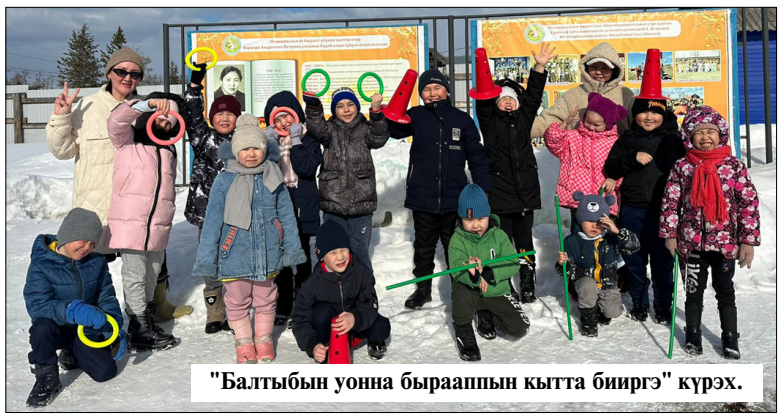

"Балтыбын уонна быраппын кытта бииргэ" күрэх.

"Балтыбын уонна быраппын кытта бииргэ"

Муус устар 13 күнүгэр күнүс 3 чаастан таһырдьа тахсан наһаа үчүгэйдик куоталастыбыт. "Мин быраппынаан уонна балтыбынаан" диэн аатта оонньуу буолла. Дьыссаат оҕолоро уонна биһиги, үөрэнээччилэр бары бииргэ оонньообуппут. Майя Алексеевна уонна учууталлар көрөөччү буоллулар.

Биһиги бииргэ төрөөбүт быраттарбытын, сорохтор балтыларын салааскаҕа соҕон сүүрдүбүт. Икки хамаандаҕа хайдыстыбыт уонна сүүрүүгэ куоталастыбыт, ханаат тардыстыбыт. Кыра оҕолордуун оонньуур олус үчүгэй эбит. Таһырдьа ичигэс баҕайы этэ.

Сорох оҕолор наһаа кыралар, онон учуутал этэрин кыайан өйдөөбөттөр эбит. Ол да буоллар наһаа үчүгэй эбит салгыҥҥа сылдьан оонньуур.

Григорьева Умеда,
2 кылаас үөрэнээччитэ.

ШКОЛЬНИКИ, ПОКОРИВШИЕ БИЗЕС-ИНДУСТРИЮ

Молодое поколение является будущим нашего города, района, республики и нашей страны. В связи с этим, я встретилась с одними из самых известных и популярных бизнесменов-школьников города Нюрба - Николаевым Терентием и Егоровой Вилюей. Они являются молодыми предпринимателями, которые в раннем возрасте покорили вершины бизнес-индустрии.

Ребята являются яркими и активными личностями, всегда участвуют в разных мероприятиях и конкурсах. Я провела с ними интервью, и они без стеснений и застенчивости открыто отвечали на мои вопросы.

И так, началась беседа с Терентием (Т):

- Привет. Можешь пожалуйста представиться?

Т.: – Салют! Меня зовут Николаев Терентий, я учусь во 2 школе и мне 17 лет.

- Расскажи коротко о себе.

Т.: – Ну, я обычный мальчик из города Нюрба, люблю JDM, готовить и хочу посвятить свою жизнь общественному питанию.

- А какой у тебя бизнес?

Т.: – У меня общепит, готовлю бургеры, наггетсы и всякое другое.

- Когда и как ты начал заниматься такой серьезной работой в таком молодом возрасте?

Т.: – В 2019 году мечтал открыть свой бизнес. В 2020 году я начал работать на автомойке. С этого всё и началось. Я начал работать, узнавать что такое бизнес, вообще как он работает, как я должен работать с кассой. В июле месяце 2021 года меня взяли на работу в парке делать жареное мороженое. И через некоторое время я начал готовить другую еду - хотдоги, картошки-фри, наггетсы.

Далее в октябре месяце 2021 года я работал в суши-баре, там уже был помощником повара, делал удон, фри, наггетсы и помогал делать пиццу. В 2022 году устроился туда же, где делал мороженое. Меня там оставили работать менеджером, я также делал жареное мороженое. Потом в связи с экзаменами (ОГЭ), прекратил там работать.

Мне исполнилось 16 лет, на тот момент я думал, куда девать деньги, которые мне подарили на день рождение. Ну и решил заказать оборудование для бургеров. 8 августа получил весь заказ и пока я там всё обустраивал, подправлял, дорабатывал – в итоге открылся 11 августа. Открылся я удачно, потому что 12 августа в парке как раз был молодёжный фестиваль «Ветра Вилюя», приезжали разные актёры, певцы, так была продана вся продукция. На данный момент я работаю пиццеристом, делаю пиццу, хотдоги и шаурму. И вот потихонечку оборудование докупаю.

- С какими сложностями ты сталкивался?

Т.: – Если честно, первые сложности для меня это доставка до Нюрбы. Например, за 1 коробку раньше выплачивал 1.500 рб., а сейчас эта коробка стоит 500 рб. И ещё были такие моменты, когда таксисты забывали привозить мне коробки и договорённая цена оставалась такой же. В итоге я

переплачивал. Потом, посещаемость стала маленькой и я рекламу не покупал, потому что думал это бессмысленно. Но нет, всё таки надо было купить рекламу.

Потом на улице стало уже прохладно, я стал искать помещение, чтобы работать и зимой. К сожалению, в Нюрбе это оказалось очень сложно. Есть места, но они слишком дорогие, если в аренду брать на месяц, не выгодно. Потому что численность населения Нюрбы маленькая. Далее - работники. Трудно найти работников в Нюрбе, потому что, кто ещё ищет работу? Школьники, 9, 10, 11 классы. Большинство работодателей таких не хотят брать, так как у них нет санитарной книжки, они могут не выдержать работу и уйти сразу. Если трудовой договор составить, например на 1 месяц, то они по трудовому договору должны доработать этот месяц и работник становится неэффективным.

- Какие твои увлечения помимо бизнеса?

Т.: – Увлекаюсь я видеоиграми, люблю что-то по дому делать, дрессирую свою собаку, смотрю видео про машины, узнаю дополнительные информации в интернете, читаю про общепит и т.д.. Ещё хочу прочитать какую-нибудь книгу про финансовую грамотность.

- Кем ты видишь себя через несколько лет?

Т.: – Через несколько лет, например, уеду из Нюрбы на время (развиваться и т. д.), приезжаю в Нюрбу со своей делегацией, несколько машин, охрана, чтобы ФСБщники сопровождали, и чтобы спереди с мигалками, сзади с мигалками, мне дверь открывают и я выхожу такой весь здоровываюсь со всеми. В Нюрбе я по сути хочу остаться, но и в то же время не хочу, потому что в Нюрбе сложно открывать бизнес. Поэтому я себя вижу где-то в большом городе, например как Казань, Новосибирск.

- Как ты думаешь, какими качествами должен обладать человек, который хочет заниматься бизнесом?

Т.: – Во-первых, пунктуальность, второе - дисциплина, третье - быть вежливым, но в то же время нужно быть в некоторых моментах наглее. Без наглости никуда, потому что если тебе место не дают, то нужно уже давить.

- Что бы ты пожелал нашим читателям?

Т.: – Я бы всем хотел пожелать не бояться следовать за своей мечтой, создавать в своей жизни как можно больше счастливых мгновений!

- Всё, спасибо за ответы, желаю удачи с продвижением твоего бизнеса!

Диалог с Вилюей (В):

- Привет! Расскажи о себе.

В.: – Здравствуйте, меня зовут Егорова Вилюя, мне 17 лет, учусь в Антоновской школе. Я человек активный, принимаю активные участия в обществе и занимаюсь предпринимательской деятельностью

- Какой у тебя бизнес?

В.: – У меня есть свой интернет-магазин «Бархат», где я продаю разные виды одежды.

- Если не секрет, как ты начала свою деятельность?

В.: – В начале лета мне внезапно пришла идея открыть свой интернет-магазин, после чего я начала заказывать вещи из культовых магазинов, таких как «Энчендем», «Бершка» и перепродавала их.

- Расскажи, с какими сложностями ты сталкивалась?

В.: – Со сложностями особо не сталкивалась, но вначале своего дела было мало покупателей.

- Не мешает ли работа в твоей личной жизни?

В.: – К счастью не мешает, потому что я занимаюсь работой только в свое свободное время.

- Чем ты увлекаешься помимо бизнеса?

В.: – Мои увлечения помимо бизнеса – пение, танцы и чтение книг.

- Какие есть плюсы и минусы занятия бизнесом?

В.: – Из плюсов – во-первых, это опыт, а во-вторых, доход. И это зависит только от нас, как мы себя вкладываем в свою деятельность. Из минусов особо не встречала.

- Как ты видишь себя в будущем?

В.: – Интересный вопрос. Я вижу себя успешным, самодостаточным и независимым человеком.

- Как ты думаешь, какими качествами должен обладать человек, который хочет заниматься бизнесом?

В.: – Во-первых, целеустремленность, во-вторых, ответственность, и в-третьих, решительность.

- И напоследок, что бы ты пожелала нашим читателям?

В.: – Заниматься тем, к чему лежит душа, и конечно же не бояться ставить высоких целей!

- Спасибо огромное за интервью, всего доброго!

АФАНАСЬЕВА Кэрэчээнэ,
ученица 11 класса Нюрбинского технического лицея им. А. Н. Чусовского.

– Год педагога и наставника –

О муниципальном этапе конкурса "Учитель года-2023"

На основании приказа МКУ "Управление образования Нюрбинский район" от 27.02.2023г № 1-100/1 14-15 апреля 2023 года был проведен муниципальный этап конкурса "Учитель года-2023" на базе МБОУ "Нюрбинская СОШ №2 им. М.С. Егорова".

Конкурс открыли победители районного этапа 2021 и 2022 конкурсов Тартыев Артур Сергеевич, учитель истории и обществознания и Захарова Анастасия Дмитриевна, учитель английского языка МБОУ "Нюрбинская СОШ №2 им. М.С. Егорова".

Всего в этом учебном году приняли участие в конкурсе "Учитель года" 8 самых отважных участников:

1. Гаврильева Феодосия Степановна, учитель русского языка и литературы МБОУ "Антоновская СОШ им. Н.Н. Чусовского".
2. Герасимова Сахая Вячеславовна, учитель русского языка и литературы МБОУ "Жарханская СОШ им. В.Н. Иванова".
3. Иванова Ульяна Артемовна, учитель истории и обществознания МБОУ "Чукарская СОШ им. А.Ф. Алексеева".
4. Кириллина Нария Афанасьевна, учитель английского языка МБОУ "Малыкайская СОШ им. М.В. Мегежекского".
5. Лебедева Евгения Сергеевна, учитель русского языка и литературы МБОУ "НСОШ № 2 им. М.С. Егорова".
6. Павлова Светлана Афанасьевна, учитель начальных классов МБОУ "Чаппандинская СОШ им. С.П. Алексеева - Бохуут".
7. Саввинова Анна Николаевна, учитель географии МБОУ "Нюрбинская многопрофильная гимназия им. Ст. Васильева".
8. Тобонова Алена Валериевна, учитель музыки МБОУ "Хорулинская СОШ им. Е.К. Федорова".

Членами жюри конкурса работали: Ушканов Федор Федорович, начальник МКУ "Управление образования Нюрбинского района" - финалист Всероссийского конкурса "Учитель года-2013", Андреева Анна Владимировна, руководитель Центра общего образования и мониторинга качества - победитель районного конкурса "Новые имена-2007", лауреат Всероссийского конкурса "Профсоюзный лидер-2012", Васильев Сергей Викторович, директор МБОУ "Егольжинская СОШ им. Д.И. Павлова", Лауреат республиканского конкурса "Директор года-2021", победитель

межрегионального конкурса "Дальневосточный ринг учительских групп-2022", Кузьмина Елена Егоровна, заместитель директора по УВР МБОУ "Нюрбинский технический лицей им. А.Н. Чусовского", участник районного конкурса "Учитель года-2002", Самсонова Анджела Валериевна, член родительской общественности.

Конкурс состоял из 5 испытаний: "Урок", "Методическая мастерская", "Классный час", "Мастер-класс", "Пресс-конференция". На каждом этапе участники показали все грани мастерства: как учитель, как классный руководитель и как мастер-профессионал. Каждый урок, классный час участников был очень интересным, увлекательным и захватывающим. Нынешние участники отличаются от предыдущих современностью, оптимистичностью, владеют новыми технологиями, все уроки и занятия связаны с жизнью, т.е отличаются метапредметностью.

По итогам конкурса абсолютным победителем стала Кириллина Нария Афанасьевна, учитель английского языка МБОУ "Малыкайская СОШ им. М.В. Мегежекского". Она несмотря на молодой возраст имеет высшую категорию, ее ученики ежегодно становятся победителями всероссийского, республиканского НПК и муниципальных олимпиад.

Дипломантом 1 степени - Гаврильева Феодосия Степановна, учитель русского языка и литературы МБОУ "Антоновская СОШ им. Н.Н. Чусовского";

Дипломантом 2 степени- Лебедева Евгения Сергеевна, учитель русского языка и литературы МБОУ "НСОШ № 2 им. М.С. Егорова";

Дипломантом 3 степени - Саввинова Анна Николаевна, учитель географии МБОУ "Нюрбинская многопрофильная гимназия им. Ст. Васильева".

По итогам двухдневной работы эксперты пришли к выводу, что надо провести подготовительную работу, т.е в школах при составлении программы профессионального роста педагогов, при планировании деятельности образовательной организации заранее определить участников профессиональных конкурсов, чтобы участники проводили серию открытых уроков и классных часов, цикл семинаров и мастер-классов, в работе методических объединений учителей-предметников включили семинары по технологиям самоанализа уроков и проведения мастер-классов.

АНДРЕЕВА
Анна Владимировна,
руководитель ЦООиМ.

– Чөл олох –

Бэтэрээннэр Спартакиадаларын улахан бырааһынньыга

Муус устар 11-12 күнүгэр оройуон 60 саастарыттан үөһээ аҕам саастаах дьонун спорт 9 көрүнэр күрэхтэһиитэ буолан ааста. Күрэх баһылыктар, бэтэрээннэр эҕэрдэ тылларын анааһыннарынан үөрүүлээх быһыыга аһылынна. Быйыл өр сылга COVID ыарыы мэһэйдээн ыытыллыбакка тохтоон турбут 4 Бүлүү бөлөх улуустарын күрэҕэ Ньурбаҕа бэс ыйын 8-9 күннэригэр былааннанар. Онон билигин ыытыллыбыт күрэхтэһии балаһыанньата ол тэрээһин чэрчитинэн ыытылынна.

Барыта Ньурба куораттан 15 нэһилиэктэн күрэххэ 223 бэтэрээн күөн көрүстүлэр. Бастакы күнүгэ 5, иккис күнүгэ 4 көрүнүгэ, ордук элбэх киһи дартс, эпчиргэ (городки), ытыыга, дуобат, саахымат көрүнүгэригэр кыайа-хото кииристилэр. Нэһилиэктэртэн ордук тэрээһиннээх хамаандаларынан буоллулар Үөдэй, Малдьаҕар, Ньурбачаан, Маар, Дьаархан, Дьиикимдэ, Маалыкай, Күндээдэ, Хорула, Антоновка. Ситэтэ суох хамаандалаах Өнөлдьө, Сүлэ, Чуукаар, Чаппанда биирдиилээн көрүнүгэ кытыннылар.

Олох тэрийэн киллэрбэтэх Акана, Хаҥалас, Таркаайы, Хатыы нэһилиэктэрин бэтэрээннэрэ барахсаттар хомойо хааллахтара. Сүлэ, Дьиикимдэ нэһилиэктэрин баһылыктара эдэр буолан дуу, аахайымтыата суох сыһыаннаспыттарын хата фанат, энтузиаст Фокин Н.И., Васильев А.М. курдук дьон баар буоланнар бэркэ кытыннылар.

Саахымакка саамай аҕам саастаах Малдьаҕартан 93-тээх Николаев М.П., дуобакка 85 сааһын ааспыт Иванов С.С., Иванова Е.М. Антоновкаттан эдэрчи дьоҥҥо олус үчүгэй холобуру көрдөрдүлэр. Төһө да сааһырдаллар ол тулуурдарын, дьаныардарын.

Күрэҕи киэргэппит көрүҥүнэн бальнай үҥкүү буолла. Манна Маалыкай үҥкүүһүттэрэ күннээтилэр. Саамай саастаах үҥкүүһүттэринэн буоллулар Маар нэһилиэгиттэн Ирина Ивановна, Ксенофонт Васильевич Васильевтар, көхтөөхтүк кыттан дьону-сэргэни бэркэ күөдьүттүлэр, көҕүлээтилэр. Манна Үөдэй баһылыга Мария Пудовнаҕа махталбыт улахан. Сааһа сөп түбэһэн хас да көрүҥнэ бэйэтэ кыттан, эдэр баһылыктарга холобур көрдөрдө, бэтэрээннэрин тэрээһинэ олус үчүгэйинэн сөхтөрдө.

Ыраах Хорула нэһилиэгин бэтэрээннэрин хайгыахха эрэ сөп. Олус дьаныардаах, хорсун дьон эбиттэр. Күндээдэ С. Замятина уруккуттан да тэрээһиннээх киһи, бу да сырыыга маладьыастаата.

Ити курдук икки күннээх күрэх улахан үөрүү бырааһынньыгар кубулуйан үрдүк таһымҥа түмүктээннэ. Аны сайын, ааспыт спартакиадаҕа Сунтаарга хаалбыт кубокпытын төнүннэрэр курдук тэринэн өссө көхтөөхтүк кыттаргытыгар ыҥырабын. Спартакиада түмүгүнэн сборнай хамаанда тэриллэн оройуон чиэһин көмүскүөхпүт.

Кэлэн иһэр саргылаах Маай бырааһынньыгынан эҕэрдэлиибин. Доруобай, этэҥҥэ буолуҥ.

Т.П.ОЛЕСОВА.
бэтэрээннэр сэбиэттэрин бэрэссэдээтэлэ.

Кулун тутар 16 күнүгэр "Ньурба уоттара" литературнай түмсүү Дмитрий Николаевич Пономарев-Дьолуолаах салайааччылаах Маалыкай нэһилиэгэр "Аартык" литературнай түмсүү 10 сыллаах үбүлүөйдээх тэрээһинигэр ыалдьытаата. 2013 сылтан тэриллибит "Аартык" литературнай түмсүү номнуо 20-тэн тахса Маалыкай айар куттаахтарын түмэ тардан, нэһилиэк олоҕун сэргэхситэллэр, "Ньурба уоттара" оройуоннааҕы түмсүү биир күүстээх салаата буолаллар.

Тэхниичэскэй билим доктора, профессор Д.Е. Афанасьев аатын сүгэр саха балаҕаныгар Маалыкай талааннаах дьоно-сэргэтэ чороонноох быыпаҕынан күндүлээн, тойугунан көрсөн, аал-уоту аһатан үөрүүлээх тэрээһин саҕаланна. Түмсүү салайааччыта, олохтоох бибилэтиэкэр Аммосова Вера Петровна уонна балаҕан хаһаайката, "Иэйиэхсит" аҕам саастаахтар салайааччылара Егорова Елизавета Петровна эҕэрдэ тылларын кэнниттэн, ыалдьыттар С.В. Васильев аатынан кыраайы үөрэтэр түмэлгэ тахсан, Маалыкай биллэр-көстөр дьонун, нэһилиэк историятын кытта билистилэр.

Сэргэх экскурсия кэнниттэн, ыалдьыттары саха балаҕанын мааны остуолугар ыҥыран, төрүт аһынан, итии чэйинэн күндүлээтилэр. Икки өттүттэн түмсүү чилиэттэрэ бэйэ-бэйэлэрин кытта билсэн, айар үлэ тула кэпсэттилэр. Күнүс 14.00 ч. үөрүүлээх тэрээһин аһыллыыта "Айар киин" Норуот айымныытын Дьиэтигэр буолла. "Аартык" литературнай түмсүү чилиэттэрин үбүлүөйдээх сылынан олохтоох дьаһалта, биирдэ үлэлиир дьонноро-сэргэлэрэ, "Ньурба уоттара" литературнай түмсүү истиҥник эҕэрдэлээтилэр. Маны таһынан, "Ньурба уоттара" түмсүү Ньурба оройуонун культуура департаменын Добун суруктарын Маалыкай айар куттаахтарыгар туттартаата. "Аартык" түмсүү салайааччыта Вера Петровна үбүлүөйдээх туорду быһыытыттан сиэдэрэй астаах-үөллээх фуршет саҕаланна. Ырыа-тойук, үҥкүү-битии, поэзия аптаах алыбыгар уйдаран тэрээһин үрдүк таһымнаахтык ааста!

– Культуура –

Поэзия аптаах алыбыгар уйдаран

"Аартык" литературнай түмсүү уран тыллаахтара инникитин элбии турдуннар, айар аартыктара дьоҥҥо-сэргэҕэ холобур буоллуннар!

Александра ИННОКЕНТЬЕВА,
"Ньурба уоттара"
түмсүү чилиэнэ,
К.Д. Уткин аат. Норуоттар доҕордоһуулара түмэл үлэһитэ.

"АРТЫК" түмсүү 10 сылыгар

Айар кут түөлбэтэ
Киэҥ "Аартык" түмсүүтэ,
Уон сылын бэлиэтиир
Үөрүүлээх күнүгэр,
Күөх "Ньурба уоттара"
Кэрэни түстэһэ,
Муус устар уон алта
Күнүгэр мустаммыт,
Маалыкай сиригэр
Ыалдьыттыы тиийдибит.
Тойуктаах мааныта
Аан аһан арчылаан,
Силиги ситэрэн
Уруйдаан-айхаллаан,
Кырылыы көөнньүбүт
Чороонноох кымыһынан,
Утаҕы ханнаран
Сылааны таһааран,
Көмүлүөк оһоҕу
Күөдьүтэ оттоннор,
Сахалыы сиэринэн
Аал уоту аһатан,
Дьуохарга ыҥыран
Оһуохай оонньотон,
Сүһүөҕү тэнитэр
Үҥкүүнү тэрийэн,
Аҕалыы амарах
Эр хоһуун хотойдор,
Эдэрдиин-эмэнниин
Ыһыска түһэрэн,
Иэйиэхсит далбардар
Ийэлии көрсөннөр,
Сандалы хотойор
Аһынан күндүлээн,
Санаалыын көнньүөрэн
Сирэйдиин сырдааннар,
Сүргэлиин үөрэннэр
Сүүрдүлэр-көттүлэр.
Күүрээннээх үлэни
Киэҥ тутта кэпсэтэн,
Кэхтибэт кэскили
Күөн тутта сэлэһэн,
Хомоҕой хоһооннор
Хоточчу ааҕыллан,
Ыалбаҕай ырыалар
Кылыһах кылыйсан,
Билиини билгэлиир
Күрэххэ кыттыһан,
Эдэр саас кэмнэрин
Эргитэн ыллыбыт,
Оҕолуу үөрэммит
Ойуһа көттүбүт.
Бүгүҥҥү үөрүүлээх
Тэрээһин биэтэгэр,
Арчылыыр харысхал
Тылынан түмүктээн,
Хардары бэйэҕэ
Үтүөнү баҕарсан,
Алгыстаах аартыктаах
Айаннаҥ турунан,
Имигэс кыыс оҕо
Үҥкүүтүн салайан,
Ньалбараҥ суолунан
Налыччы сыыйтаран,
Сөбүгэр хонукка
Этэҥҥэ айаннаан,
Түбүктээх сырыыны
Түмүктүү туттубут.

Айаалла, Хорула. 17.04.2023 с.

***

Сааскы салгын салгыйда
Аартык аанын арыйда
"Ньурба уоттара" тырымнаан
Сулус буола күлүмнээн
Үһүн суолу тэллилэр
Үөрэн-көтөн кэллилэр.
Оргууй наллаан устаммыт
Балаҕан дьиэҕэ мустаммыт
Оһуохай этэн тэйдибит
Дьуохар тула мэтэйдибит.
Сандалы тула олорон
Сүрэх баҕатын толорон
Билсиһэн киирэн бардыбыт
Чугас буолла ардыбыт.
Дьолуо дьоһун дьиктитин
Айаала айар аналын
Суһум сулустуу сырдатан
Сүрэхпитин сүүйдүлэр,
Инникибитин түүйдүлэр.
Күлууп уота сандааран
Ыҥыртаата күндээрэн
Үҥкүү-битии ыксалатта
Ырыа-тойук ыраатта.
Хоһоон хонуута хомуллан
Аптаах тыллар хоһуллан
Иэйии имэнэ имиллэн,
Дьиэрэйэ көтө иһиллэн
Доҕордуу илии уунуллан
Дьикти олук уруллан
Үтүө тыллар этиллэн
Хаалла көрсүһүү эриллэн.

Влад, Маалыкай.

– Кэриэстэбил –

Өрүү тыыннаах буолуоҕа

Ытыктыыр, таптыыр күтүөппүт, дурда-хахха буола сылдьыбыт тутаах киһибит, спорт бэтэрээнэ **НИКОЛАЕВ Аркадий Христофорович** бу дьыл муус устар 13 күнүгэр сохуччу олохтон туораабытынан, кини тапталлаах кэргэнигэр, балтыбытыгар, эдьиийбитигэр Лариса Марковнаҕа, кыргыттарыгар Уйгулаанаҕа уонна Алгыстаанаҕа, кинилэр оҕолоругар ыарахан кэмҥитигэр дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит. Олус да сохуйдубут, билигин да итэҕэйбэт курдукпут...

Күтүөппүт Аркадий киэҥ көҕүстээх, үтүө, көнө майгылаах, оттомноох ыал аҕата, эһэтэ этэ. Кини эдэр эрдэҕиттэн успуордунан дьарыктанан тустуук курдук идэни баһылаан, олус мындыр, сатабыллаах, дьиэ истас үлэтигэр кыайыгас, сыстаҕас этэ. Кэргэнигэр, оҕолоругар, сиэннэригэр олус харыстабыллаахтык сыһыаннаһара, эһээ буолар дьолун билэн, сиэннэриттэн күнэ-ыйа тахсара. Онон дьоллоох олоҕу олорон ааста.

Күтүөппүт Аркадий дьону өйдүүр, дьон ытыктабылын ылар сайаҕас, холку майгыта биһигини барытын кэрэхсэтэрэ. Ол курдук кини бу Орто дойдуга эр киһи буолан, кыайбатаҕа-сатаабатаҕа диэн суоҕун да кэриэтэ. Күндү киһибит барахсан сырдык мөссүөнэ, үтүө-мааны майгыта, истиҥ-сайаҕас сыһыана, сиэрдээхтик олорон ааспыт олоҕо үтүө өйдөбүл, сырдык санаа буолан, биһиги өйбүтүгэр-сүрэхпитигэр өрүү тыыннаах буолуоҕа, сырдык мөссүөнэ хаһан да өлбөөдүйүө, умнуллуо суоҕа. Ситэ олорботох олоҕун оҕолоро, сиэннэрэ салгыахтара, өйдүү-саныы сылдьыахтара.

Күндү күтүөппүт быдан дьылларга быраһаай, Ийэ сириҥ эйиэхэ сылаас, сымнаҕас буоллун.

Чугас аймахтара Күндээдэттэн, Ньурбаттан, Антоновкаттан, Дьокуускайтан.

Светлая память будет жить в наших сердцах

7 апреля исполнилось 40 дней как не стало нашего глубокоуважаемого коллеги, наставника, учителя, врача анестезиолога-реаниматолога высшей квалификационной категории, отличника здравоохранения РС(Я), заслуженного врача РС(Я), почетного донора России, почетного гражданина Нюрбинского района Ли-Фу Александра Сергеевича.

За 43 года работы в Нюрбинской центральной районной больнице он снискал любовь и уважение коллег, своих пациентов. Про Александра Сергеевича с уверенностью можно сказать, что он был врачом от Бога, настоящим профессионалом, глубоко преданным своей профессии.

С выбором профессии Александр Сергеевич определился рано: с младших классов интересовался естественными науками, химия и биология всегда были у него в приоритете. В возрасте 14-16 лет сильно заинтересовался анатомией, врачеванием, поэтому выбор ВУЗ-а был предопределен. После окончания школы в 1968 году поступил в Якутский государственный университет по специальности "Лечебное дело". Закончив институт, поехал по распределению Минздрава в Верхоянскую ЦРБ в качестве врача хирурга, но в связи с отсутствием мест был направлен в село Бетенкес главным врачом Адычинской участковой больницы, где проработал два года.

По воле судьбы женился на местной красавице Аммосовой Виктории, с которой прожили в счастливом браке 47 лет. В 1977 году по приглашению главного врача Нюрбинской ЦРБ Елисеева Василия Васильевича приехал хирургом в родной поселок. Но волею судьбы, по служебной необходимости работать хирургом ему не довелось, сразу переобучился на анестезиолога-реаниматолога.

Так, Александр Сергеевич стал у истоков становления анестезиолого-реанимационной службы района, один в течение 12 лет был "вечным дежурным", оказывая помощь не только в стенах больницы, но и вылетая на санитарные задания на вертолетах Ми-2, Ми-8 в самые отдаленные уголки Вилюйской группы районов. Позже стали приезжать новые молодые врачи анестезиологи, для которых он стал не только наставником и учителем, но и старшим другом.

Он не только обучал молодых врачей, но и сам с большим удовольствием получал новые знания для улучшения качества оказания медицинской помощи. Так, после усовершенствования в г.Волгоград в 1985 году, можно сказать одним из первых в республике, начал делать эпидуральную анестезию с расчетом анестетика по Рябову при кесаревом сечении. Под чутким руководством легендарного травматолога Арбыкина Н.С. стал проводить проводниковую анестезию по Куленкампфу-Соколовскому при операциях на верхних конечностях.

В конце 2000-ых годов остро стал вопрос открытия отдельного структурного подразделения для оказания экстренной медицинской помощи по анестезиологии-реаниматологии. В 2009 году было открыто отделение анестезиологии и реанимации - мечта всей трудовой деятельности Ли-Фу А.С.

В 2018 году в журнале "Чэгиэн Ньурба" мы опубликовали статью "Путь китайца", в котором Александр Сергеевич вспоминал свой путь в профессии. В конце он душевно поблагодарил своих учеников: "Спасибо и вам, мои ученики. Я благодарен вам за то, что вы есть в моей жизни. Вы компас, который не позволяет учителю сбиться с пути. Вы приносите мне радость своими большими и маленькими победами, даете сил, питаете своей энергией. Самоуспокоенность - это не наше. Когда о каждом завершенном деле скажешь себе "лучше я не мог сделать", то уже не о чем будет беспокоиться и нечего бояться. Иду со своими учениками дальше".

Читая эти строки, мы с глубоким уважением и любовью вспоминаем нашего Александра Сергеевича, старшего товарища, учителя, наставника. Скорбим...

Светлая память об Александре Сергеевиче будет жить в наших сердцах, тех, кто его знал, кому он помог, кому посчастливилось с ним работать, дружить и общаться.

Нюрбинская ЦРБ.

Памяти М.Г.Мярикянова

МЯРИКЯНОВ Мичил Гаврильевич, 10.08.1979 года рождения, выпускник Нюрбинской СОШ № 1 им. Степана Васильева 1996 года. Учился в 11 "б" классе, классный руководитель - Федоров Владимир Семенович.

Окончил в 2008 году филологический факультет СВФУ. После окончания университета Мичил вернулся в Нюрбу, где работал учителем английского языка Нюрбачанской и Хатынской школ.

Затем он прошел военную службу в военной части г. Читы, получил звание младшего сержанта. По возвращении в Нюрбу устроился учителем английского языка в родной школе, после работал переводчиком в диспетчерской службе Аэропорта г. Нюрбы, Службы спасения (МЧС) г.

Якутска, ООО "Экологические системы Якутии". Везде, где работал, Мичил проявлял себя как квалифицированный специалист. Кроме работы особый интерес проявлял ко всему новому, систематически работал над повышением квалификации.

Есть сын Александр 14 лет, сын для него был единственным смыслом жизни, стимулом и мотивацией идти вперед. Очень любил устраивать для сына праздники. Старался быть хорошим примером для него.

8 сентября 2022 года Мичил стал добровольцем СВО. 24 сентября 2022 погиб в бою в селе Пески Радьковски при выполнении воинского долга.

Коллектив МБОУ "Нюрбинская многопрофильная гимназия имени "Степана Васильева" приносит свои глубокие соболезнования родным и близким Мярикянова Мичил Гаврильевича.

Профком гимназии.

Считать недействительным

удостоверение ветерана труда серия ВР №073039 на имя Осиповой Натальи Дмитриевны, выданный 12.03.2015 г.

Уважаемой нашей коллеге, сотруднику налоговой службы ФНС России по РС (Я) Диодоровой Екатерине Гаврильевне, её родным и близким выражаем глубокие соболезнования в связи с гибелью во время исполнения воинского долга в зоне СВО родного брата, дяди, отца
МЯРИКЯНОВА Мичила Гаврильевича.

Күндү сиэммэр Сашаҕа тапталлаах аҕата, бииргэ төрөөбүттэригэр Катяҕа, Николайга бырааттара, Мариникаҕа убайа
МЯРИКЯНОВ Мичил Гаврильевич
байыаннай операция кэмигэр Харьковскай уобалас Пески Радьковские сэлиэнньэҕэ хорсуннук сэриилэһэ сылдьан эдэр сааһыгар сырдык тыына быстыбытынан дириҥ кутурҕаммытын биллэрэбит.
Эбэтэ, ийэтэ, Елизаровтар, Степановтар, Николаевтар.

Күндүтүк саныыр кэргэним, аҕабыт, эҥэбит, Ньурбачаан нэһилиэгин олохтооҕо, үлэ бэтэрээнэ
НИКИФОРОВ Алексей Яковлевич
бу дьыл муус устар 13 күнүгэр ыарахан ыарыыттан күн сириттэн күрэммитин курутуйан туран иһитиннэрэбит.
Кэргэнэ, оҕолоро, сиэннэрэ, кийиитэ.

Күндү бииргэ үлэлиир кэллиэгэбитигэр тапталлаах аҕата, тыыл, үлэ бэтэрээнэ
НИКИФОРОВ Алексей Яковлевич
ыарахан ыарыыттан күн сириттэн туораабытынан дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.
Ньурба оройуонун Үбүн управлениетын кэлэктиибэ.

Улаханнык убаастыыр ыалбыт тапталлаах аҕата, нэһилиэккэ ытыктанар туруу үлэһит, "Ньурба", "Сүлэ" сопхуос тырахтарыыс-механизатора, Ньурбачаан нэһилиэгин убаастанар олохтооҕо, үлэ бэтэрээнэ, амарах аҕа, эйэҕэс эһээ
НИКИФОРОВ Алексей Яковлевич
уһун ыарахан ыарыыттан күн сириттэн туораабытын аһыйан туран күндү кэргэнигэр Аида Николаевнаҕа, тапталлаах оҕолоругар, сиэннэригэр, чугас аймахбилэ дьонугар кутурҕаммытын тиэрдэбит.
Евдокия Саввична оҕолоро, сиэннэрэ.

Убаастыыр үтүө-мааны киһибит, спорт бэтэрээнэ, тустууга маастар, Ньурбаттан төрүттээх
НИКОЛАЕВ Аркадий Христофорович
күн сириттэн сохуччу барбытынан оҕолоругар, сиэннэригэр, бары чугас дьонугар, аймахтарыгар кутурҕаммытын тиэрдэбит.
Арҥастаах "Сайдыс" оҕо дьиэтигэр бииргэ үлэлээбит дьүөгэлэрэ.

Күндү бырааппыт, убайым
НИКОЛАЕВ Аркадий Христофорович
сохуччу күн сириттэн күрэммитинэн тапталлаах кэргэнигэр Лариса Марковнаҕа, кыргыттарыгар, сиэннэригэр, Аркадий бииргэ төрөөбүт убайыгар Асколоҥҥа, сиэн бырааттыгар, балтыгар уонна бары аймахтарыгар дириҥ кутурҕаммытын холбуубут. Биһиги сүрэхпитигэр өрүү тыыннаах буолуоҕа.
Эдьиийдэрэ Дьокуускайтан Елизавета, Светлана, Ньурбаттан Людмила, Розалия.

Эдэр сааһыгар өрөспүүбүлүкэҕэ биллэркөстөр тустуук, Ньурба оройуонун элбэхтэ көмүскээбит Саха сирин спордун маастара, спорт бэтэрээнэ
НИКОЛАЕВ Аркадий Христофорович
сохумардык 62 сааһыгар олохтон эрдэ хомолтолоохтук туораабытынан кэргэнигэр Лариса Марковнаҕа, оҕолоругар, сиэннэригэр уонна бииргэ төрөөбүттэригэр, чугас аймахтарыгар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.
Дьокуускайтан бииргэ алтыспыт, дьарыктаммыт, үөрэммит доҕотторо, табаарыстара.

Тапталлаах кыыспытыгар Машаҕа, күтүөппүтүгэр Александрга, сиэннэрбитигэр, уолаттарыгар аҕалара, эҥэлэрэ, Антоновка сэлиэнньэтин олохтооҕо
ВАСИЛЬЕВ Василий Иванович
66 сааһыгар эмискэ ыалдьан күн сириттэн барбытынан дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.
Ийэтэ, эдьиийдэрэ, күтүөттэрэ.

Антоновка орто оскуолатыгар бииргэ үлэлиир кэллиэгэбит Донской Игорь Игоревичка бииргэ төрөөбүт убайа
ДОНСКОЙ Михаил Игоревич
күн сириттэн барбытынан дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.
Антоновка оскуолатын кэлэктиибэ, профкома.

Саха Өрөспүүбүлүкэтин Ньурба оройуонун суутугар 31 сыл эҥкилэ суох үлэлээбит Саха Өрөспүүбүлүкэтин үтүөлээх юриһа, "За доблестный труд и в ознаменование 100-летия со дня рождения В.И. Ленина" мэтээллээх, Саха АССР, СӨ Үрдүкү суутун Президиумун, Юстиция Министиэристибэтин Бочуотунай грамоталарынан бэлиэтэммит киэҥ билиилээх, кытаанах санаалаах, олус ирдэбиллээх суут бэрэссэдээтэлэ, судьуйа, аҕа табаарыспыт, улаханнык ытыктыыр киһибит
ИВАНОВА Фекла Павловна
бу дьыл муус устар 14 күнүгэр олохтон туораабытын туһунан бары билэр дьонугар биллэрэбит, аймахтарыгар кутурҕаммытын тиэрдэбит.
Саха Өрөспүүбүлүкэтин Ньурба оройуонун суутун кэлэктиибэ, бииргэ үлэлээн ааспыт кэллиэгэлэрэ.

Улаханнык убаастыыр биир дойдулаахпыт, истиҥ дьүөгэбит, СӨ Үтүөлээх юриһа, Ньурба ороуонугар уһун сылларга федеральнай судьуйанан, оройуоннай суут бэрэссэдээтэлинэн таһаарылаахтык үлэлээн нэһилиэнньэ ытыктабылын ылбыт
Фекла Павловна ИВАНОВА
Дьокуускай куоракка ыараханнык ыалдьан олохтон туораабытынан бары бииргэ үлэлээн ааспыт кэллиэгэлэригэр, билэр дьонугар уонна аймахтарыгар дириҥ кутурҕаммытын биллэрэбит.
Фекла Павловна бэриниилээх үлэтэ, дьоҥҥо истиҥ сыһыана, ыраас суобаһа хойутун да кэлэр көлүөнэлэргэ үтүө холобур буолуо.
Ньурбаттан Егоровтар, Дьокуускайтан Тороховтар, Алексеевтар.

Хатыытааҕы детсадка бииргэ үлэлээбит бэтэрээн дьүөгэбит, Мэҥэдьэк нэһилиэгин олохтооҕо
КЛИМОВА Дария Семеновна
уһун ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан оҕолоругар, сиэннэригэр, бииргэ төрөөбүттэригэр, аймахтарыгар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит, аһыыгытын тэҥнэ үллэстэбит.
Детсадка бииргэ үлэлээбит бэтэрээн үлэһиттэрэ.

Улуустааҕы үөрэҕирии салалтата, үөрэҕирии үлэһиттэрин идэлээх холбоһуктара А.Ф. Алексеев аатынан Чуукаар орто оскуолатын уһулуччу үрдүк категориялаах алын кылааһын учуутала, Саха өрөспүүбүлүкэтин үөрэҕириитин туйгуна
ВАСИЛЬЕВА Улита Ивановна
ыарахан ыарыыттан олохтон туораабытынан уолугар Гаврил Гаврильевичка, ииппит-үөрэттэрбит балтыларыгар, бырааттарыгар, чугас аймахтарыгар дириҥ кутурҕаммытын тириэрдэбит.

Улаханнык убаастыыр биир идэлээхпитигэр, Антоновка модельнай бибилэтиэкэтин бибилэтиэкэригэр Сухаринова Раиса Николаевнаҕа уонна кини дьиэ кэргэнигэр, бары аймахтарыгар тапталлаах оҕолоро
СУХАРИНОВ Артем Николаевич
сохумардык ыарахан ыарыыттан күн сириттэн күрэммитинэн дириҥ кутурҕаммытын холбуубут, аһыыгытын тэҥнэ үллэстэбит.
Ньурбатааҕы Кииннэммит Бибилэтиэкэ ситимэ.

Тапталлаах күндү кэргэним, аҕабыт, эһэбит, үлэ, тыыл бэтэрээнэ, педагогическай үлэ бэтэрээнэ, учууталлар Учууталлара, Октябрьскай нэһилиэк Бочуоттаах олохтооҕо
НИКОЛАЕВ Иосиф Иванович
уһун ыарахан ыарыыттан Орто дойдуттан барбытынан бииргэ үлэлээбит табаарыстарыгар, аймахтарыгар дириҥник курутуйан туран иһитиннэрэбит.
Кэргэнэ, оҕолоро, сиэннэрэ.

Убаастыыр кырдьаҕас күтүөппүт
Иосиф Иванович
ыарахан ыарыыттан күн сириттэн күрэммитинэн эдьиийбитигэр Евдокия Дмитриевнаҕа, оҕолоругар, сиэннэригэр, чугас дьонугар дириҥ кутурҕаммытын тириэрдэбит, аһыыгытын тэҥнэ үллэстэбит.
Антоновкаттан Ивановтар, Яковлевтар, Николаевтар, Андреевтар дьиэ кэргэттэрэ.

Күндүтүк саныыр бырааппыт убайбыт, табаарыспыт
САБЫЧИКОВ Ян Меркурьевич (Янчик)
бу күн сириттэн эмискэ суох буолбутунан ийэлээх аҕатыгар Сабычикова Варвара Николаевнаҕа, Меркурий Николаевичка, убайыгар, бырааттыгар, оҕолоругар, аймахтарыгар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.
Ньурбаттан, Сунтаартан Андреевтар, Ньурбаттан, Аканаттан Кылыйааратар.

Генеральнай директор Стручкова Н.М.
Кылаабынай редактор э.т. Петрова Л.И.
НЬУРБА ОГНИ НЮРБЫ

Хаһыат Саха сиригэр сибээс, информационнай технологиялар уонна маассабай коммуникациялар эйгэлэрин кэтээн көрүү Федеральнай сулууспатын Управлениетыгар (Роскомнадзор) 03.06.2020 с. регистрацияланна.
ПИ № ТУ 14-00551

Тэрийээччилэр: Саха Республикатын Правительствота, Саха Республикатын "Сахабэчээт" Государственнай автономнай тэрилтэтэ.
Таһааараччы: СР "Сахабэчээт" ГАУ
Таһааараччы аадырыһа: 677000 Дьокуускай к. Орджоникидзе уул. 31. Тел. 8-4112-343917, e-mail: sakhapechat@mail.ru
Редакция, типография аадырыһа: 678450 Ньурба к. Ленин уул., 37.

Телефона: Кылаабынай редактор, компьютернай отдел - 2-33-32.
e-mail: redakcia06@mail.ru
Хаһыат чэппиэргэ тахсар. Тыла: сахалыы, нууччалыы

Индекс: ПИ 988
Тираж 730.
Объем - 12 стр. формата А3.
Сыаната - 38 солк.
19.04.2023 с.